

Priorytety oraz czynniki stymulujące rozwój oświaty polskiej za granicą

Ekspertyza

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

Konkurs

Polonia i Polacy za Granicą 2021

Zadanie

Badania potrzeb edukacyjnych stymulujących rozwój szkolnictwa polskiego za granicą

Kierownik projektu

dr hab. Jacek Gołębiowski prof. KUL
Dyrektor Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

Zespół

prof. dr hab. Beata Obsulewicz, Małgorzata Małycka, Małgorzata Wróblewska,
Dorota Gołębiowska, Marta Kiedrowicz, Agata Pawłowska, Maria Czubek

Zdjęcie na okładce: pixabay.com

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Metodologia badań	6
2.1. Założenia badania	6
2.2. Narzędzia badania	6
2.3. Procedura badania	8
2.4. Respondenci	8
2.4.1. Dyrektorzy szkół	9
2.4.2. Nauczyciele	11
2.4.3. Rodzice uczniów	14
3. Prezentacja wyników badań ankietowych	16
3.1. Grupa badana – dyrektorzy	16
3.2. Grupa badana – nauczyciele	27
3.3. Grupa badana – rodzice	38
4. Prezentacja wyników przeprowadzonych wywiadów	42
5. Analiza badań	48
5.1. W jaki sposób środowiska polonijne i polskie poza krajem radzą sobie z finansowaniem działalności szkół?	48
5.2. Jakiego rodzaju i w jakich obszarach organizacyjnych szkoły polonijne i polskie poza krajem potrzebują wsparcia Rzeczypospolitej Polskiej?	51
5.3. Jak szkoły reagują na sytuacje niestandardowe, np. pandemię? Jak to doświadczenie zmieniło ich pracę?	54
5.4. Jakość kształcenia w szkołach polonijnych i polskich poza granicami Polski	58

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

5.5. Jak postrzegane są działania Państwa Polskiego w zakresie budowania statusu i autorytetu nauczyciela polonijnego?	70
5.6. Optymalne nauczanie w opinii rodziców	72
6. Wnioski i rekomendacje	73
6.1. Wzmacnianie marki Państwa Polskiego	73
6.2. Stabilizacja rozwoju placówek edukacyjnych	73
6.3. Standaryzacja procesu edukacyjnego	75
6.4. Zintegrowanie zasobów dydaktycznych, wypracowanych przez różne środowiska	76
6.5. Programy stypendialne oraz współpraca z uczelniami w Polsce	76
6.6. Nauczanie zdalne	77
6.7. Opracowanie kompendiów	77
6.8. Podsumowanie	78
7. Aneks	79
7.1. Kwestionariusz ankiety dla dyrektorów	79
7.2. Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli	84
7.3. Kwestionariusz ankiety dla rodziców	89
7.4. Kwestionariusz pytań do wywiadu	92

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

1. Wprowadzenie

Polska diaspora, według szacunków MSZ, wynosi ok. 20 milionów. Te osoby, które stanowią grupę Polonii, emigrującą w różnym okresie, grupę Polaków żyjących na wschód od Polski oraz grupę pracowników migrujących, Państwo Polskie powinno otoczyć wsparciem w zakresie utrzymywania tożsamości polskiej. Najefektywniejszym sposobem wzmacniania przynależności do kultury i narodu polskiego, jest edukacja – nauka języka, historii, geografii i kultury polskiej.

Szkolnictwo polskie poza Polską charakteryzuje się dużą dynamiką, różnorodnością i stosunkowo niskim stopniem sformalizowania. Zgodnie z *Prawem oświatowym* minister do spraw oświaty prowadzi szkoły za granicą. Jedynie te formy mają określony status w polskim systemie oświaty. Najliczniejsza jest grupa szkół zakładanych i prowadzonych przez różne organizacje; szkoły te noszą umowną nazwę „szkół społecznych”.

Nauczanie języka polskiego odbywa się także w szkołach należących do systemu oświatowego państwa aktualnego zamieszkania (język polski jako obcy, język polski jako ojczysty), a także w szkołach funkcjonujących jako szkoły ze statusem mniejszości narodowej polskiej (np. na Litwie, Łotwie).

Państwo Polskie podejmuje różnorodne działania wspierające nauczanie języka polskiego poza granicami kraju. W celu zoptymalizowania wspierania edukacji polonijnej i wzmocnienia zaangażowania środowisk poza Polską w promocję kultury polskiej i języka polskiego przeprowadzono badanie potrzeb edukacyjnych środowisk szkolnych.

Badanie to zostało zrealizowane w ramach ogłoszonego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą konkursu: „Polonia i Polacy za Granicą 2021”, zadanie: „Badanie potrzeb edukacyjnych stymulujących rozwój szkolnictwa polskiego za granicą”.

W opracowaniu zastosowano uogólnione terminy:

- szkoła – szkoły społeczne polonijne, szkoły polskie prowadzone przez MEiN (ORPEG), szkoły w systemach państw aktualnego zamieszkania
- nauczyciel – nauczyciel polonijny, nauczyciel w każdej z wymienionych wyżej placówek
- dyrektor – dyrektor każdej z wymienionych wyżej placówek.

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

2. Metodologia badań

2.1. Założenia badania

Celem przeprowadzonych badań było wykonanie ekspertyzy określającej priorytety oraz czynniki stymulujące rozwój oświaty polskiej za granicą.

Szczegółowe problemy badawcze dotyczyły następujących zagadnień:

- W jaki sposób środowiska polonijne radzą sobie z finansowaniem działalności szkół? Skąd pozyskują wsparcie na to zadanie?
- Jakiego rodzaju wsparcia potrzebują i w jakich obszarach organizacyjnych?
- Jak reagują na sytuacje niestandardowe – np. pandemię; jak to doświadczenie zmieniło pracę szkoły?
- Jak postrzegają działania Państwa Polskiego w zakresie budowania statusu i autorytetu nauczyciela polonijnego?
- Jakie mają aspiracje jako nauczyciele/dyrektorzy i jakiego wsparcia potrzebują w zakresie ich zaspokajania?

Założono, iż badanie zostanie zrealizowane z zastosowaniem:

- metody ankiety internetowej,
- pogłębionego wywiadu przeprowadzonego on-line,
- analizy zasobów stron internetowych szkół polonijnych i polskich poza granicami Polski,
- analizy stanu prawnego i aktualnych działań Państwa Polskiego na rzecz szkolnictwa polonijnego i szkół polskich poza granicami Polski,
- analizy raportów ze szkoleń prowadzonych przez ekspertów, członków zespołu badawczego (materiały robocze członków zespołu).

2.2. Narzędzia badania

Badanie ankietowe przeprowadzono z użyciem trzech kwestionariuszy ankiety internetowej:

1) **kwestionariusza dla dyrektorów szkół** – składał się ogółem z 29 pytań, w tym 20 pytań merytorycznych i 9 pytań metryczkowych. Przeważającą większość stanowiły pytania zamknięte lub półzamknięte. Respondenci wybierali preferowane odpowiedzi, korzystając z gotowej listy. Pozostałe pytania były otwarte. Respondenci wpisywali samodzielnie sformułowane odpowiedzi. Prawie wszystkie pytania zostały oznaczone jako wymagane (z wyjątkiem pytań otwartych), stąd niemal nie występują sytuacje braku danych;

2) **kwestionariusza dla nauczycieli** – konstrukcja narzędzia i pytania takie jak w przypadku kwestionariusza dla dyrektorów;

3) **kwestionariusz dla rodziców uczniów badanych szkół** – składał się ogółem z 18 pytań, w tym 13 pytań merytorycznych i 5 pytań metryczkowych. Przeważającą większość stanowiły pytania zamknięte lub półzamknięte, gdzie respondenci wybierali preferowane odpowiedzi, korzystając z gotowej listy. Pozostałe pytania były otwarte, pozabawione proponowanych odpowiedzi. Prawie wszystkie pytania zostały też oznaczone jako wymagane (z wyjątkiem pytań otwartych), stąd niemal nie występują sytuacje braku danych.

Pytania kwestionariuszy ankiet internetowych dotyczyły wszystkich problemów przewidzianych do zbadania, przytoczonych w założeniach badania. W szczególności obejmowały one następujące kwestie: ocenę stanu finansowego szkoły w zakresie zapewnienia warunków lokalowych, stan wsparcia – dotacje ze strony Państwa Polskiego oraz innych instytucji, warunki, w których działa szkoła, a które wpływają na jej funkcjonowanie (egzaminy z języka polskiego jako ojczystego, status języka polskiego w danym kraju, gratyfikacje systemowe, które mogą ewentualnie motywować uczniów do podejmowania nauki języka polskiego), dostępność do pomocy dydaktycznych, w tym podręczników tradycyjnych, e-podręczników, środków technicznych (komputerów, internetu), potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego (formy i zakres merytoryczny), zakres wykorzystywania istniejących zasobów edukacyjnych, ocena możliwości awansu zawodowego i potrzeby w tym zakresie, potrzeby w zakresie doskonalenia jakości pracy szkół, w tym obszar kompetencji kadry, oczekiwania wobec Państwa Polskiego w zakresie systemowych rozwiązań.

Pytania zostały tak skonstruowane, aby pozwoliły na weryfikację odpowiedzi i generowały nowe obszary do badania, które nie zostały uwzględnione w badaniu ankietowym, a które uwzględniono następnie w badaniu metodą wywiadu.

Na tym etapie zastosowano triangulację badanych, co pozwoliło na głębsze i wieloaspektowe poznanie zarówno odbioru i wartościowania stanu faktycznego szkół, jak i rozpoznanie potrzeb podstawowych podmiotów szkoły (nauczycieli, dyrektorów i rodziców w sposób bezpośredni oraz uczniów w sposób pośredni).

Badanie to miało charakter sondażu socjologicznego, przy czym, ze względu na specyfikę badań realizowanych za pomocą internetu, zrezygnowano z założenia reprezentatywności próby badanej.

Pytania do kwestionariusza wywiadu zostały opracowane po analizie części odpowiedzi ankietowych (uzyskanych od maja do początku września 2021 roku). Sformułowano więc pytania m.in. o finanse i organizację nauczania języka polskiego w miejscu zamieszkania, nauczanie w czasie pandemii, egzaminy z języka polskiego w miejscu zamieszkania, aspekty motywujące do uczenia się języka polskiego.

Analiza stron internetowych miała na celu zebranie informacji na temat inicjatyw, działań podejmowanych przez szkoły, informacji o współpracy zarówno w środowisku szkolnym, jak i z podmiotami zewnętrznymi, sposobu komunikowania o ewentualnych dotacjach. Tak zebrane informacje wykorzystano w analizie wyników badań oraz we wnioskach i rekomendacjach.

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

2.3. Procedura badania

Ankieta internetowa została przygotowana z wykorzystaniem narzędzia Microsoft Forms, do którego link był udostępniany respondentom. Badanie ankietowe przeprowadzono od maja do listopada 2021 roku. Maile z linkiem rozestano do podmiotów wpisanych do bazy prowadzonej przez ORPEG <https://www.orpeg.pl/szkoly/szkoly-polonijne/>. Należy zaznaczyć, że nie wysyłano kwestionariuszy do tzw. szkół europejskich, które uwzględnia baza.

Aby zachęcić i zmotywować do wypełnienia ankiet, wykorzystano media społecznościowe.

Do wywiadów wyznaczono 10 szkół, które były istotne z perspektywy brakujących informacji, wynikających z ankiet.

Informacje zebrane wymienionymi metodami poddano analizie w kontekście obowiązujących przepisów oraz w odniesieniu do podejmowanych przez Państwo Polskie (KPRM i MEiN) działań na rzecz Polonii i Polaków poza granicami kraju. W analizie oraz w rekomendacjach odwołano się także do 30-letnich doświadczeń autorów ekspertyzy w pracy z nauczycielami szkół polonijnych i polskich.

2.4. Dyrektorzy szkół

Ze względu na specyfikę ankietowania z użyciem internetu nie określono założeń dotyczących wyłonienia grupy reprezentatywnej dotyczącej badanych szkół (ich statusu, położenia geograficznego, poziomu edukacyjnego). Prośbę o uczestnictwo w badaniu wraz z linkami wysłano do 700 podmiotów ujętych w bazie ORPEG. Około 50 adresów było nieaktualnych (na podstawie informacji automatycznej z systemu poczty internetowej). W tym czasie wysyłano także prośby drogą prywatną, zamieszczano zachętę do wzięcia udziału w badaniu i linki do ankiet w mediach społecznościowych.

Ze względu na strukturę podmiotów współtworzących środowisko szkoły wyróżniono w grupie badanej: dyrektorów szkół, nauczycieli, rodziców. Ze względu na spójność badań nie uwzględniono w nim uczniów. Ich potrzeby, w sposób pośredni, wyrażali rodzice. Dopiero w badaniu metodą wywiadu, przeprowadzono rozmowę z uczniami szkoły ponadpodstawowej z Ukrainy.

Uzyskano odpowiedzi od 297 respondentów z 21 krajów.

Charakterystyka grupy badanej

Struktura grupy badanej:

- 1) dyrektorzy szkół – 74 osoby z 17 państw
- 2) nauczyciele – 97 osób z 17 państw
- 3) rodzice – 124 osoby z 11 państw.

W poszczególnych grupach respondentów zebrano następujące dane pozwalające na charakterystykę grupy: płeć, wiek, kraj, typ i rodzaj szkoły, wielkość szkoły określona w przedziałach.

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

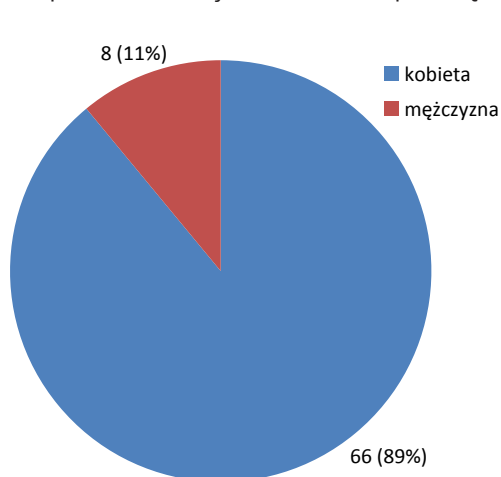

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

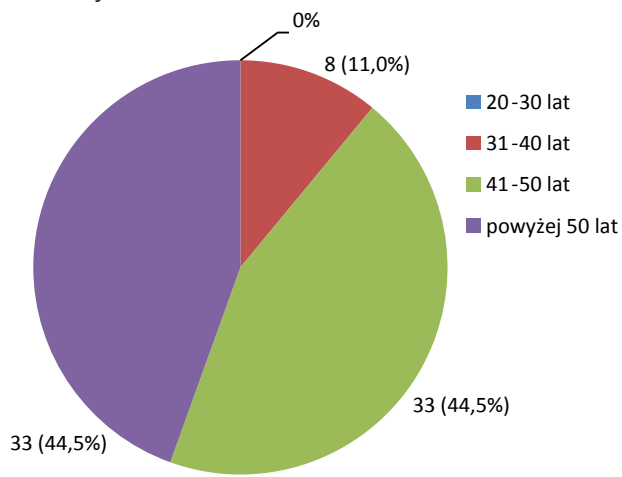
2.4.1. Grupa dyrektorów

Charakterystyka grupy ze względu na płeć i wiek

Ankiety wypełniło 74 dyrektorów, w tym 8 mężczyzn i 66 kobiet. Najliczniejsza grupa respondentów jest w wieku pomiędzy 41 rokiem życia a 50+.

Wykres 2.4.1.1. Płeć badanych

Wykres 2.4.1.2. Wiek badanych

Charakterystyka grupy ze względu na kraj i miasto, w którym znajduje się szkoła

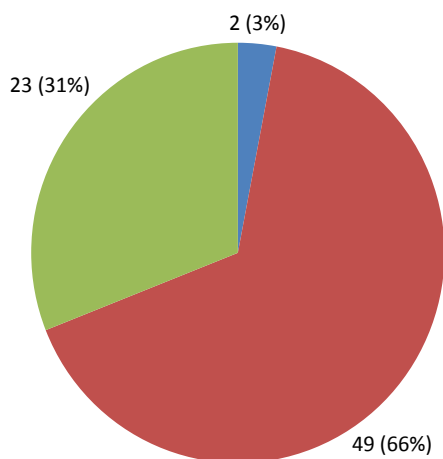
Kraj (liczba dyrektorów)	Miejscowości
Australia (3)	Marayong, Melbourne, Newcastle
Białoruś (2)	Dzierżyńsk, Grodno
Chiny (1)	Pekin
Francja (4)	Nicea, Paryż (2), Wittelsheim
Islandia (1)	Reykjavik
Kanada (2)	Toronto, Windsor
Katar (1)	Doha
Kuwejt (1)	Salwa
Łotwa (1)	Daugavpils
Niemcy (1)	Remseck
Szkocja (1)	Aberdeen
Szwajcaria (2)	Bazylea, Berno
Szwecja (1)	Sztokholm
Ukraina (21)	Czerlany, Berdyczów, Bykówka, Chmielnicki (3), Emilczyn, Kamieniec Podolski, Kijów (3), Lwów (3), Nowy Rozdół, Sambor, Sądowa Wisznica, Stryj, Tarnopol, Winnica, Żytomierz
USA (16)	Addison, Brooklyn, Buffalo NY, Burbank, Burr Ridge, Chicago (5), Ct Des Plaines, Long Island, Manchester NJ, New York, Poughkeepsie
Wielka Brytania (14)	Accrington, Bognor Regis, Londyn (2), Northwich, Nottingham, Preston, Sandwell, Sutton Coldfield/Birmingham, Taunton, Tilbury, Tonbridge, Warrington, Worksop
Włochy (2)	Mediolan, Piacenza

Charakterystyka grupy ze względu na wykształcenie

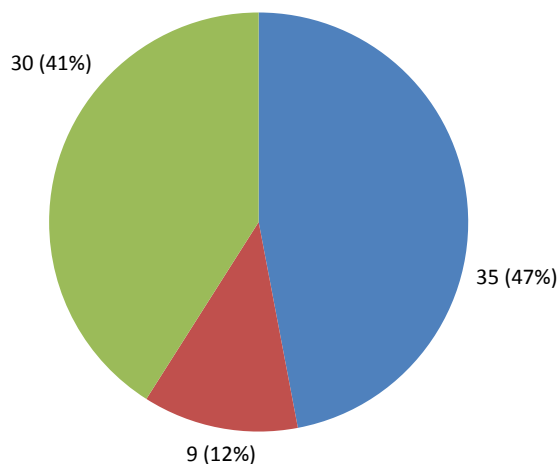
Spośród 74 dyrektorów:

- wykształcenie wyższe miało 70 osób (95%)
- wykształcenie średnie (Studium Nauczycielskie) – 3 osoby (4%)
- wykształcenie podstawowe – 1 osoba (1%).

Charakterystyka grupy ze względu na typ i wielkość szkoły, w której pracują respondenci

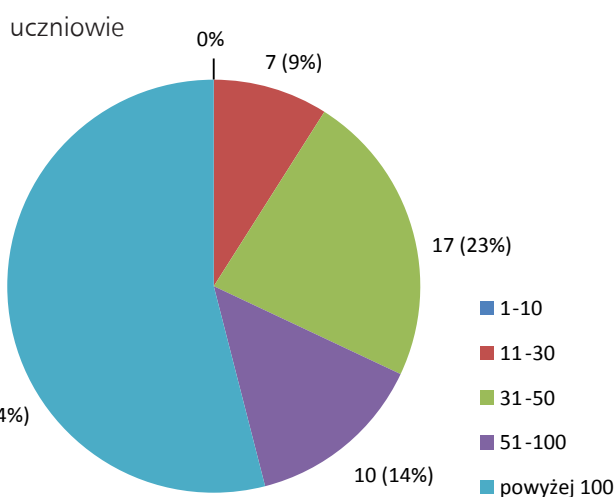
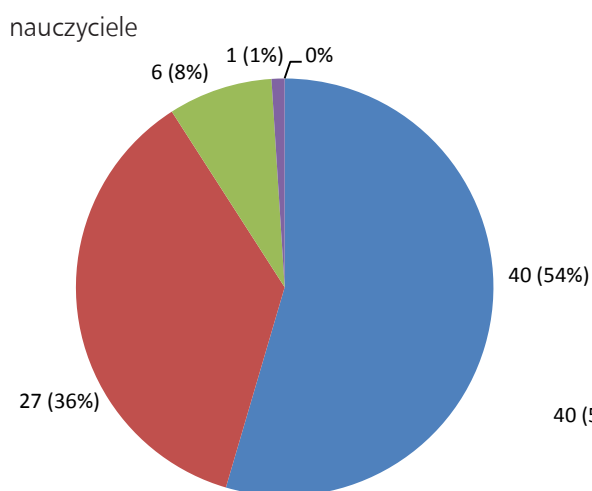
- przedszkole
- szkoła podstawowa
- szkoła ponadpodstawowa

- szkoła społeczna
- szkoła polska prowadzona przez Ministra Edukacji i Nauki
- inne

Wykres 2.4.1.3. Typ placówki ze względu na poziom edukacyjny

Wykres 2.4.1.4. Typ placówki ze względu na status prawny szkoły

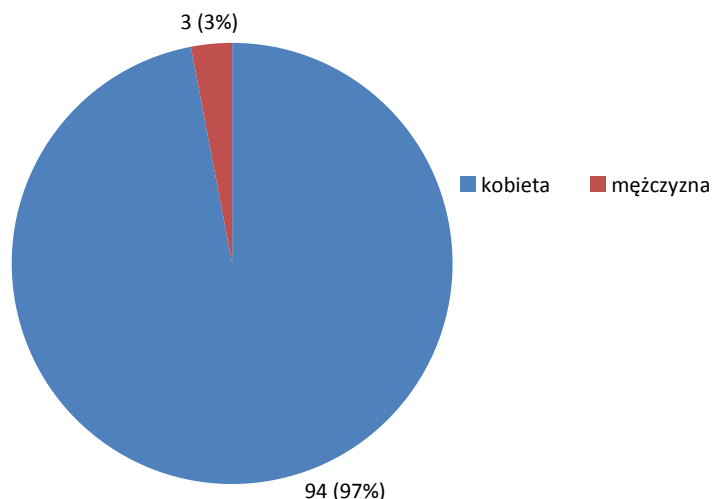

Wykres 2.4.1.5. Wielkość szkoły – liczba nauczycieli i uczniów

2.4.2. Nauczyciele

Charakterystyka grupy ze względu na płeć

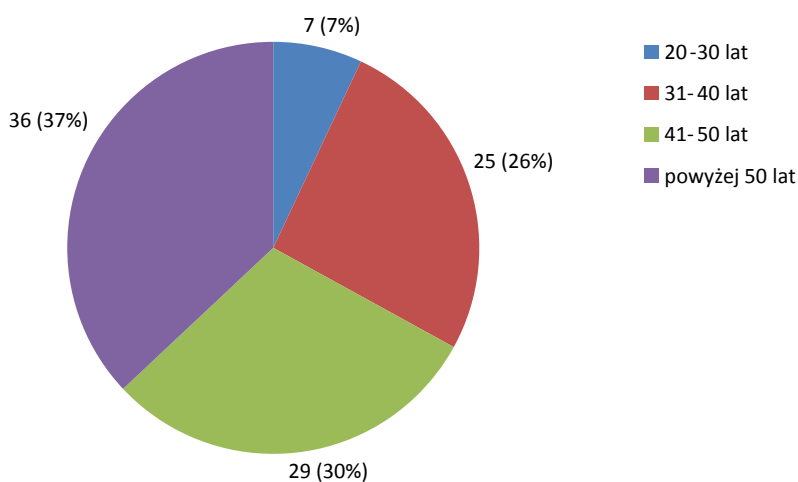
Ankietę wypełniło 97 nauczycieli, w tym 3 mężczyzn i 94 kobiety.

Wykres 2.4.2.1. Płeć badanych

Charakterystyka grupy ze względu na wiek

Najliczniejsza grupa respondentów jest w wieku 50+. Należy zauważyć, że z obserwacji w czasie szkoleń wynika, że nie jest to przeciętna wieku nauczycieli polonijnych. Prawdopodobnie nauczyciele z wieloletnim stażem chętniej wypowiadają się na temat swojej pracy.

Wykres 2.4.2.2. Wiek badanych

Charakterystyka grupy ze względu na kraj i miasto, w którym znajduje się szkoła

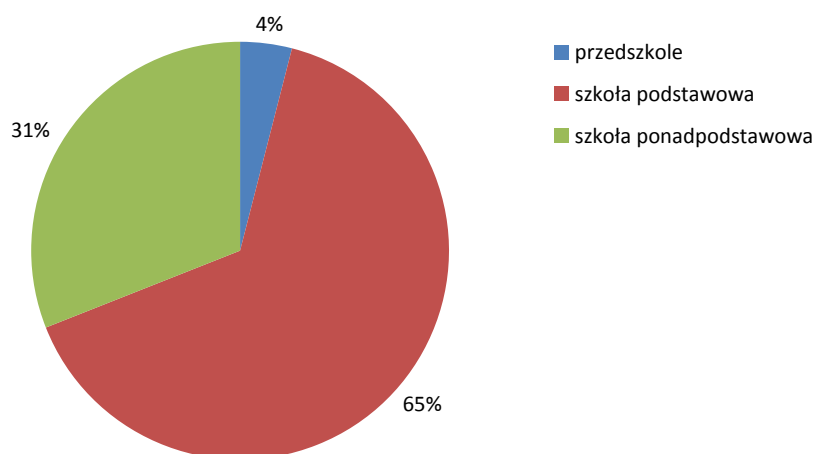
Kraj (liczba nauczycieli)	Miejscowość
Australia (2)	Sydney (2)
Białoruś (1)	Dzierżyńsk
Brazylia (1)	Sao Paulo
Francja (1)	Paryż
Islandia (1)	Keflavik
Kanada (1)	Toronto
Kuwejt (2)	Salwa (2)
Litwa (2)	Wilno (2)
Łotwa (2)	Daugavpils (2)
Niemcy (4)	Berlin, Dortmund, Hamburg (2),
Szwecja (2)	Södertälje, Sztokholm
Tunezja (1)	Tunis
Ukraina (32)	Berdyczów (3), Charków, Dolina, Dubno, Emilczyn, Kamieniec Podolski, Kozłów, Lwów (10), Marjanówka, Równe, Sambor, Stryj, Strzelczyska, Winnica (4), Złoczów, Żytomierz (3)
USA (26)	Boston (2), Chicago (11), Copiague, Derby CT (2), Lemont, Monroe NY (2), New York, Palos Hills, Pensylwania, Shelton, Yonkers (3)
W. Brytania (17)	Accrington, Andover, Bath, Birmingham, Glasgow, Lancaster, Liverpool, Londyn (4), Manchester (2), Preston, Scunthorpe, Southampton, Warrington
Uzbekistan (1)	Taszkent
Włochy (1)	Mediolan

Charakterystyka grupy ze względu na wykształcenie

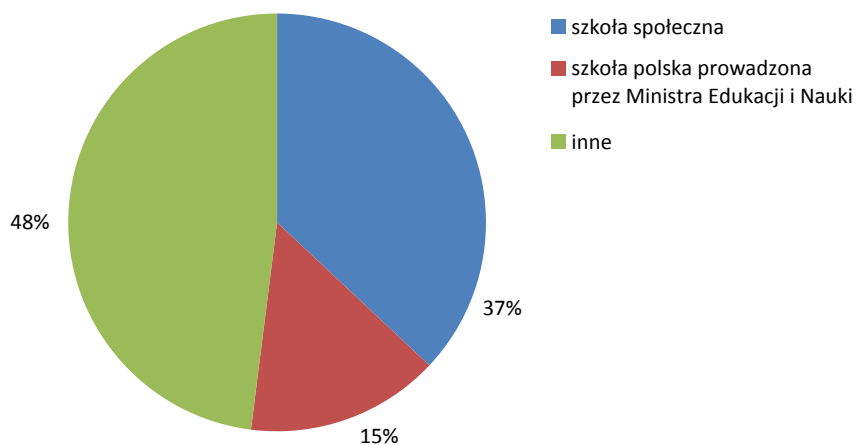
Spośród 97 nauczycieli:

- wykształcenie wyższe miało 89 osób (92%)
- licencjat – 3 osoby (3%)
- wykształcenie średnie (studium nauczycielskie) – 2 osoby (2%)
- wykształcenie podstawowe – 3 osoby (3%).

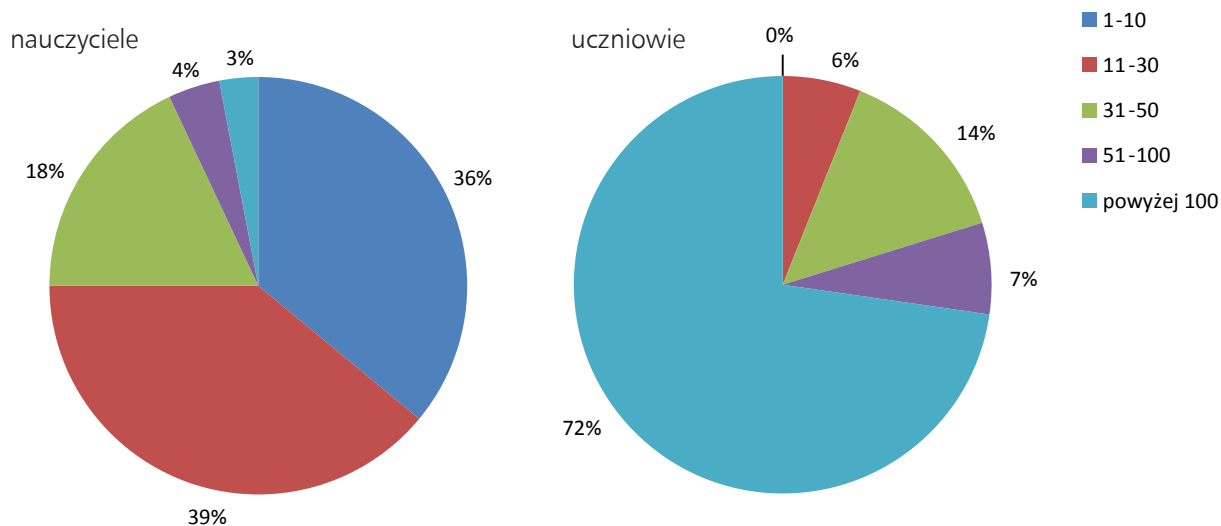
Charakterystyka grupy ze względu na typ placówki i wielkość szkoły (liczba nauczycieli i uczniów)

Wykres 2.4.2.3. Typ placówki ze względu na poziom edukacyjny

Wykres 2.4.2.4. Typ placówki ze względu na status prawny szkoły

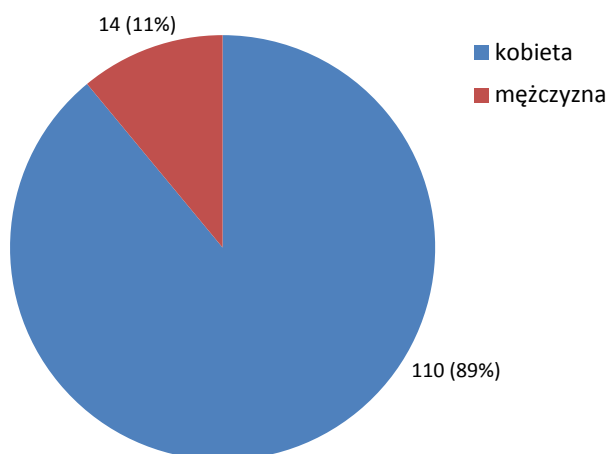

Wykres 2.4.2.5. Wielkość szkoły – liczba nauczycieli i uczniów

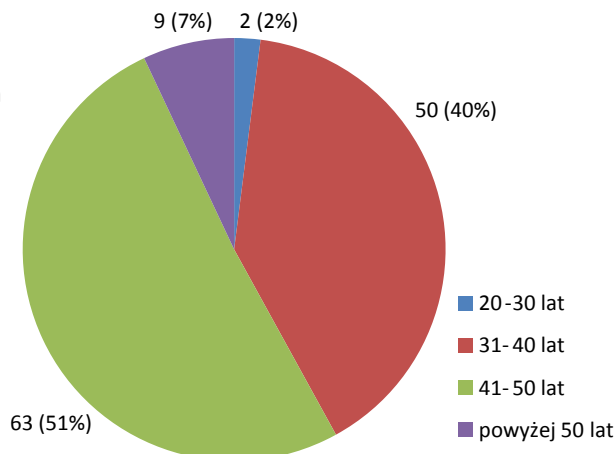
2.4.3. Rodzice uczniów

Charakterystyka grupy ze względu na płeć i wiek

Ankietę wypełniło 124 rodziców, w tym 14 mężczyzn i 110 kobiet. Najliczniejsza grupa respondentów z grupy rodziców jest w wieku pomiędzy 41-50 lat (51%).

Wykres 2.4.3.1. Płeć badanych

Wykres 2.4.3.2. Wiek badanych

Charakterystyka grupy ze względu na kraj i miasto

Kraj (liczba rodziców)	Miejscowość
Białoruś (1)	Dzierżyńsk
Islandia (3)	Keflavik (3)
Kanada (1)	Windsor
Łotwa (1)	Daugavpils
Niemcy (2)	Remsek am Neckar, Stuttgart
Szkocja (1)	Aberdeen
Ukraina (32)	Boryspil, Kijów (14), Lwów (15), Żytomierz (2)
USA (28)	Boston (6), Bryn Mawr, Chicago (4), Doylestown (2), Highland NY, Holbrook, Illinois, New York, Niles (3), Pelham NY, Pensylwania (2), Philadelphia, Plymouth, Raleigh, Waltham MA, Weymouth MA
Wielka Brytania (44)	Accrington, Andover (4), Cheltenham, Derby, Feltham (2), Gloucester (5), Lancaster, Ledbury, Liverpool (2), Londyn (3), Manchester (2), Nottingham (9), Scunthorpe (2), Southampton (6), Statford upon Avon, Swindon, Tewkesbury, Tilbury
Włochy (10)	Mediolan (8), Monza, Travo
Polska (1)	Nowy Sącz (rodzic aktualnie przebywający w Polsce)

Charakterystyka grupy ze względu na wykształcenie

Spośród 124 rodziców:

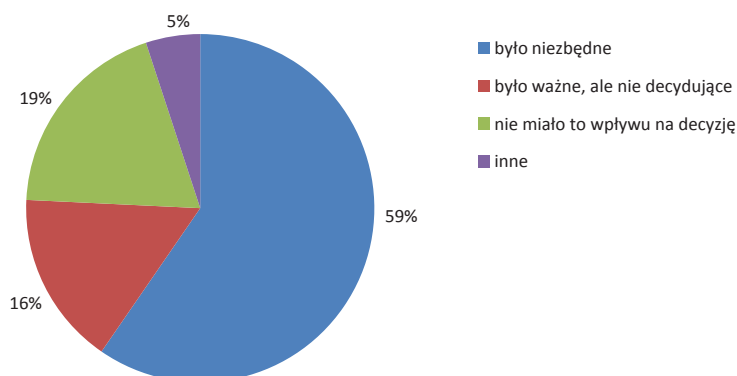
- wykształcenie wyższe miało 98 osób
- licencjat – 2 osoby
- wykształcenie średnie (studium) – 3 osoby
- wykształcenie podstawowe – 3 osoby
- wykształcenie zawodowe – 2 osoby.

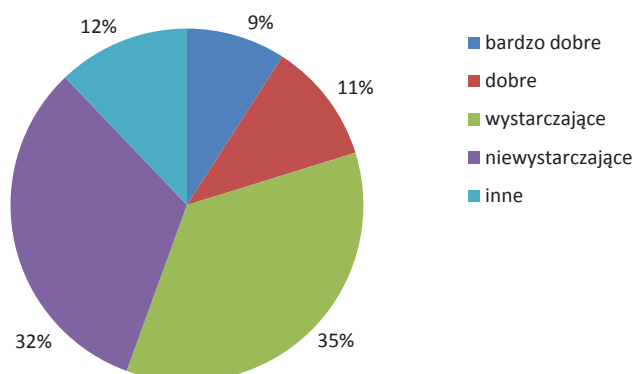
3. Prezentacja wyników badań ankietowych

W niniejszym rozdziale zostały zaprezentowane wyniki badania ankietowego. Zebrano odpowiedzi na pytania zamknięte skierowane do trzech grup: dyrektorów, nauczycieli i rodziców. Tytuły wykresów odzwierciedlają problem zawarty w pytaniu.

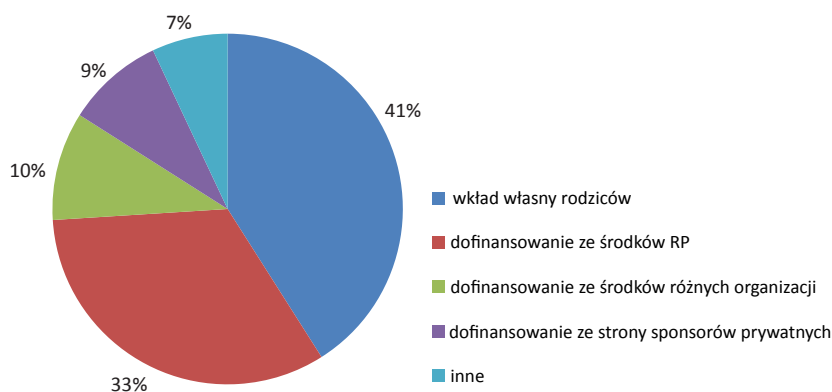
3.1. Grupa badana – dyrektorzy

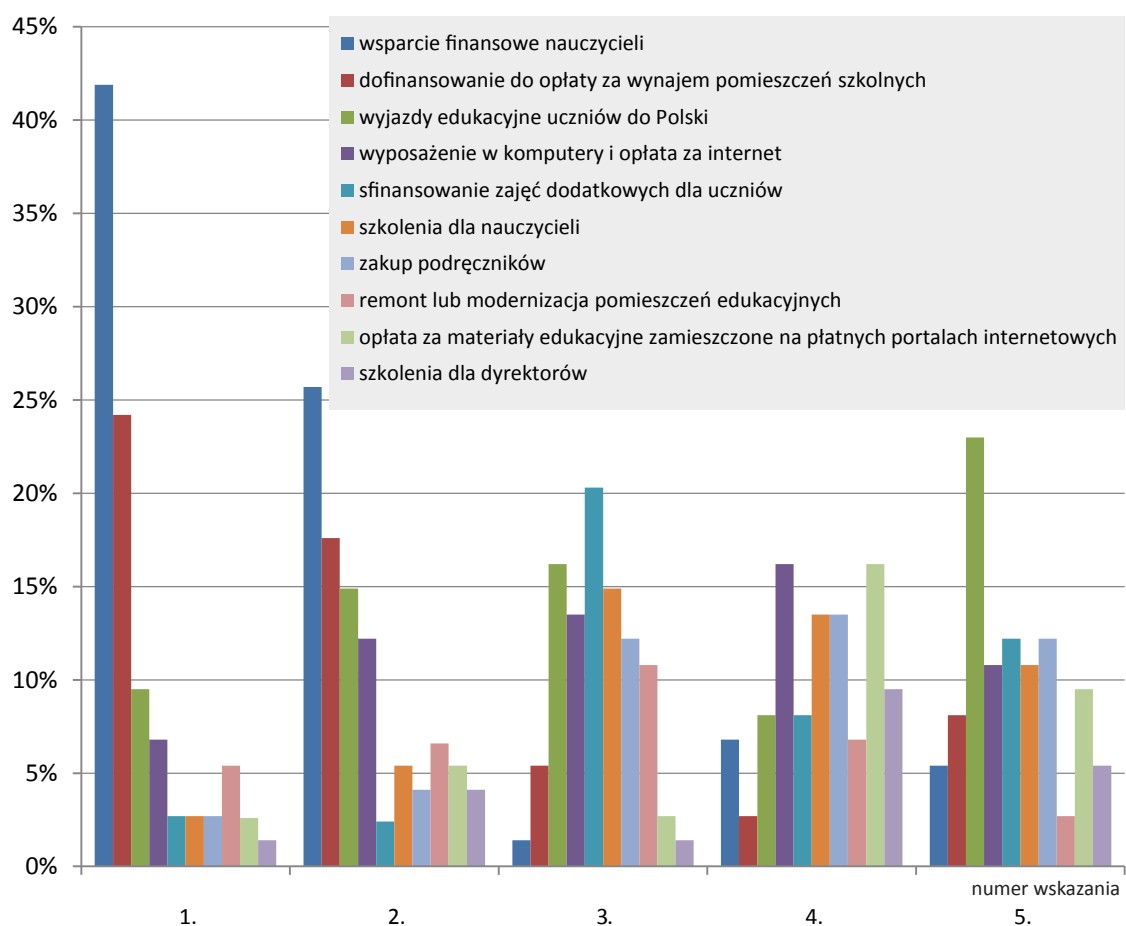
Wykres 3.1.1. Wpływ dysponowania lokalem na decyzję o założeniu szkoły

Wykres 3.1.2. Ocena aktualnego zabezpieczenia finansowego w zakresie wynajmu lokalu

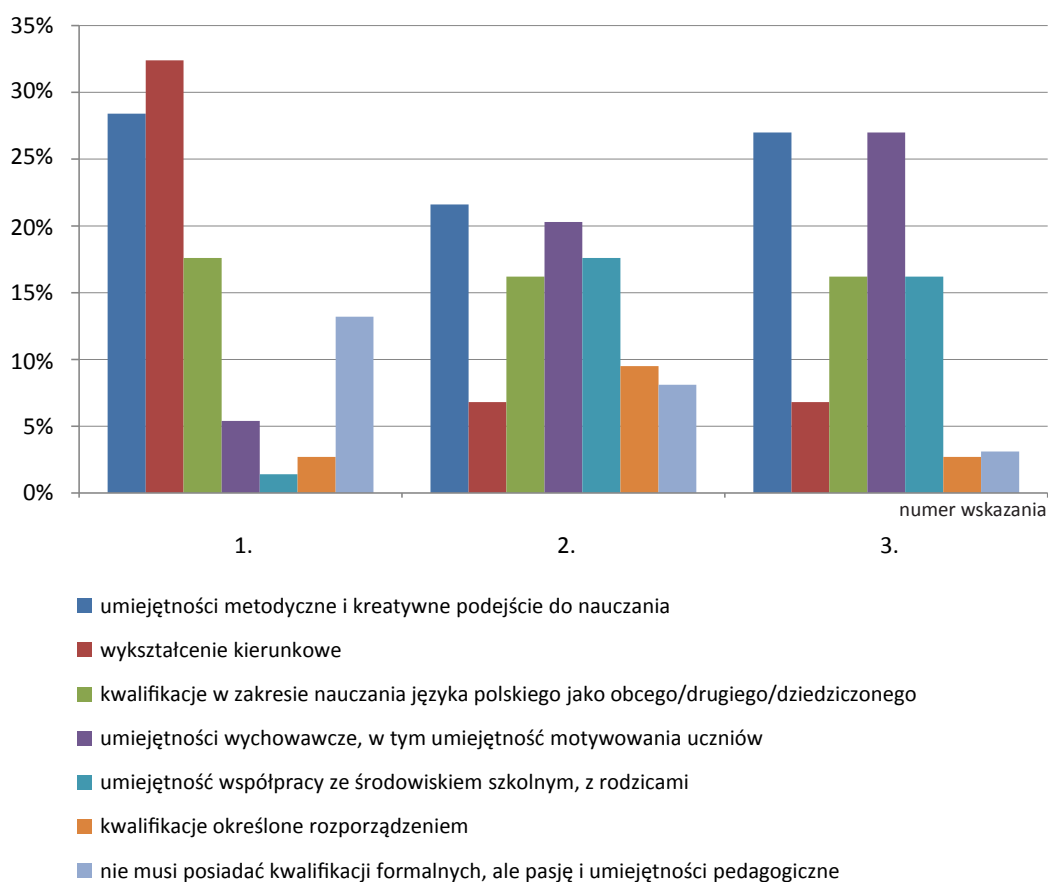
Wykres 3.1.3. Rodzaj dofinansowania na działalność szkoły

Wykres 3.1.4. Przeznaczenie dodatkowych środków, gdyby szkoła je otrzymała

Tabela 3.1.1. Przeznaczenie dodatkowych środków, gdyby szkoła je otrzymała

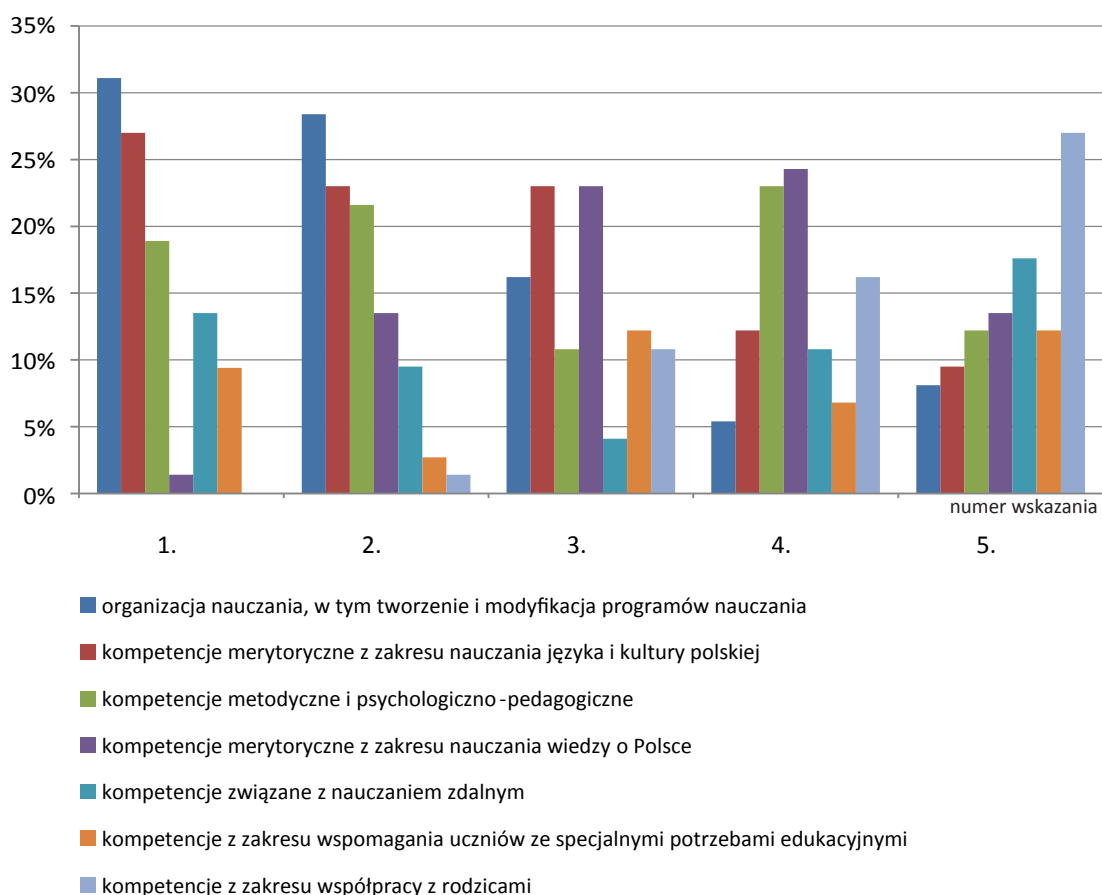
	1	2	3	4	5	inne
wsparcie finansowe nauczycieli	41,9%	25,7%	1,4%	6,8%	5,4%	18,8%
dofinansowanie do opłaty za wynajem pomieszczeń szkolnych	24,2%	17,6%	5,4%	2,7%	8,1%	42,0%
wyjazdy edukacyjne uczniów do Polski	9,5%	14,9%	16,2%	8,1%	23,0%	28,3%
wyposażenie w komputery i opłata za internet	6,8%	12,2%	13,5%	16,2%	10,8%	40,5%
sfinansowanie zajęć dodatkowych dla uczniów	2,7%	2,4%	20,3%	8,1%	12,2%	54,3%
szkolenia dla nauczycieli	2,7%	5,4%	14,9%	13,5%	10,8%	52,7%
zakup podręczników	2,7%	4,1%	12,2%	13,5%	12,2%	55,3%
remont lub modernizacja pomieszczeń edukacyjnych	5,4%	6,6%	10,8%	6,8%	2,7%	67,7%
opłata za materiały edukacyjne zamieszczone na płatnych portalach internetowych	2,6%	5,4%	2,7%	16,2%	9,5%	63,6%
szkolenia dla dyrektorów	1,4%	4,1%	1,4%	9,5%	5,4%	78,2%

Wykres 3.1.5. Cechy kadry pedagogicznej, od których zależy jakość pracy szkoły

Tabela 3.1.2. Cechy kadry pedagogicznej, od których zależy jakość pracy szkoły

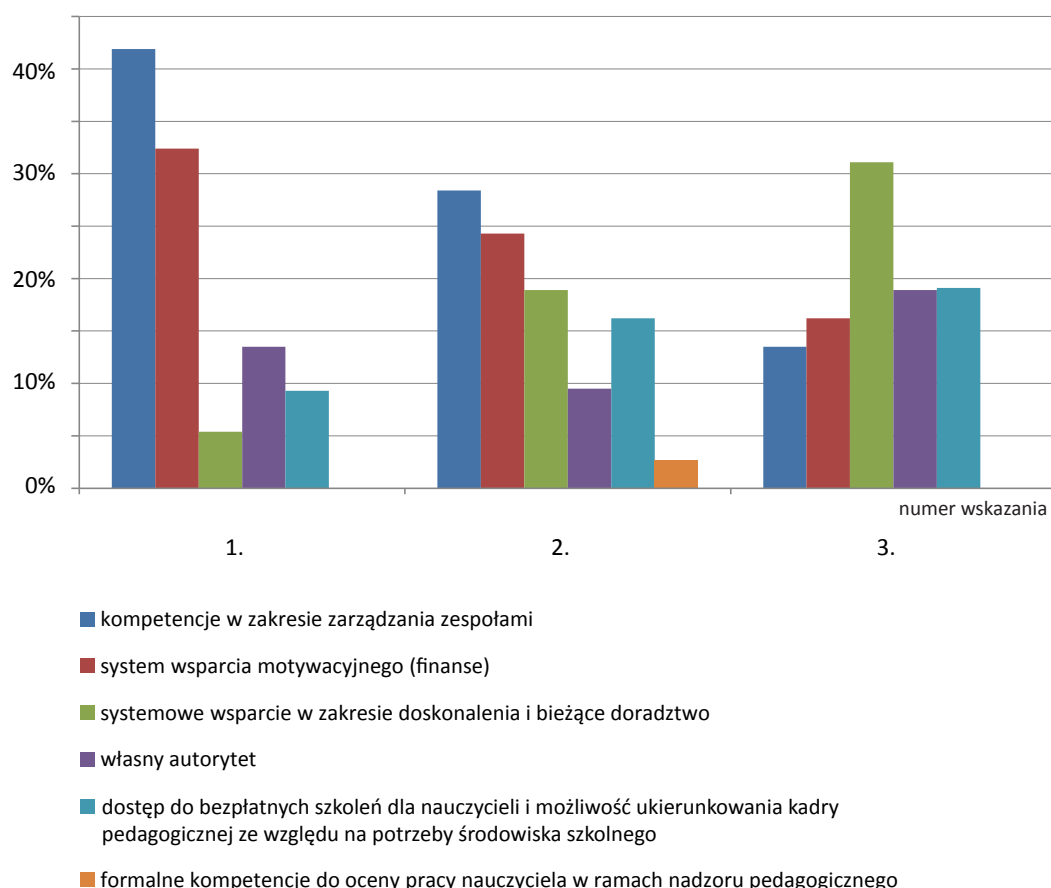
	1	2	3	4	5	6	7
umiejętności metodyczne i kreatywne podejście do nauczania	28,4%	21,6%	27,0%	5,4%	1,4%	4,0%	12,2%
wykształcenie kierunkowe	32,4%	6,8%	6,8%	25,7%	18,9%	9,5%	0,0%
kwalifikacje w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego/drugiego/dziedzicznego	17,6%	16,2%	16,2%	8,1%	16,2%	18,9%	6,8%
umiejętności wychowawcze, w tym umiejętność motywowania uczniów	5,4%	20,3%	27,0%	16,2%	4,1%	21,6%	5,4%
umiejętność współpracy ze środowiskiem szkolnym, z rodzicami	1,4%	17,6%	16,2%	17,6%	13,5%	5,4%	28,4%
kwalifikacje określone rozporządzeniem	2,7%	9,5%	2,7%	18,9%	29,7%	21,6%	14,9%
nie musi posiadać kwalifikacji formalnych, ale pasję i umiejętności pedagogiczne	13,2%	8,1%	3,1%	8,1%	16,2%	18,9%	32,4%

Wykres 3.1.6. Obszary priorytetowe w zakresie doskonalenia nauczycieli

Tabela 3.1.3. Obszary priorytetowe w zakresie doskonalenia nauczycieli

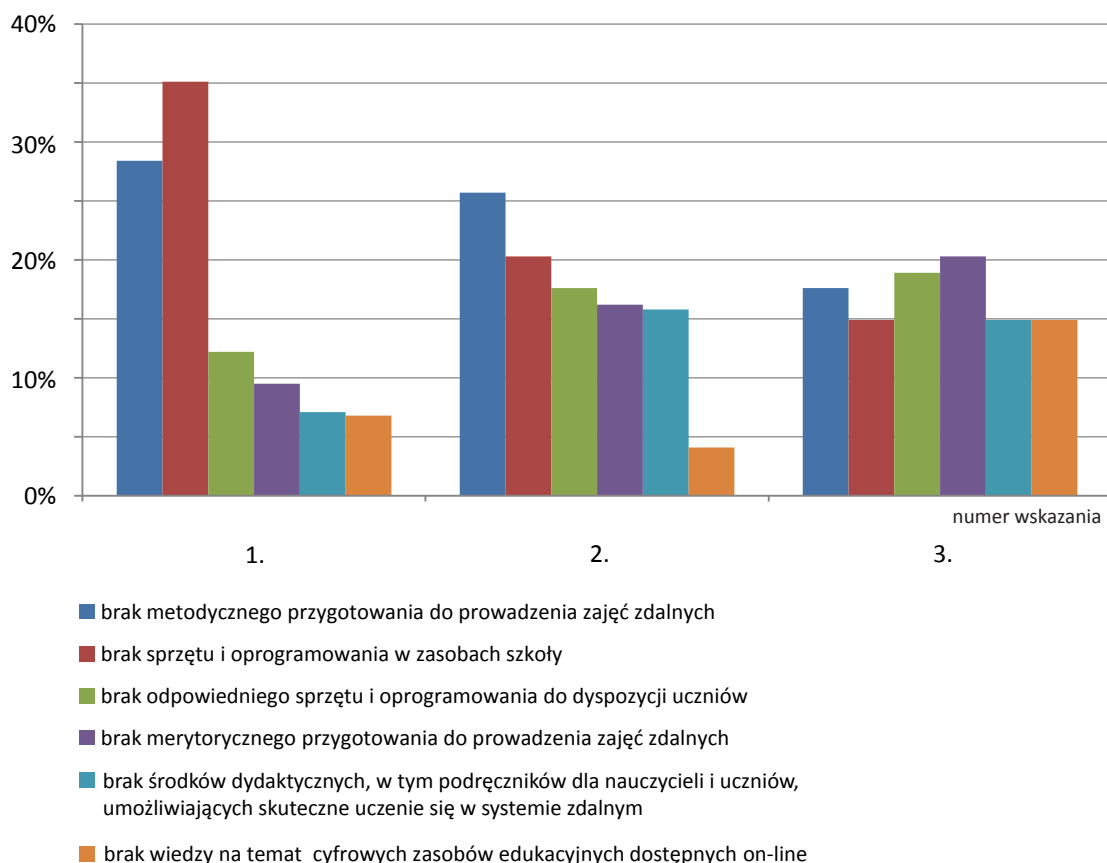
	1	2	3	4	5	6	7
organizacji nauczania, w tym tworzenia i modyfikacji programów nauczania	31,1%	28,4%	16,2%	5,4%	8,1%	6,8%	4,1%
kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania języka i kultury polskiej	27,0%	23,0%	23,0%	12,2%	9,5%	5,4%	0,0%
kompetencji metodycznych i psychologiczno-pedagogicznych	18,9%	21,6%	10,8%	23,0%	12,2%	12,2%	1,4%
kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania wiedzy o Polsce	1,4%	13,5%	23,0%	24,3%	13,5%	14,9%	9,5%
kompetencji związanych z nauczaniem zdalnym	13,5%	9,5%	4,1%	10,8%	17,6%	5,4%	39,2%
kompetencji z zakresu wspomaganie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	9,4%	2,7%	12,2%	6,8%	12,2%	27,0%	29,7%
kompetencji z zakresu współpracy z rodzicami	0,0%	1,4%	10,8%	16,2%	27,0%	28,4%	16,2%

Wykres 3.1.7. Kompetencje oraz zasoby potrzebne dyrektorowi szkoły do efektywnego wspierania pracy nauczycieli

Tabela 3.1.4. Kompetencje oraz zasoby potrzebne dyrektorowi szkoły do efektywnego wspierania pracy nauczycieli

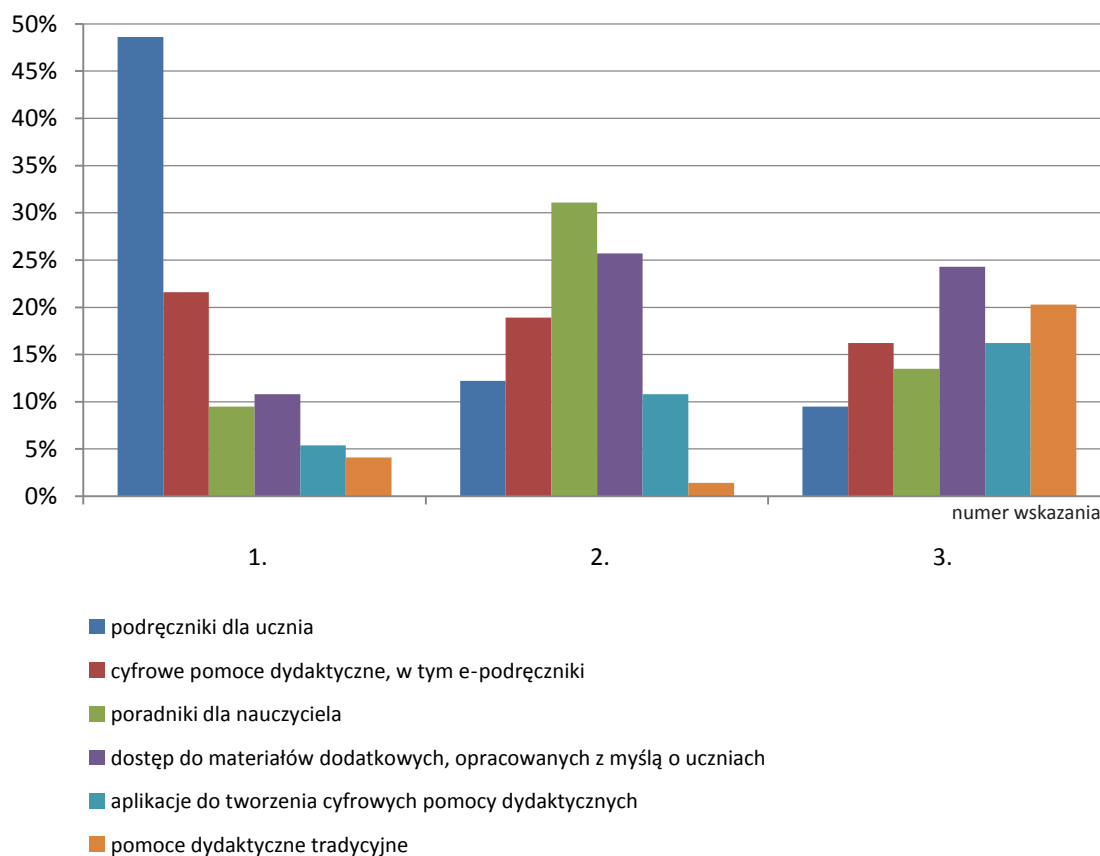
	1	2	3	4	5	6
kompetencje w zakresie zarządzania zespołami	41,9%	28,4%	13,5%	12,2%	2,7%	1,4%
system wsparcia motywacyjnego (finanse)	32,4%	24,3%	16,2%	17,6%	5,4%	4,1%
systemowe wsparcie w zakresie doskonalenia i bieżące doradztwo	5,4%	18,9%	31,1%	20,3%	21,6%	2,7%
własny autorytet	13,5%	9,5%	18,9%	28,4%	24,3%	5,4%
dostęp do bezpłatnych szkoleń	9,3%	16,2%	19,1%	16,2%	32,4%	6,8%
formalne kompetencje do oceny pracy nauczyciela w ramach nadzoru pedagogicznego	0,0%	2,7%	0,0%	5,4%	12,2%	79,7%

Wykres 3.1.8. Trudności w pracy szkoły, które okazały się największymi wyzwaniami w okresie pandemii

Tabela 3.1.5. Trudności w pracy szkoły, które okazały się największymi wyzwaniami w okresie pandemii

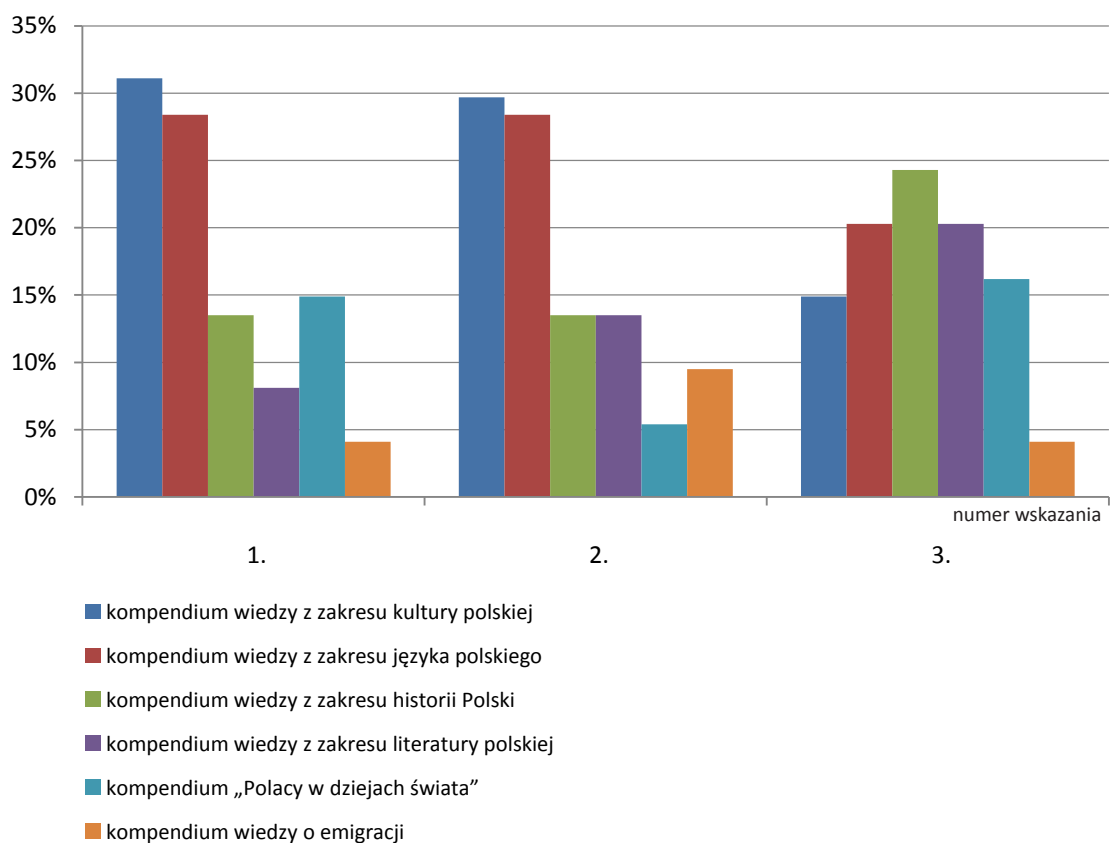
	1	2	3	4	5	6
brak metodycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych	28,4%	25,7%	17,6%	21,6%	6,8%	0,0%
brak sprzętu i oprogramowania w zasobach szkoły	35,1%	20,3%	14,9%	20,3%	4,1%	5,4%
brak odpowiedniego sprzętu i oprogramowania do dyspozycji uczniów	12,2%	17,6%	18,9%	23,0%	21,6%	6,8%
brak merytorycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych	9,5%	16,2%	20,3%	9,5%	29,7%	14,9%
brak środków dydaktycznych, w tym podręczników dla nauczycieli	7,1%	15,8%	14,9%	20,3%	29,7%	12,2%
brak wiedzy na temat cyfrowych zasobów edukacyjnych dostępnych	6,8%	4,1%	14,9%	4,1%	9,3%	60,8%

Wykres 3.1.9. Zasoby niezbędne w procesie nauczania polonijnego prowadzonego w różnych formach

Tabela 3.1.6. Zasoby niezbędne w procesie nauczania polonijnego prowadzonego w różnych formach

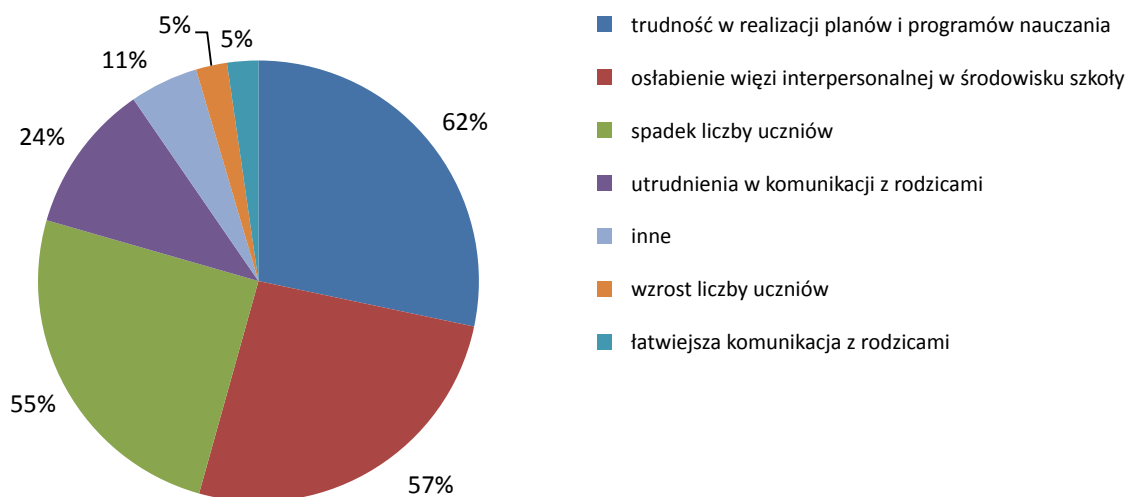
	1	2	3	4	5	6
podręczniki dla ucznia	48,6%	12,2%	9,5%	25,7%	4,1%	0,0%
cyfrowe pomoce dydaktyczne, w tym e-podręczniki	21,6%	18,9%	16,2%	24,3%	16,2%	2,7%
poradniki dla nauczyciela	9,5%	31,1%	13,5%	27,0%	17,6%	1,4%
dostępność do materiałów dodatkowych, opracowanych z myślą o uczniach	10,8%	25,7%	24,3%	16,2%	20,3%	2,7%
aplikacje do tworzenia cyfrowych pomocy dydaktycznych	5,4%	10,8%	16,2%	1,4%	37,8%	28,4%
pomoce dydaktyczne tradycyjne	4,1%	1,4%	20,3%	5,4%	4,1%	64,9%

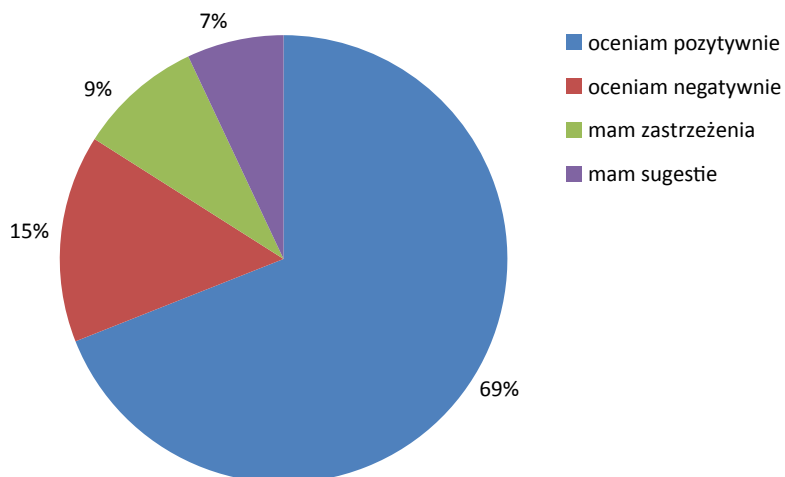
Wykres 3.1.10. Opracowania, których brakuje w pracy nauczyciela polonijnego

Tabela 3.1.7. Opracowania, których brakuje w pracy nauczyciela polonijnego

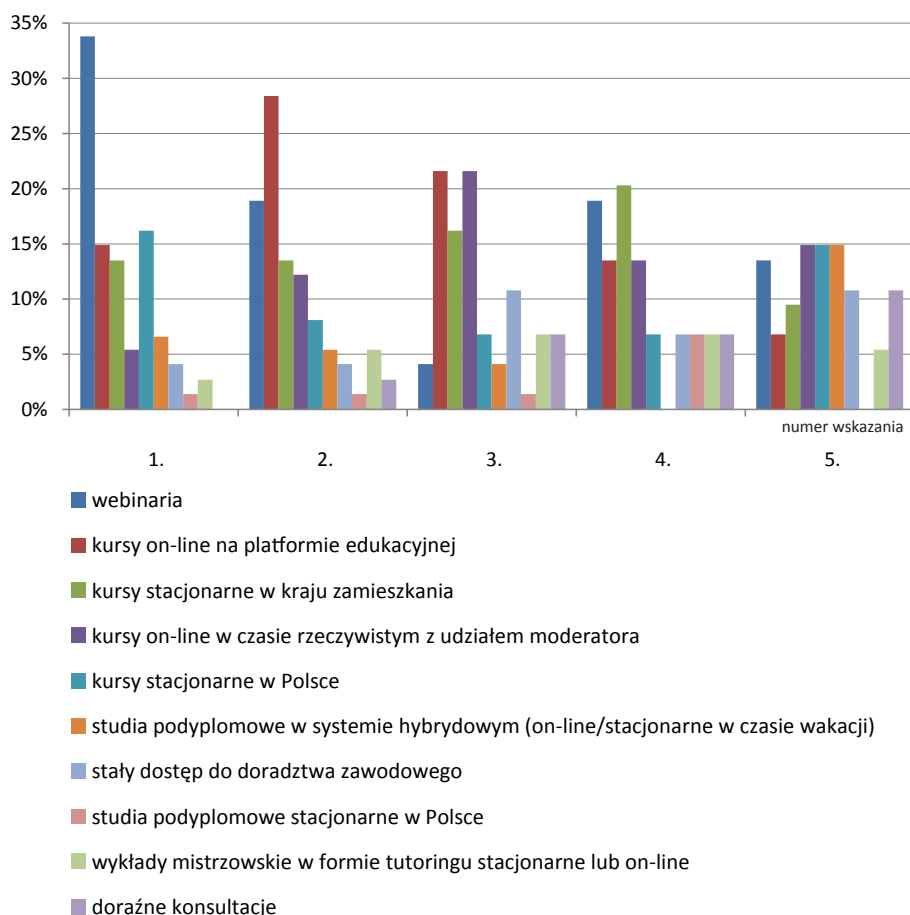
	1	2	3	4	5	6
kompedium wiedzy z zakresu kultury polskiej	31,1%	29,7%	14,9%	20,3%	4,1%	0,0%
kompedium wiedzy z zakresu języka polskiego	28,4%	28,4%	20,3%	16,2%	5,4%	1,4%
kompedium wiedzy z zakresu historii Polski	13,5%	13,5%	24,3%	23,0%	16,2%	9,5%
kompedium wiedzy z zakresu literatury polskiej	8,1%	13,5%	20,3%	31,1%	21,6%	5,4%
kompedium „Polacy w dziejach świata”	14,9%	5,4%	16,2%	2,7%	5,4%	55,4%
kompedium wiedzy o emigracji	4,1%	9,5%	4,1%	6,8%	47,3%	28,4%

Wykres 3.1.11. Obszary, w których ograniczenia okresu pandemii wpłynęły na pracę szkoły

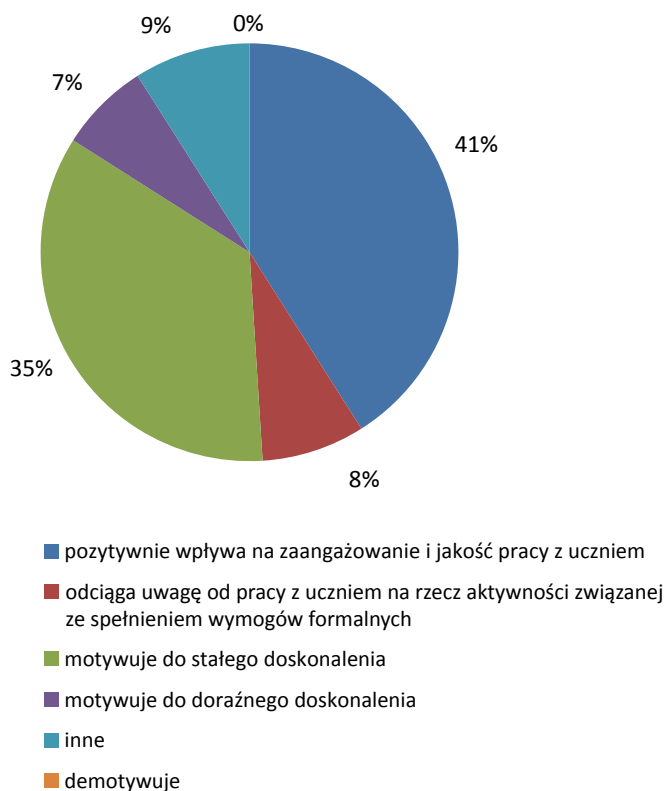
Wykres 3.1.12. Ocena aktualnej formy awansu zawodowego nauczycieli

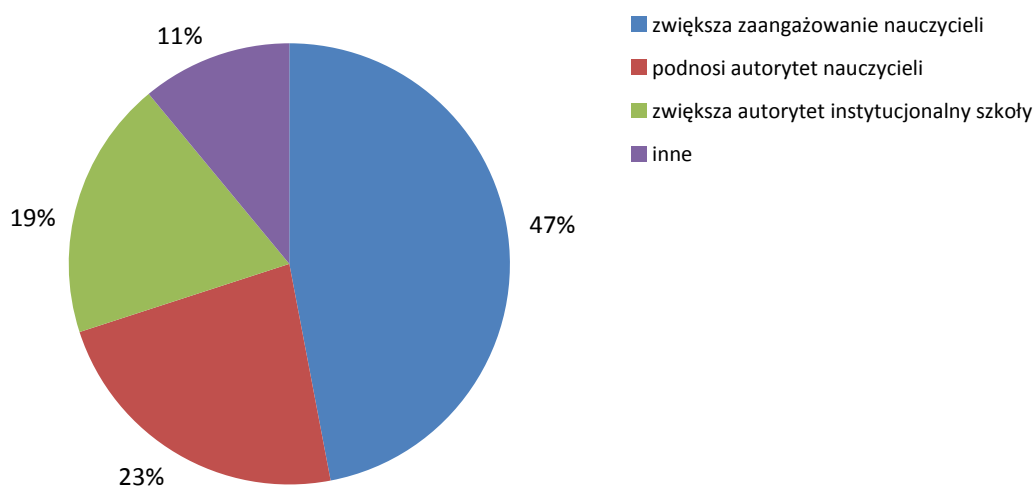
Wykres 3.1.13. Preferowane formy doskonalenia zawodowego

Tabela 3.1.8. Preferowane formy doskonalenia zawodowego (%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
webinaria	33,8	18,9	4,1	18,9	13,5	9,5	1,4	0,0	0,0	0,0
kursy on-line na platformie edukacyjnej	14,9	28,4	21,6	13,5	6,8	5,4	6,8	2,7	0,0	0,0
kursy stacjonarne w kraju zamieszkania	13,5	13,5	16,2	20,3	9,5	10,8	10,8	2,7	2,7	0,0
kursy on-line w czasie rzeczywistym z udziałem moderatora	5,4	12,2	21,6	13,5	14,9	16,2	8,1	5,4	1,4	1,4
kursy stacjonarne w Polsce	16,2	8,1	6,8	6,8	14,9	21,6	16,2	8,1	1,4	0,0
studia podyplomowe w systemie hybrydowym (on-line/stacjonarne w czasie wakacji)	6,6	5,4	4,1	0,0	14,9	2,7	20,3	20,3	23,0	2,7
stały dostęp do doradztwa zawodowego	4,1	4,1	10,8	6,8	10,8	6,8	1,4	4,1	39,2	12,2
studia podyplomowe stacjonarne w Polsce	1,4	1,4	1,4	6,8	0,0	21,6	32,4	20,3	8,1	6,8
wykłady mistrzowskie w formie tutoringu stacjonarne lub on-line	2,7	5,4	6,8	6,8	5,4	1,4	1,4	35,1	21,6	13,5
doraźne konsultacje	0,0	2,7	6,8	6,8	10,8	4,1	1,4	1,4	2,7	63,5

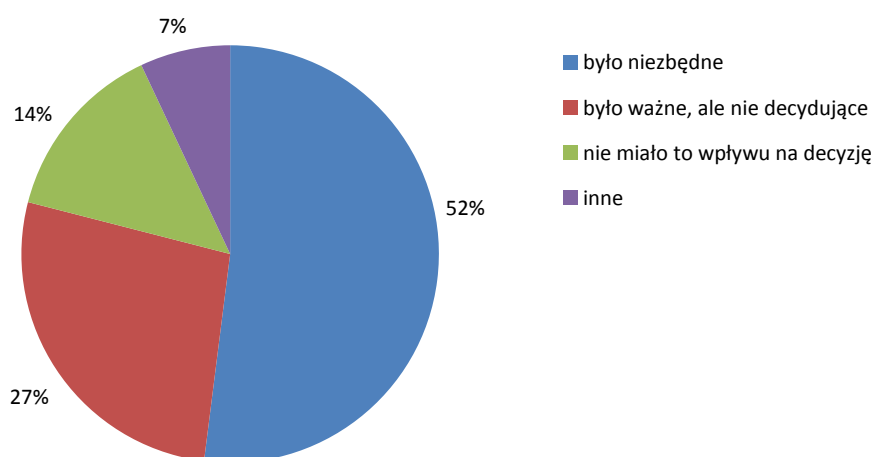

Wykres 3.1.14. Wpływ możliwości awansu zawodowego na pracę nauczycieli

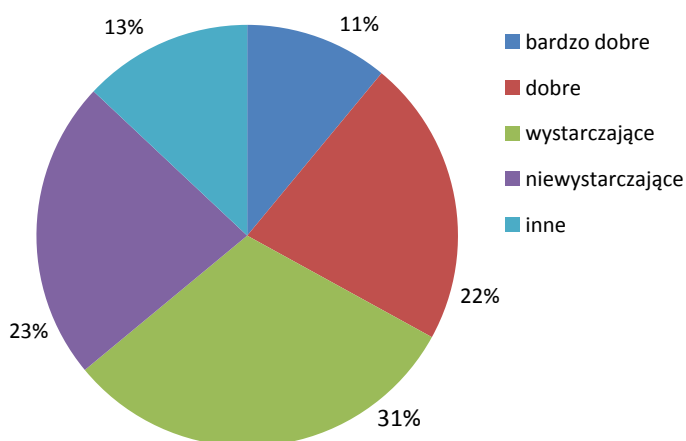

Wykres 3.1.15. Korzyści dla szkoły związane z możliwością uzyskania awansu zawodowego przez nauczycieli

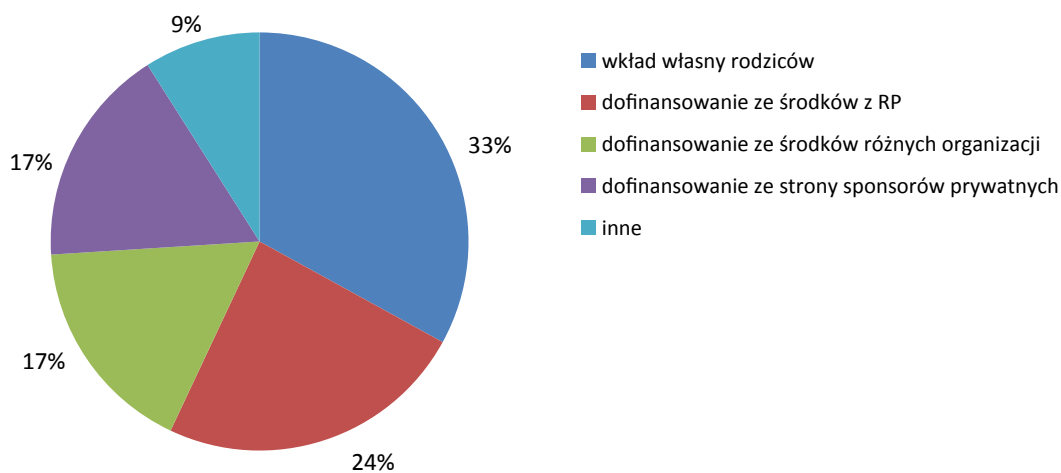
3.2. Grupa badana – nauczyciele

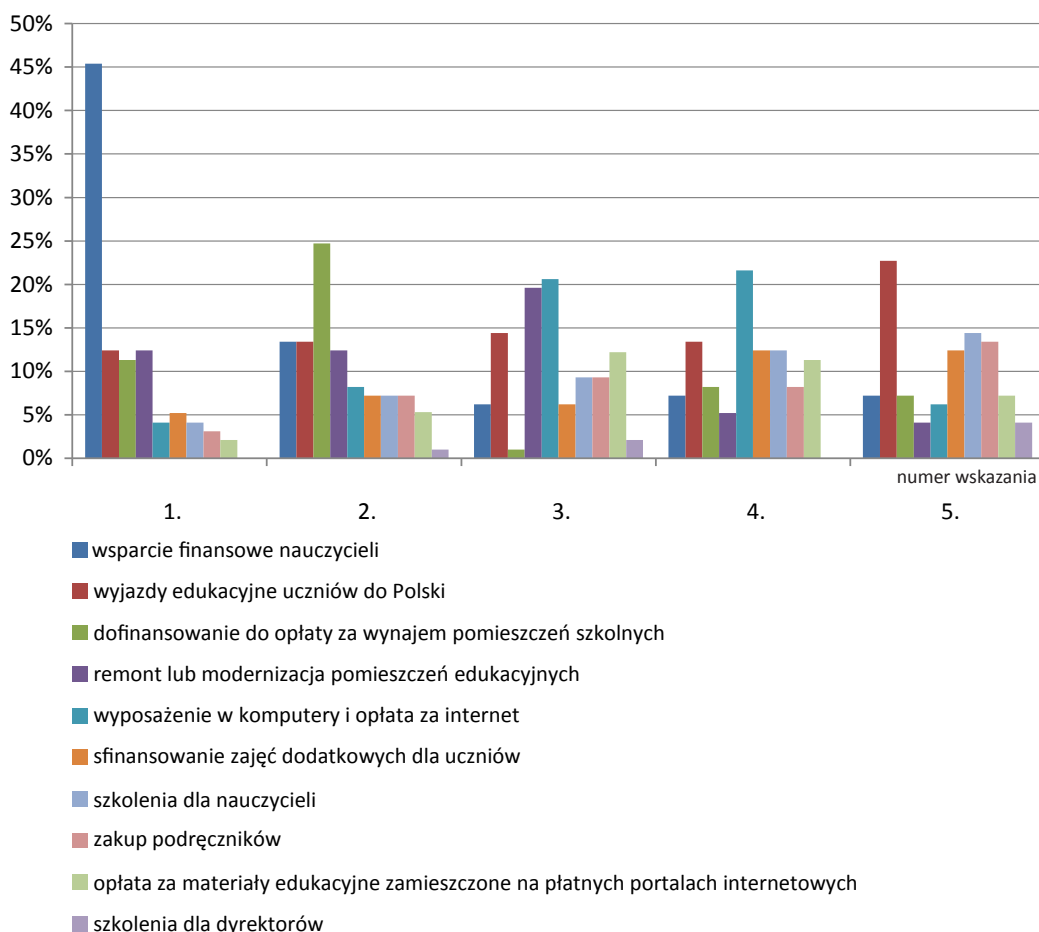
Wykres 3.2.1. Wpływ dysponowania lokalem na decyzję o założeniu szkoły

Wykres 3.2.2. Ocena aktualnego zabezpieczenia finansowego w zakresie wynajmu lokalu

Wykres 3.2.3. Rodzaj dofinansowania na działalność szkoły

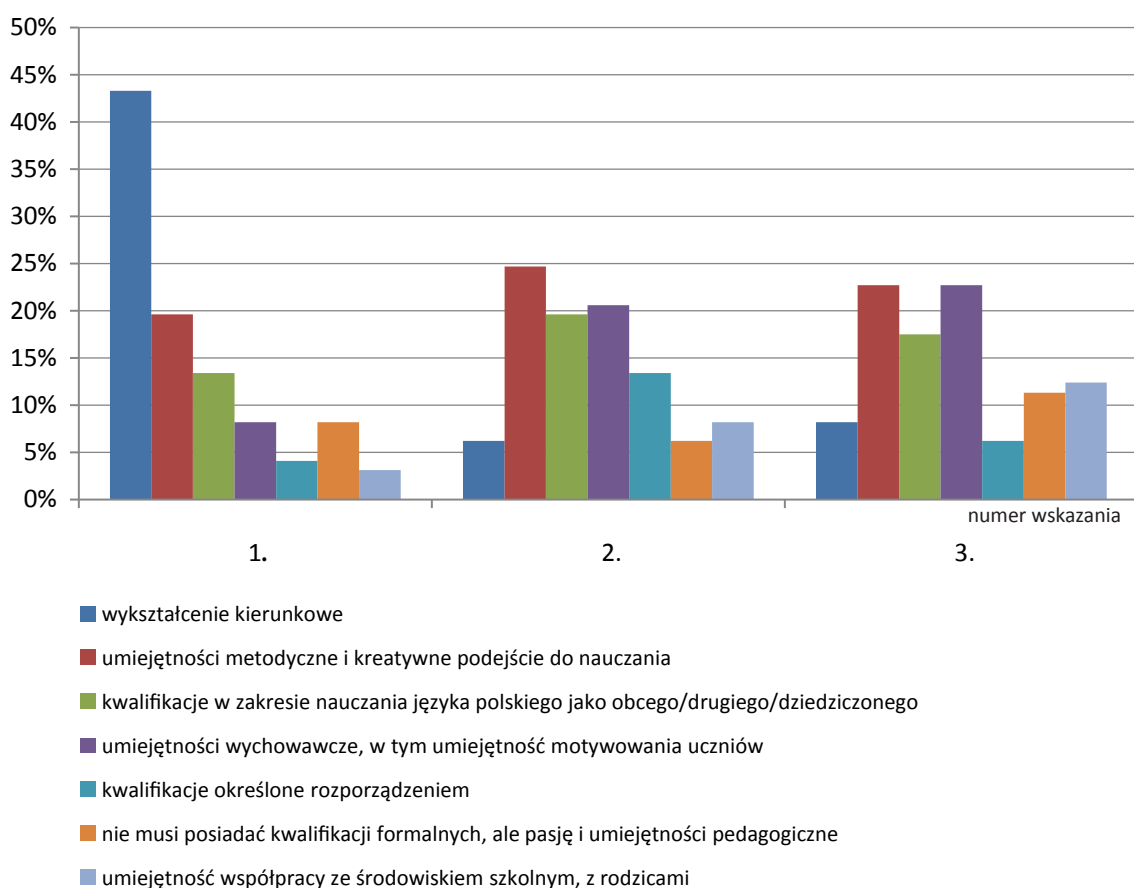

Wykres 3.2.4. Przeniesienie dodatkowych środków, gdyby szkoła je otrzymała

Tabela 3.2.1. Przeniesienie dodatkowych środków, gdyby szkoła je otrzymała (%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
wsparcie finansowe nauczycieli	45,4	13,4	6,2	7,2	7,2	8,2	3,1	4,1	3,1	2,1
wyjazdy edukacyjne uczniów do Polski	12,4	13,4	14,4	13,4	22,7	7,2	11,3	3,1	2,1	0,0
dofinansowanie do opłaty za wynajem pomieszczeń szkolnych	11,3	24,7	1,0	8,2	7,2	19,6	9,3	2,1	8,2	8,2
remont lub modernizacja pomieszczeń edukacyjnych	12,4	12,4	19,6	5,2	4,1	12,4	13,4	6,2	7,2	7,2
wyposażenie w komputery i opłata za internet	4,1	8,2	20,6	21,6	6,2	7,2	11,3	10,3	7,2	3,1
sfinansowanie zajęć dodatkowych dla uczniów	5,2	7,2	6,2	12,4	12,4	18,6	18,6	12,4	5,2	2,1
szkolenia dla nauczycieli	4,1	7,2	9,3	12,4	14,4	9,3	5,2	25,8	11,3	1,0
zakup podręczników	3,1	7,2	9,3	8,2	13,4	7,2	21,6	18,6	9,3	2,1
opłata za materiały edukacyjne zamieszczone na płatnych portalach internetowych	2,1	5,3	12,2	11,3	7,2	6,2	2,1	7,2	6,2	40,2
szkolenia dla dyrektorów	0,0	1,0	2,1	1	4,1	3,1	4,1	10,3	40,2	34,0

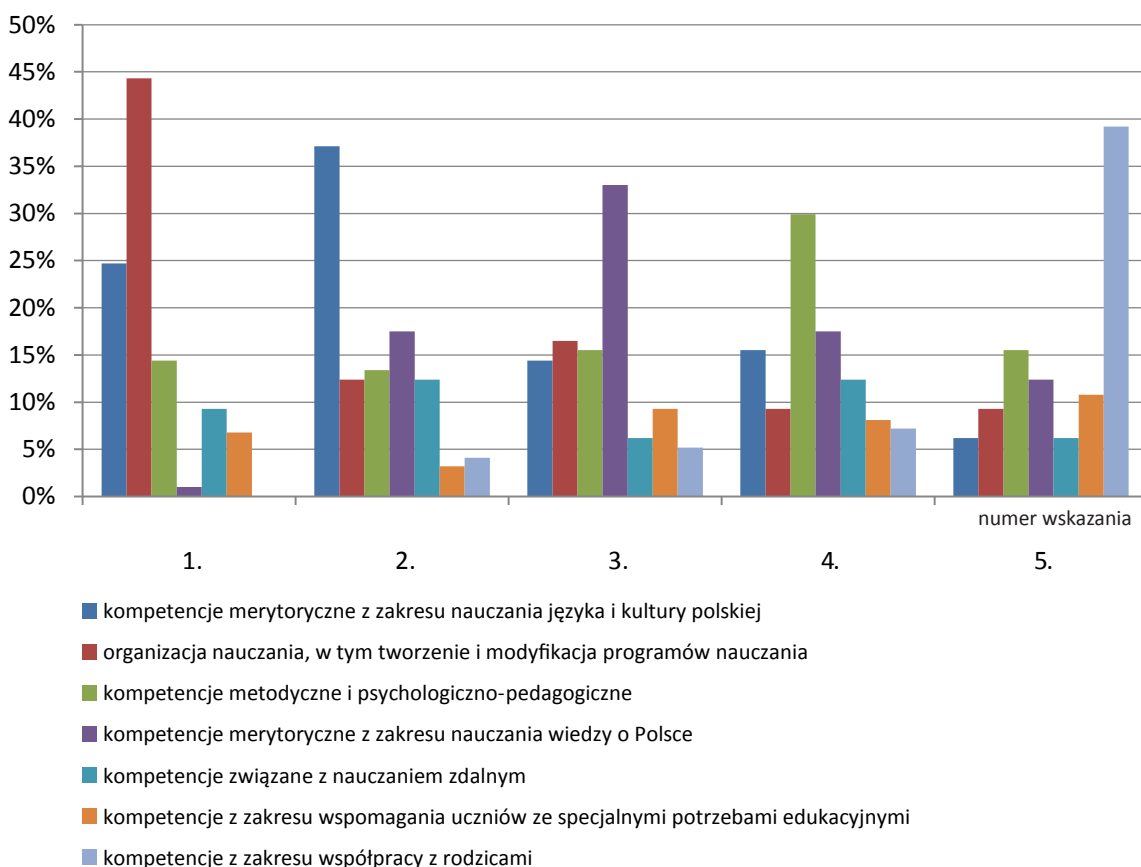

Wykres 3.2.5. Cechy kadry pedagogicznej, od których zależy jakość pracy szkoły

Tabela 3.2.2. Cechy kadry pedagogicznej, od których zależy jakość pracy szkoły

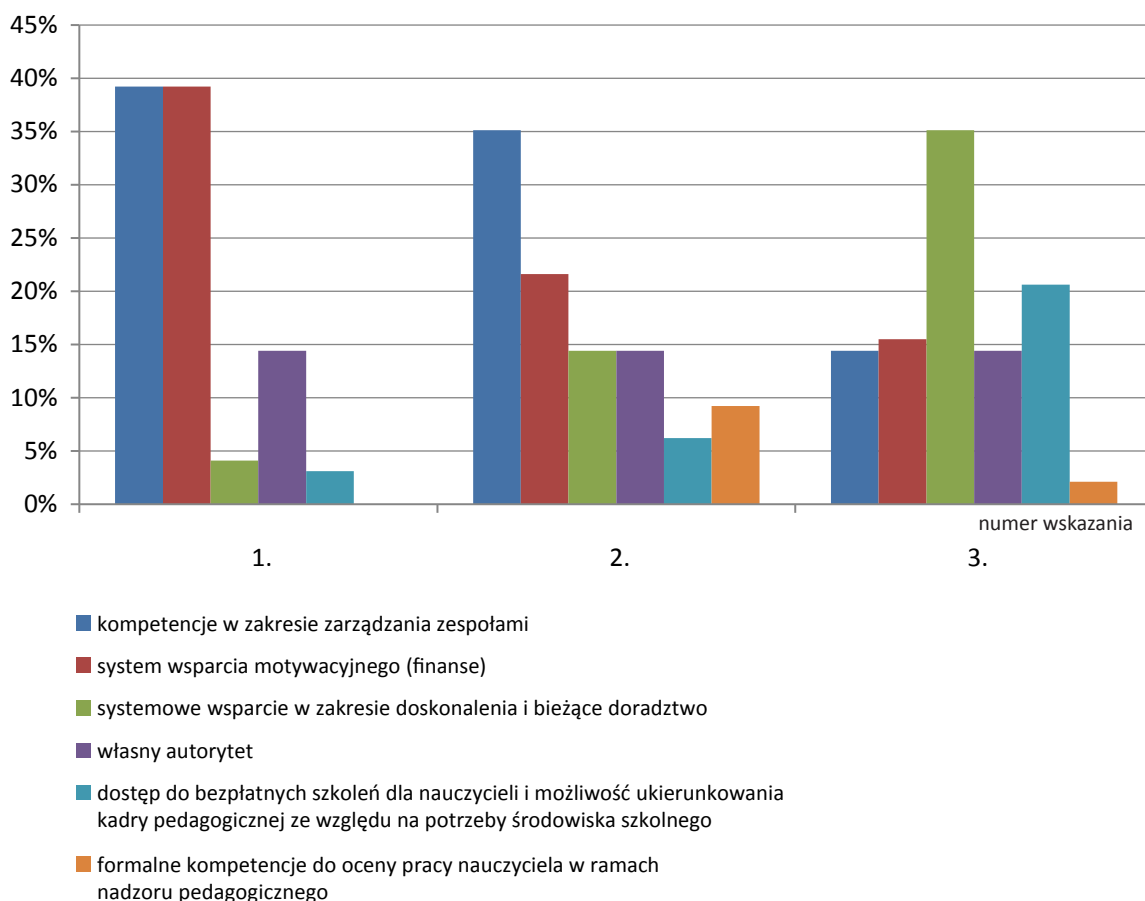
	1	2	3	4	5	6	7
wykształcenie kierunkowe	43,3%	6,2%	8,2%	19,6%	16,5%	3,1%	3,1%
umiejętności metodyczne i kreatywne podejście do nauczania	19,6%	24,7%	22,7%	9,3%	2,1%	3,1%	18,6%
kwalifikacje w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego/drugiego/dziedzicznego	13,4%	19,6%	17,5%	14,4%	19,6%	8,2%	7,2%
umiejętności wychowawcze, w tym umiejętność motywowania uczniów	8,2%	20,6%	22,7%	11,3%	13,4%	16,5%	7,3%
kwalifikacje określone rozporządzeniem	4,1%	13,4%	6,2%	18,6%	23,7%	24,7%	9,3%
nie musi posiadać kwalifikacji formalnych, ale pasję i umiejętności pedagogiczne	8,2%	6,2%	11,3%	12,4%	12,4%	23,7%	25,8%
umiejętność współpracy ze środowiskiem szkolnym, z rodzicami	3,1%	8,2%	12,4%	14,4%	12,4%	20,6%	28,9%

Wykres 3.2.6. Obszary priorytetowe w zakresie doskonalenia nauczycieli

Tabela 3.2.3. Obszary priorytetowe w zakresie doskonalenia nauczycieli

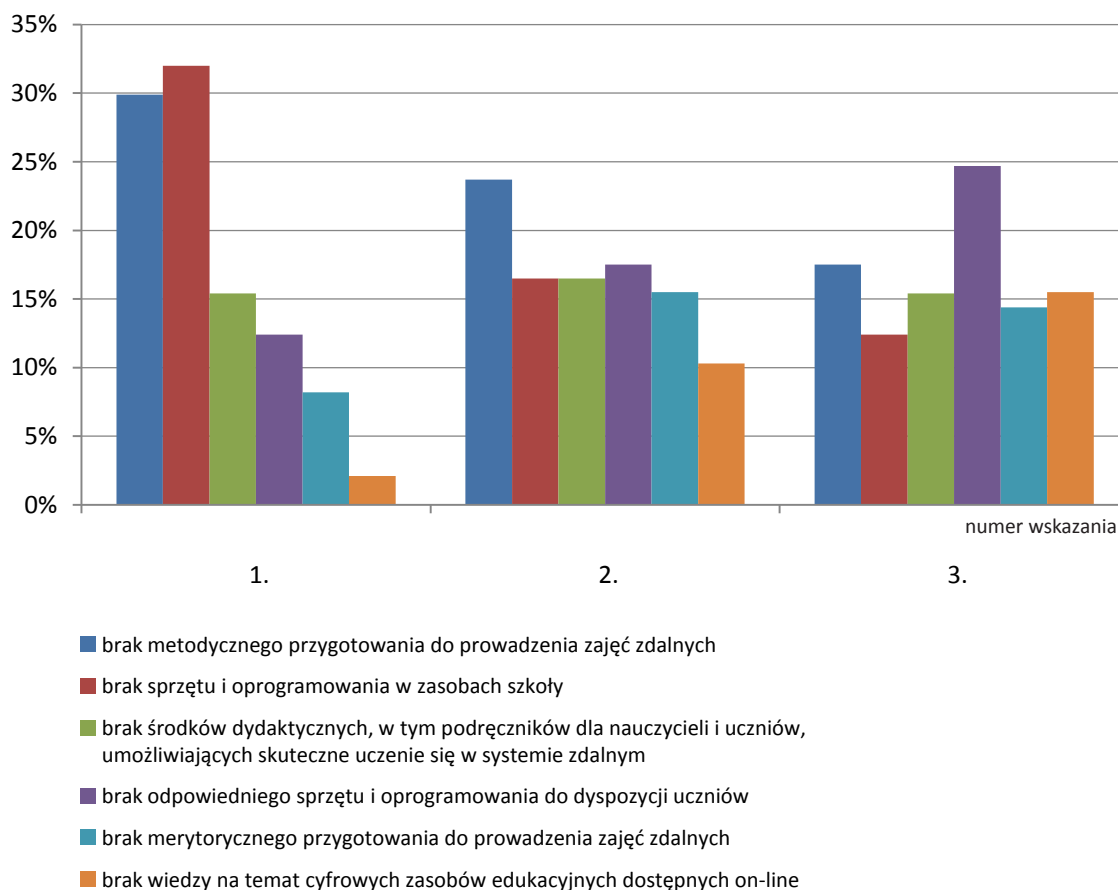
	1	2	3	4	5	6	7
kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania języka i kultury polskiej	24,7%	37,1%	14,4%	15,5%	6,2%	2,1%	0,0%
organizacji nauczania, w tym tworzenia i modyfikacji programów nauczania	44,3%	12,4%	16,5%	9,3%	9,3%	4,1%	4,1%
kompetencji metodycznych i psychologiczno-pedagogicznych	14,4%	13,4%	15,5%	29,9%	15,5%	9,3%	2,1%
kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania wiedzy o Polsce	1,0%	17,5%	33,0%	17,5%	12,4%	13,4%	5,2%
kompetencji związanych z nauczaniem zdalnym	9,3%	12,4%	6,2%	12,4%	6,2%	11,3%	42,3%
kompetencji z zakresu wspomaganie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	6,8%	3,2%	9,3%	8,1%	10,8%	34,0%	27,8%
kompetencji z zakresu współpracy z rodzicami	0,0%	4,1%	5,2%	7,2%	39,2%	25,8%	18,6%

Wykres 3.2.7. Kompetencje oraz zasoby potrzebne dyrektorowi szkoły do efektywnego wspierania pracy nauczycieli

Tabela 3.2.4. Kompetencje oraz zasoby potrzebne dyrektorowi szkoły do efektywnego wspierania pracy nauczycieli

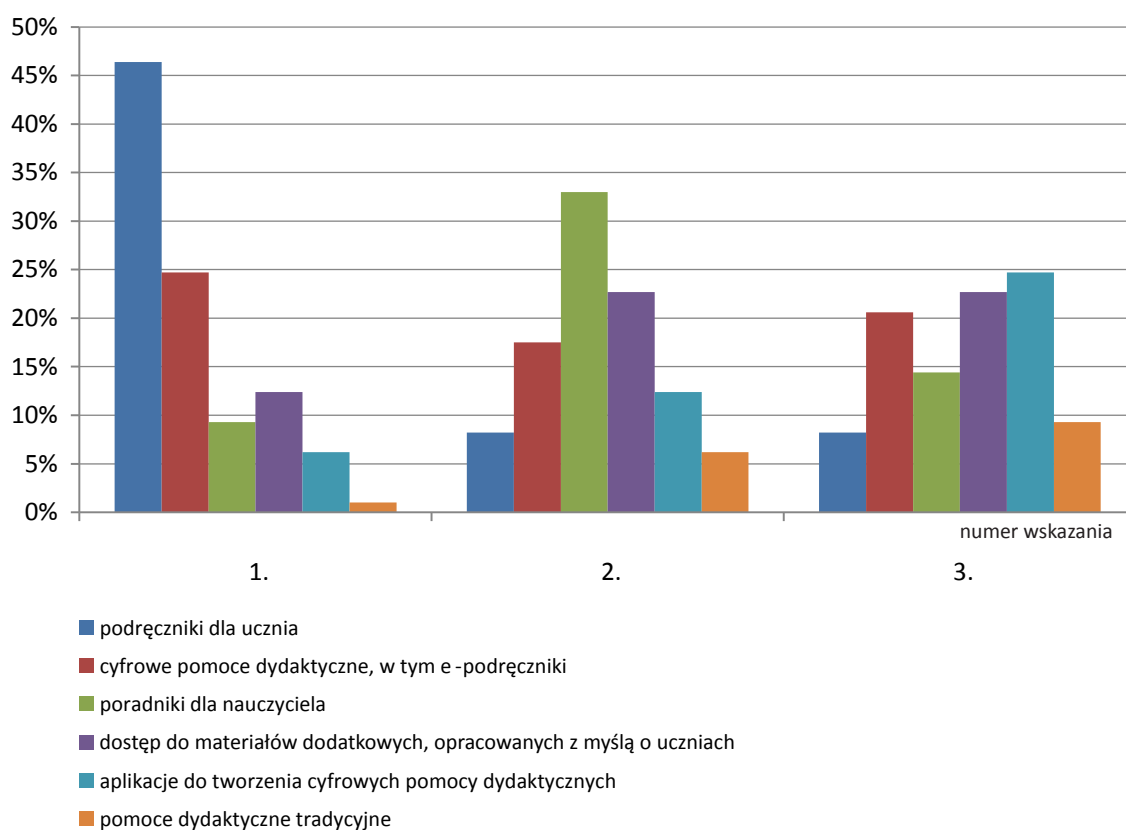
	1	2	3	4	5	6
kompetencje w zakresie zarządzania zespołami	39,2%	35,1%	14,4%	5,2%	5,2%	1,0%
system wsparcia motywacyjnego (finanse)	39,2%	21,6%	15,5%	20,6%	1,0%	2,1%
systemowe wsparcie w zakresie doskonalenia i bieżące doradztwo	4,1%	14,4%	35,1%	28,9%	13,4%	4,1%
własny autorytet	14,4%	14,4%	14,4%	28,9%	23,7%	4,1%
dostęp do bezpłatnych szkoleń dla nauczycieli i możliwość ukierunkowania kadry pedagogicznej ze względu na potrzeby środowiska szkolnego	3,1%	6,2%	20,6%	10,6%	50,2%	9,3%
formalne kompetencje do oceny pracy nauczyciela w ramach nadzoru pedagogicznego	0,0%	9,2%	2,1%	5,2%	4,1%	79,4%

Wykres 3.2.8. Trudności w pracy szkoły, które okazały się największymi wyzwaniami w okresie pandemii

Tabela 3.2.5. Trudności w pracy szkoły, które okazały się największymi wyzwaniami w okresie pandemii

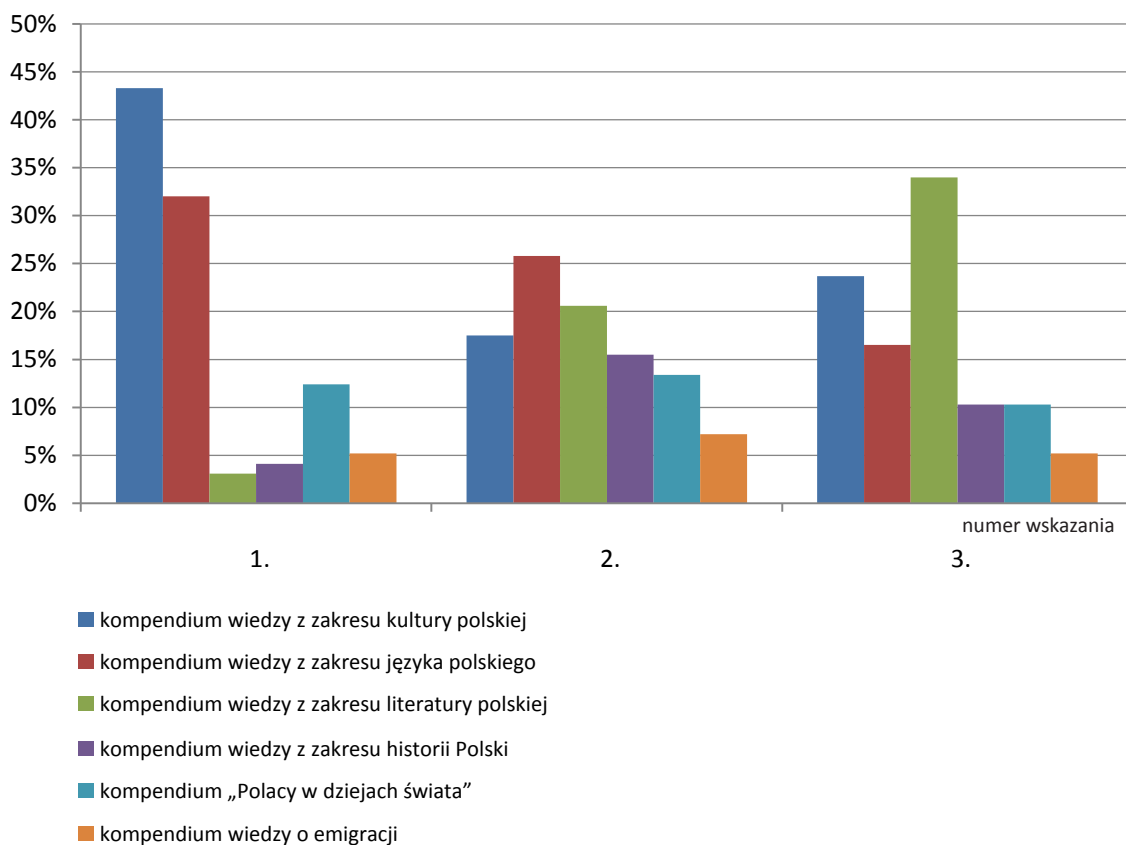
	1	2	3	4	5	6
brak metodycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych	29,9%	23,7%	17,5%	16,5%	10,3%	2,1%
brak sprzętu i oprogramowania w zasobach szkoły	32,0%	16,5%	12,4%	26,8%	10,3%	2,1%
brak środków dydaktycznych, w tym podręczników dla nauczycieli i uczniów, umożliwiających skuteczne uczenie się w systemie zdalnym	15,4%	16,5%	15,4%	27,9%	12,4%	12,4%
brak odpowiedniego sprzętu i oprogramowania do dyspozycji uczniów	12,4%	17,5%	24,7%	14,4%	18,6%	12,4%
brak merytorycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych	8,2%	15,5%	14,4%	7,2%	38,1%	16,5%
brak wiedzy na temat cyfrowych zasobów edukacyjnych dostępnych on-line	2,1%	10,3%	15,5%	7,2%	10,3%	54,6%

Wykres 3.2.9. Zasoby niezbędne w procesie nauczania polonijnego prowadzonego w różnych formach

Tabela 3.2.6. Zasoby niezbędne w procesie nauczania polonijnego prowadzonego w różnych formach

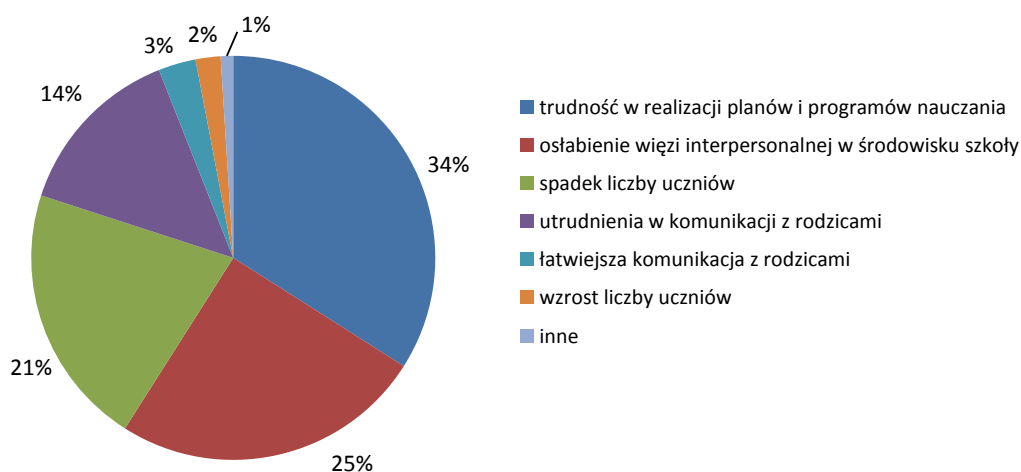
	1	2	3	4	5	6
podręczniki dla ucznia	46,4%	8,2%	8,2%	25,8%	10,3%	1,0%
cyfrowe pomoce dydaktyczne, w tym e-podręczniki	24,7%	17,5%	20,6%	15,5%	17,5%	4,1%
poradniki dla nauczyciela	9,3%	33,0%	14,4%	19,6%	18,6%	5,2%
dostępność do materiałów dodatkowych, opracowanych z myślą o uczniach	12,4%	22,7%	22,7%	21,6%	15,5%	5,2%
aplikacje do tworzenia cyfrowych pomocy dydaktycznych	6,2%	12,4%	24,7%	6,2%	30,9%	19,6%
pomoce dydaktyczne tradycyjne	1,0%	6,2%	9,3%	11,3%	7,2%	64,9%

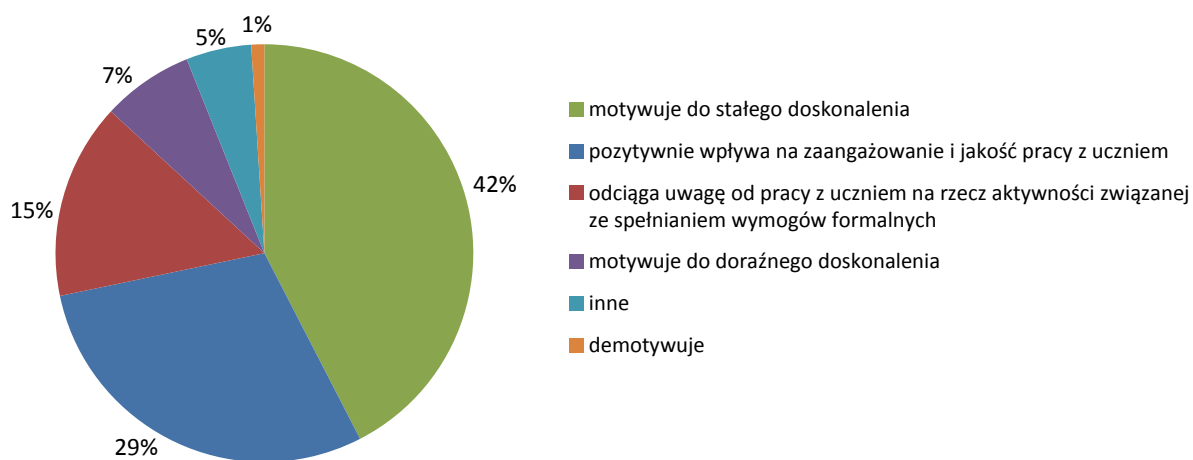
Wykres 3.2.10. Opracowania, których brakuje w pracy nauczyciela polonijnego

Tabela 3.2.7. Opracowania, których brakuje w pracy nauczyciela polonijnego

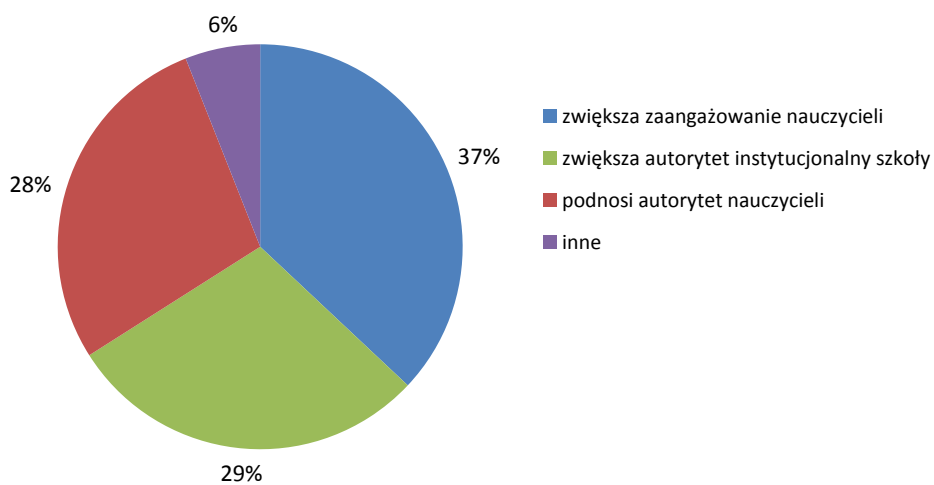
	1	2	3	4	5	6
kompendium wiedzy z zakresu kultury polskiej	43,3%	17,5%	23,7%	9,3%	5,2%	1,0%
kompendium wiedzy z zakresu języka polskiego	32,0%	25,8%	16,5%	19,6%	3,1%	3,1%
kompendium wiedzy z zakresu literatury polskiej	3,1%	20,6%	34,0%	21,6%	17,5%	3,1%
kompendium wiedzy z zakresu historii Polski	4,1%	15,5%	10,3%	33,0%	23,7%	13,4%
kompendium „Polacy w dziejach świata”	12,4%	13,4%	10,3%	9,3%	10,3%	44,3%
kompendium wiedzy o emigracji	5,2%	7,2%	5,2%	7,2%	40,2%	35,1%

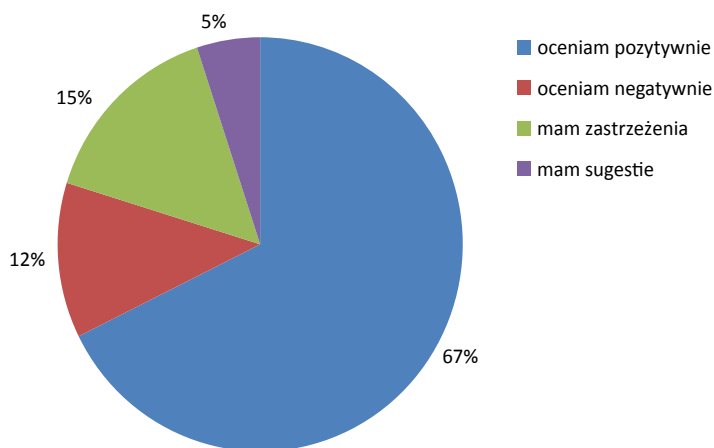
Wykres 3.2.11. Obszary, w których ograniczenia okresu pandemii wpłynęły na pracę szkoły

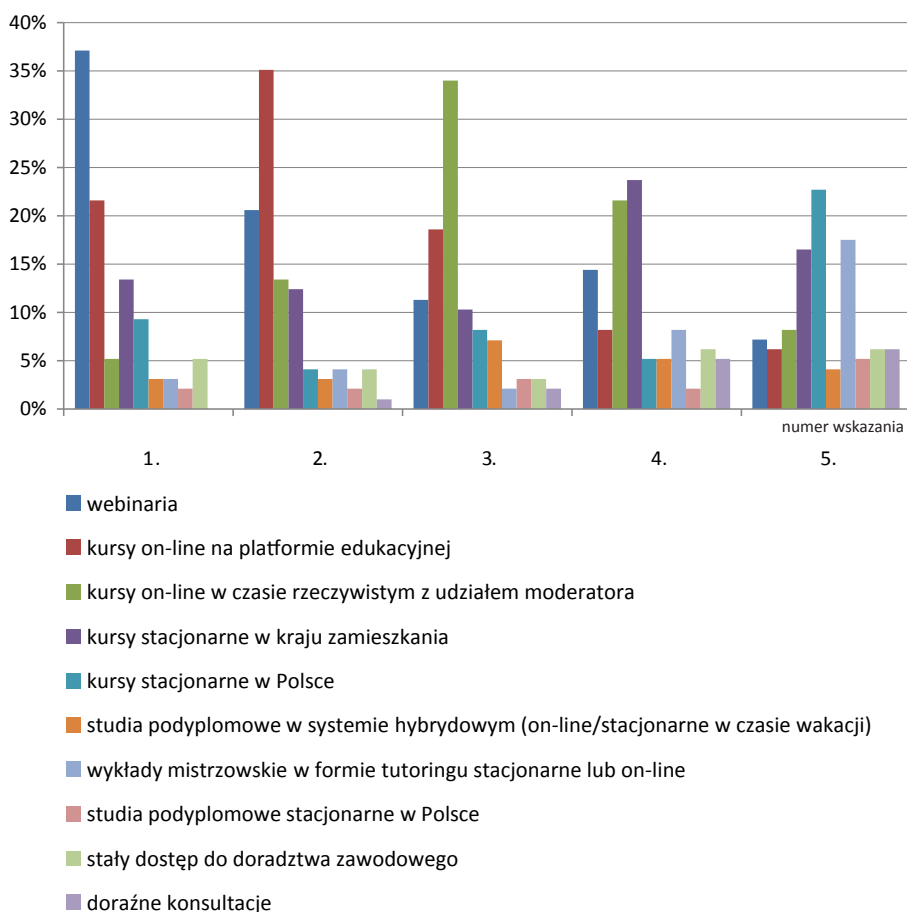
Wykres 3.2.12. Wpływ możliwości awansu zawodowego na pracę nauczycieli

Wykres 3.2.13. Korzyści dla szkoły związane z możliwością uzyskania awansu zawodowego przez nauczycieli

Wykres 3.2.14. Ocena aktualnej formy awansu zawodowego nauczycieli

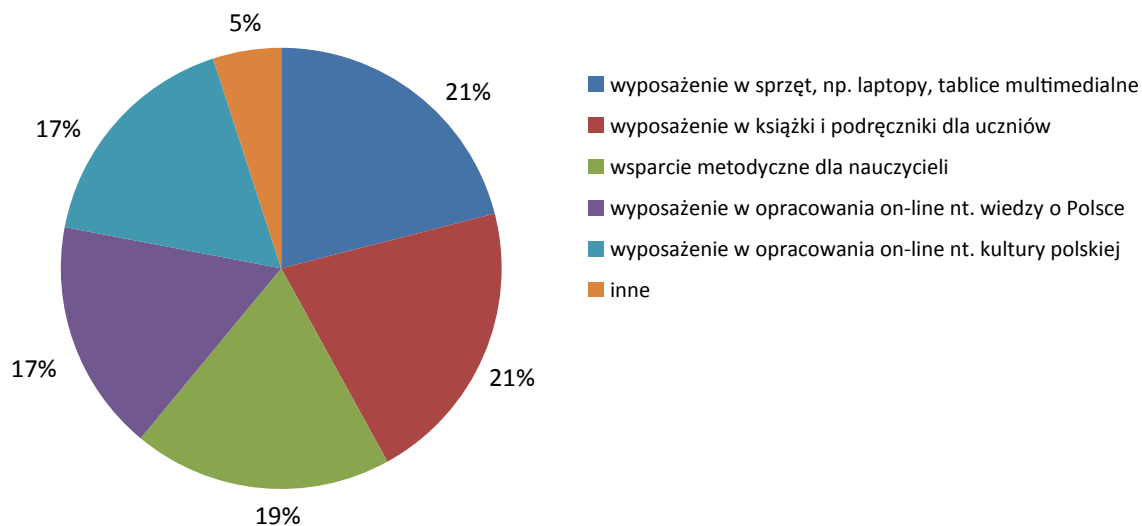

Wykres 3.2.15. Preferowane formy doskonalenia zawodowego

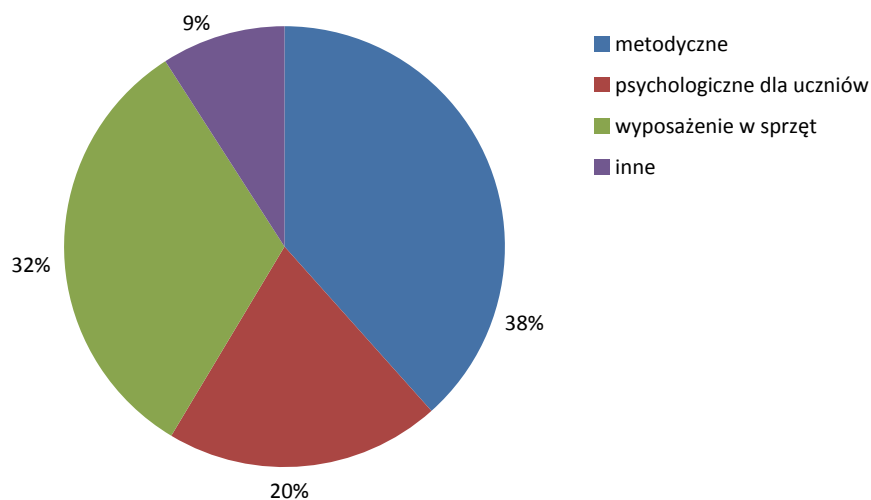
Tabela 3.2.8. Preferowane formy doskonalenia zawodowego (%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
webinaria	37,1	20,6	11,3	14,4	7,2	7,2	0,0	1,0	0,0	1,0
kursy on-line na platformie edukacyjnej	21,6	35,1	18,6	8,2	6,2	7,2	2,1	1,0	0,0	0,0
kursy on-line w czasie rzeczywistym z udziałem moderatora	5,2	13,4	34,0	21,6	8,2	6,2	9,3	1,0	1,0	0,0
kursy stacjonarne w kraju zamieszkania	13,4	12,4	10,3	23,7	16,5	8,2	8,2	6,2	1,0	0,0
kursy stacjonarne w Polsce	9,3	4,1	8,2	5,2	22,7	21,6	12,4	10,3	6,2	0,0
studia podyplomowe w systemie hybrydowym (on-line/stacjonarne w czasie wakacji)	3,1	3,1	7,1	5,2	4,1	5,2	34,0	22,7	9,3	6,2
wykłady mistrzowskie w formie tutoringu stacjonarne lub on-line	3,1	4,1	2,1	8,2	17,5	3,1	4,1	35,1	16,5	6,2
studia podyplomowe stacjonarne w Polsce	2,1	2,1	3,1	2,1	5,2	30,9	20,6	14,4	11,3	8,2
stały dostęp do doradztwa zawodowego	5,2	4,1	3,1	6,2	6,2	3,1	5,2	5,2	49,5	12,4
doraźne konsultacje	0,0	1,0	2,1	5,2	6,2	7,2	4,1	3,1	5,2	66,0

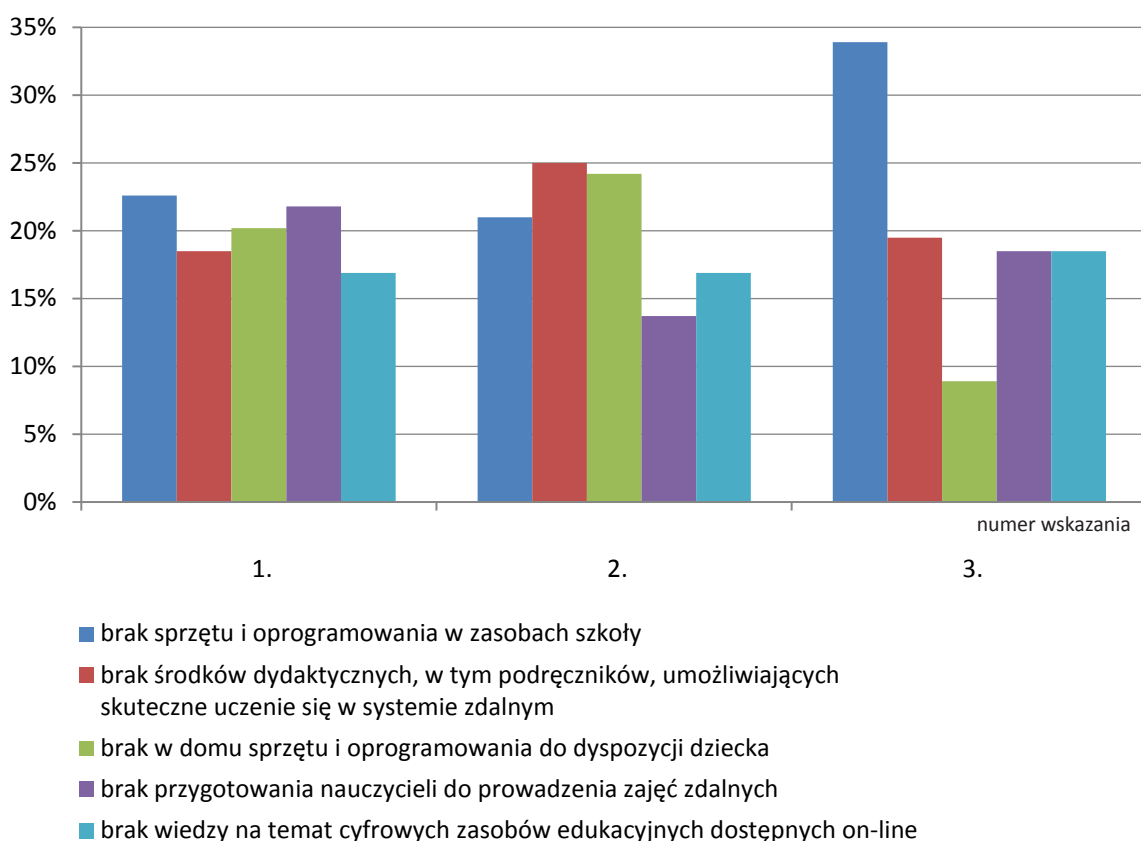
3.3. Grupa badana – rodzice

Wykres 3.3.1. Wsparcie potrzebne szkole polskiej, do której uczęszcza dziecko

Wykres 3.3.2. Wsparcie potrzebne szkole polskiej, do której uczęszcza dziecko

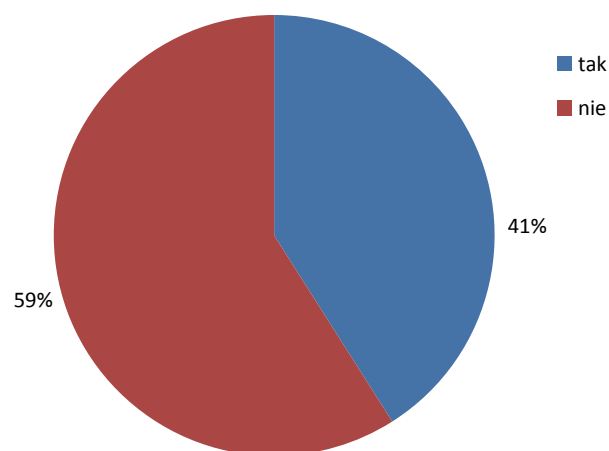
Wykres 3.3.3. Trudności w pracy szkoły będące największymi wyzwaniami w okresie pandemii

Tabela 3.3.1. Trudności w pracy szkoły będące największymi wyzwaniami w okresie pandemii

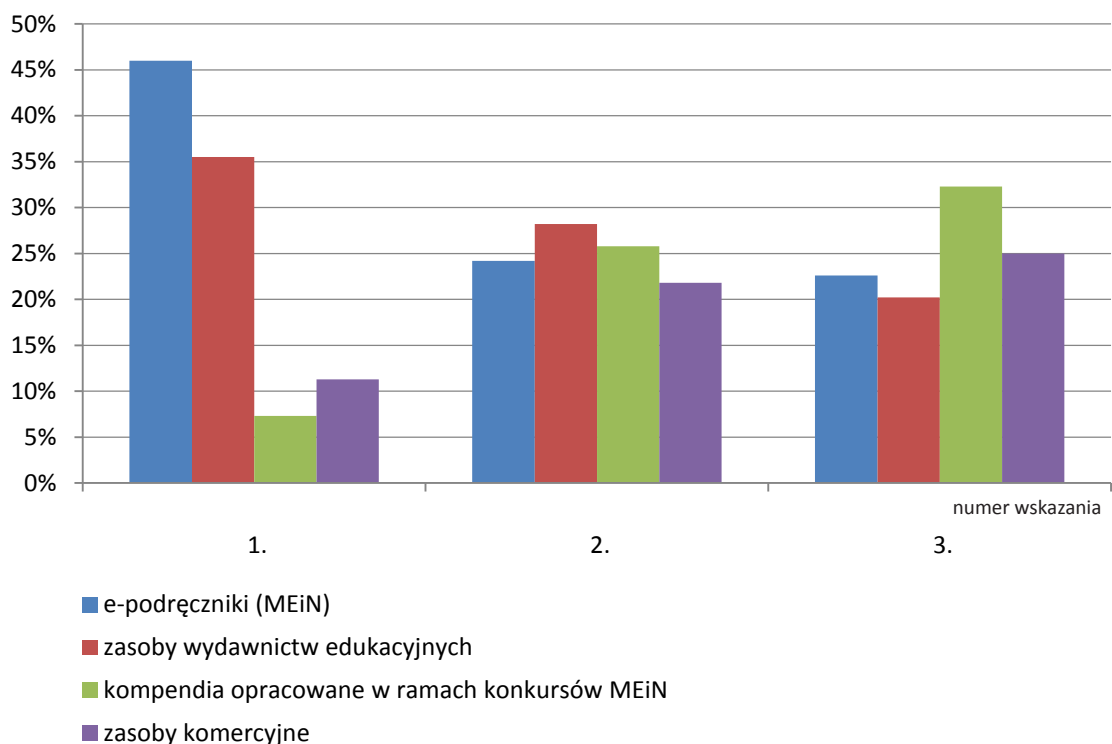
	1	2	3	4	5
brak sprzętu i oprogramowania w zasobach szkoły	22,6%	21,0%	33,9%	20,2%	2,4%
brak środków dydaktycznych, w tym podręczników, umożliwiających skuteczne uczenie się w systemie zdalnym	18,5%	25,0%	19,5%	18,5%	18,5%
brak w domu sprzętu i oprogramowania do dyspozycji dziecka	20,2%	24,2%	8,9%	23,4%	23,3%
brak przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć zdalnych	21,8%	13,7%	18,5%	21,8%	24,2%
brak wiedzy na temat cyfrowych zasobów edukacyjnych dostępnych on-line	16,9%	16,9%	18,5%	16,1%	31,5%

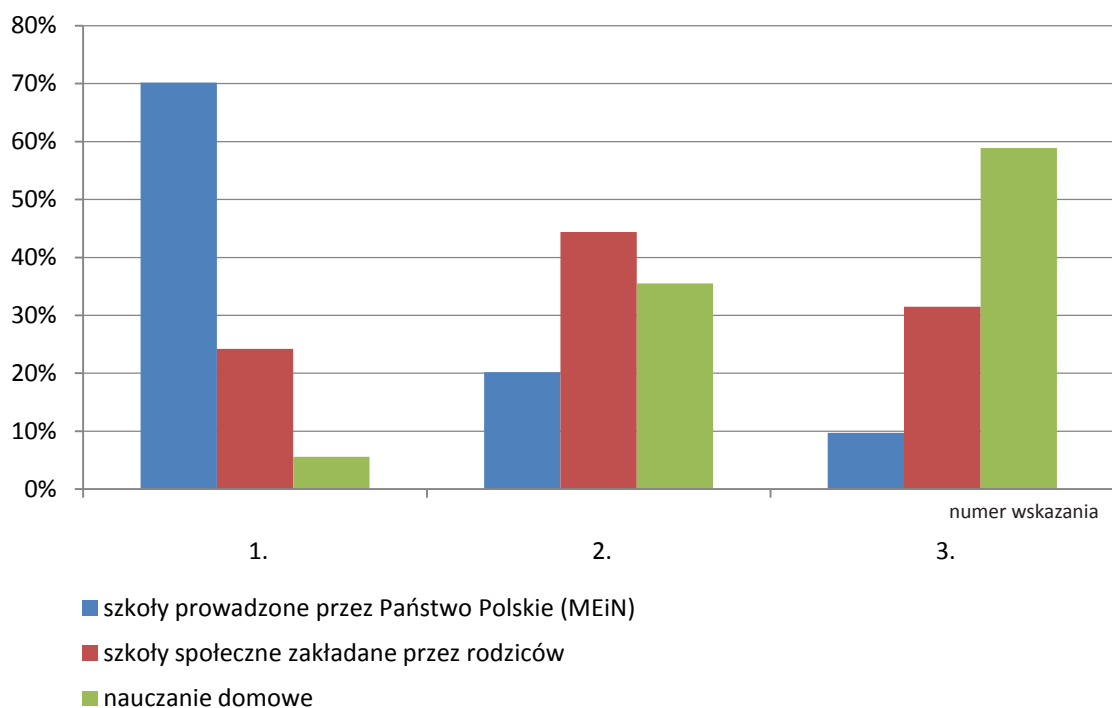
Wykres 3.3.4. Potrzeby zgłaszane przez rodziców

Wykres 3.3.5. Możliwość zdawania egzaminów końcowych uznawanych przez system kraju zamieszkania

Wykres 3.3.6. Zasoby internetowe przydatne w pracy z dzieckiem w domu

Wykres 3.3.7. Optymalna forma organizacji nauczania języka polskiego i kultury polskiej poza granicami kraju

4. Prezentacja wyników przeprowadzonych wywiadów

Jak można wspierać i wzmacniać różnego typu egzaminy z języka polskiego w krajach zamieszkania?

Dyrektorzy szkół polonijnych w Wielkiej Brytanii, gdzie można zdawać egzamin z języka polskiego jako obcego zarówno na poziomie gimnazjalnym (egzamin GCSE), jak i maturalnym (A-level), stwierdzili, że egzaminy te można wspierać, dopasowując ich strukturę. Należy też prowadzić kampanię wśród rodziców na rzecz uświadomienia im, że zarówno egzamin GCSE, jak i A-level z języka polskiego są ważne i dla tych, którzy na stałe zostaną w UK, aby studiować, i dla powracających z emigracji do Polski. Przydałyby się: artykuły dla rodziców mówiące o ważności nauki języka polskiego. Ponadto warto byłoby stworzyć narzędzia do nauki języka polskiego jako obcego on-line: testy on-line, aplikacje.

Dyrektorka jednej ze szkół w USA również zwróciła uwagę na konieczność informowania i konsekwentnego przypominania rodzicom i młodzieży, jakie mają możliwości i korzyści płynące ze zdawania egzaminów z języka polskiego.

Na Białorusi obecnie jest trudna sytuacja z językiem polskim jako obcym i z egzaminami. Dyrektorka jednej ze szkół powiedziała, że w zeszłym roku były próby zorganizowania egzaminu, ale nie wie, czy się udały. Brakuje nauczycieli, a w dodatku jest ogromna fala migracyjna.

Dyrektor szkoły w Belgii nie widzi potrzeby wspierania egzaminów, twierdząc, że egzamin nie powinien być bodźcem do nauki języka polskiego (jako ojczystego, drugiego, obcego czy dziedzicznego) na obczyźnie.

Jaki egzamin można zdawać i jakie punkty uzyskać?

Wielka Brytania jest jednym z nielicznych krajów, które umożliwiają uczniom wybór języka polskiego do egzaminu na poziomie GCSE (brak odpowiednika w Polsce). Jest porównywany do egzaminu ósmoklasisty, ale o zdecydowanie większej wartości. Jest to egzamin ważny na rynku pracy oraz w procesie rekrutacji do dobrej szkoły Sixth Form. Za ocenę z języka polskiego jako obcego otrzymuje się dodatkowe punkty. Drugim egzaminem jest A-level, odpowiednik matury w Polsce. Dodatkowe punkty za język polski pomagają dostać się na uniwersytet.

W USA, oprócz Egzaminu Certyfikatowego, można w szkołach lokalnych zdawać Global Seal of Biliteracy, a w macierzystych szkołach średnich Seal of Biliteracy, który potwierdza dwujęzyczność pieczęcią na dyplomie i upoważnia do uzyskania punktów za znajomość języka polskiego jako obcego na stanowych uczelniach wyższych.

Uczniowie z Białorusi, którzy zdadzą egzamin, mogą z certyfikatem dostać się na studia w RP.

KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

Jak wzmocnić te egzaminy jako aspekt motywujący do uczenia się języka polskiego

Należy podkreślać, że możliwość wyboru języka polskiego jako jednego z języków obcych na Wyspach Brytyjskich jest przywilejem i ogromną szansą dla uczniów. Warto byłoby prowadzić na ten temat szeroko zakrojoną kampanię informacyjną.

Dyrektorka jednej ze szkół polonijnych w Wielkiej Brytanii powiedziała, że motywacją do nauki języka polskiego w Polskich Szkołach Sobotnich byłoby wyróżnienie ich absolwentów z ocenami A* zaproszeniem przez Ministerstwo Edukacji i Nauki na tygodniowy lub weekendowy pobyt w Polsce.

Dyrektor szkoły w USA podkreślił, że szkoły powinny kłaść większy nacisk na reklamę egzaminów w środowisku lokalnym. Informacja o nich i o korzyściach z nich płynących powinna się znaleźć w ulotkach, na stronach internetowych itp. Dobrym sposobem jest też przesyłanie uczniom i rodzicom linków z informacjami o możliwości zdawania egzaminów. Dyrektorzy i nauczyciele powinni na bieżąco śledzić wszystkie informacje z tym związane, aby profesjonalnie móc wszystko wyjaśnić zainteresowanym.

Dyrektor szkoły na Białorusi stwierdził, że trudno wzmocnić same egzaminy, a maturzyści w tym roku pozostali bez możliwości ich zdawania, bo NAWA „zabrała” tę możliwość. Dla uczniów najważniejszym celem jest posiadanie Karty Polaka.

Dyrektorka szkoły w Belgii, kontynuując swoją myśl dotyczącą egzaminów, powiedziała, że nie rozumie, po co je wprowadzać; nie widzi plusów. Dzieci w Belgii mają bardzo sztywny program nauczania, Belgowie są narodem mało elastycznym czy spontanicznym. Od początku edukacji dzieci piszą egzaminy i są poddawane wszelkiego rodzaju testom. Nie chciałaby, aby dzieci oprócz egzaminów w szkole dziennej miały jeszcze egzaminy w szkole uzupełniającej.

Powiązanie programów nauczania/podręczników języka polskiego z programami w macierzystych szkołach? – w jakich zakresach jest to możliwe?

Część szkół polonijnych w Wielkiej Brytanii pracuje na podręcznikach do nauczania języka polskiego w Polsce (np. Nowa Era czy WSiP), część bazuje na podręcznikach dla szkół polonijnych w klasach 0-8. Podręczniki przygotowujące do egzaminu GCSE są opracowane przez Polską Macierz Szkolną w Londynie. Do egzaminu A-level brakuje materiałów, więc nauczyciele najczęściej mają opracowany swój program na okres 2 lat. Każdy z nauczycieli dodatkowo przygotowuje zabawy słowne czy lekcje interaktywne, aby zmotywować uczniów do nauki języka polskiego.

Dyrektor szkoły z USA stwierdził, że nie wie, w jakim stopniu jest możliwe powiązanie programów nauczania języka polskiego z programami szkół macierzystych, ponieważ w każdej szkole używa się innych podręczników. Dobór ich jest kwestią indywidualną w każdej placówce polonijnej. Dyrektorzy w uzgodnieniu z nauczycielami decydują się na podręczniki na podstawie swoich doświadczeń w pracy z nimi.

Dyrektorka szkoły z Belgii w ogóle nie widzi możliwości powiązania programów nauczania/podręczników języka polskiego z programami w macierzystych szkołach. Jej zdaniem najpierw przydałaby się reforma belgijskiego systemu w dziedzinie historii, gdzie chociażby druga wojna światowa zaczyna się w 1940, a nie w 1939 r. Ponadto pół Flandrii zostało wyzwolone przez 1. Pancerną Dywizję Generała Maczka, a Belgowie tego nie wiedzą i czas, by zaczęli się o tym uczyć.

Wpływ pandemii na realizację zadań przez szkołę

Oprócz lockdownu, który dla wielu uczniów okazał się traumatycznym doświadczeniem, pandemia COVID-19 poczyniła znaczne szkody w systemie opieki nad zdrowiem psychicznym. Zauważyć można duże braki w ciągłości przyswajanej wiedzy – mówi jedna z dyrektorów szkoły w Wielkiej Brytanii. Trzeba na nowo budować relacje międzyludzkie – twierdzi dyrektor z Włoch.

Są jednak pewne pozytywne aspekty. Dyrektor z Wielkiej Brytanii stwierdził, że przez pandemię i nauczanie zdalne nauczyciele przekonali się do zdalnych szkoleń, a uczniowie do dodatkowych zajęć w trybie on-line.

Jeden z dyrektorów z USA zwrócił uwagę na fakt, że nadal istnieją ogromne braki wiedzy o nowych technologiach wśród nauczycieli starszej generacji. Młodsze pokolenie radzi sobie dobrze. Nauczyciele często pomagają sobie wzajemnie.

Dyrektorzy podkreślają też, że wszelkiego rodzaju szkolenia odbywają się w prywatnym czasie nauczycieli, za co nie otrzymują oni wynagrodzenia i bardzo trudno jest wyegzekwować udział w szkoleniach, nawet jeżeli są one bezpłatne.

Obecnie w Wielkiej Brytanii i USA uczniowie pracują stacjonarnie, na Białorusi głównie on-line i to nie tylko z powodu pandemii, ale z powodów politycznych.

Szkole w Belgii pandemia, oprócz prowadzenia normalnych stacjonarnych zajęć w grupach rówieśniczych, uniemożliwiła zorganizowanie karnawału szkolnego, wyjazdu na dzień dziecka, przeprowadzenia dni i lekcji otwartych. Po przejściu na lekcje zdalne opowiedzieli o prowadzeniu lekcji w trybie on-line, natomiast dla nich, jak podkreśla pani dyrektor, jest to ostateczne rozwiązanie.

– Czy są obszary nauczania zdalnego, w których szkoła potrzebuje dalej wsparcia?

Tak, komputerów – powiedziała dyrektorka szkoły we Włoszech.

Czy w nauczaniu stacjonarnym szkoła korzysta z zasobów zgromadzonych w czasie nauczania zdalnego?

Dyrektorzy szkół w Wielkiej Brytanii stwierdzili, że nauczyciele korzystają z materiałów zgromadzonych w czasie nauki zdalnej, np. z niektórych prezentacji. W USA w badanej szkole zdalne nauczanie trwało zaledwie dwa miesiące, po których uczniowie mogli wrócić do sal lekcyjnych, więc tych materiałów nie ma zbyt dużo. W innych szkołach nauczyciele korzystają z nich częściowo lub wcale (Białoruś, Belgia).

Czy w odniesieniu do roku 2020 i pierwszej dekady 2021 nastąpiła zmiana liczby uczniów?

W badanych szkołach w Wielkiej Brytanii liczba uczniów pozostała bez zmian. W niektórych szkołach wzrosła, np. w badanej szkole w USA jest o 30 uczniów więcej z uwagi na to, że szkoła prowadzi nauczanie stacjonarne, a rodzice preferują oderwanie się dzieci od wirtualnej rzeczywistości. Z kolei w Belgii bardzo wiele rodzin zrezygnowało z udziału dzieci w zajęciach, głównie z obawy, że zapłacą, a spotkań w szkole nie będzie. Były to przede wszystkim rodziny wielodzietne.

Opłata za internet i inne komunikatory? Jak szkoła radzi sobie z opłatami za internet itp., jeśli takie opłaty występują? Jakiej wielkości są te opłaty?

Część szkół (Wielka Brytania, USA) nie ponosi dodatkowych opłat za internet w wynajmowanych szkołach. Jednak w czasie pandemii nauczyciele wykorzystywali swoje prywatne łącza z telefonów. Są też szkoły, które nie mają w wynajmowanych placówkach lokalnych dostępu do internetu (Włochy, Belgia). Dyrektor szkoły w Belgii podaje, że opłaca zarówno internet, jak i telefon we własnym zakresie. Miesięczny koszt internetu to 90 euro, a telefonu 50.

Czy szkoła dysponuje zasobami kadrowymi; czy aktualna liczba nauczycieli jest wystarczająca?

W Wielkiej Brytanii badane szkoły nie mają problemów z brakiem chętnych do pracy, chociaż zdarza się, że przydałoby się więcej nauczycieli, bo klasy są liczne i trzeba by je podzielić.

Brak nauczycieli obserwują szkoły w USA, we Włoszech i na Białorusi. Do tego ostatniego państwa kadra jest wysyłana przez ORPEG, ale tylko do większych placówek.

Szkoła w Belgii posiada wykształconą kadrę nauczycielską. Obecnie utrzymanie jej jest największym wydatkiem szkoły, dlatego, jak stwierdziła pani dyrektor, szkoła musi być ostrożna. Nie może sobie pozwolić na zbyt dużą ilość edukatorów, a przydałaby się jeszcze jedna osoba do pomocy.

Jak ewentualnie Państwo Polskie mogłoby wesprzeć szkoły polonijne w pozyskiwaniu kadry nauczycielskiej?

Dyrektorzy zwracają uwagę, że ważnym aspektem jest strona finansowa, czyli możliwość wypłacania wynagrodzenia za pracę.

Dyrektor szkoły w Wielkiej Brytanii powiedział, że warto by było nagrodzić nauczycieli polonijnych, finansując opłaty za ich pracę lub przyznając nagrody. Nowej kadry bowiem nie przybywa, a nauczyciele odchodzą wraz ze swoimi dziećmi, które kończą edukację w szkole polonijnej.

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

Dyrektor szkoły w USA stwierdził, że szkolenia dla nauczycieli chętnych do pracy powinny być bezpłatne, a szkoły powinny posiadać budżet na ich finansowanie.

Dyrektor szkoły w Belgii uważa, że praca w szkole społecznej jest mało atrakcyjna dla większości nauczycieli. Ludzie, którzy pracują w szkołach społecznych, to osoby z misją i pasją, robiące to z powołania. Państwo Polskie powinno wesprzeć szkoły społeczne finansowo specjalną dotacją na zasoby kadrowe. Obecnie szkoła musi sama wygenerować na to pieniądze.

Jakie działania Państwa Polskiego pomogłyby we wzmocnieniu wagi języka polskiego w Pani/Pana środowisku, co miałyby też wpływ na motywację do nauki języka polskiego?

Nie wszyscy dyrektorzy są chętni, by sugerować Ministerstwu, jakie działania powinno podjąć w tym zakresie. Dyrektor szkoły w USA uważa, że szkoły polonijne zawsze wspierają inicjatywy Ministerstwa Edukacji i Nauki i podkreśla, że bardzo istotny jest fakt, by wszystkie informacje o działaniach Ministerstwa docierały do szkół z wyprzedzeniem, ażeby placówki mogły się do nich odpowiednio przygotować.

– *Jakie wsparcie powinni otrzymać nauczyciele?*

Zajęcia metodyczne byłyby dużym wsparciem dla nauczycieli. Poza tym dodatkowe kursy dla nauczycieli, np. z oligofrenopedagogiki, logopedii, metodyki nauczania języka polskiego jako drugiego – powiedział dyrektor szkoły w Wielkiej Brytanii.

– *Czy pomogłoby np. włączenie dzieł literatury polskiej do kanonu szkoły w systemie danego kraju? Czy może w tym kanonie są już jakieś utwory polskie; jeśli tak, to jakie?*

Zdaniem dyrektora szkoły z Wielkiej Brytanii świetnym pomysłem byłoby zarówno wciągnięcie lektur polskich do angielskich szkół, jak też wciągnięcie lektur autorów angielskich, czytanych po polsku – dla wspólnego mianownika.

– *Czy Polska powinna prowadzić lobbing w tym zakresie?*

Dyrektor szkoły w Wielkiej Brytanii podkreśla, że jesteśmy jedną z większych mniejszości w UK i Polska powinna prowadzić lobbing na rzecz języka polskiego. Nauka języka polskiego jako obcego powinna być uwzględniona w programie nauczania na poziomie High School (gimnazjum)

Dyrektor szkoły w Belgii uważa, że kampania na rzecz rzetelnej znajomości języka polskiego i dwujęzyczności powinna być szeroko prowadzona w mediach społecznościowych. Istotne jest nagłaśnianie faktu, że za granicą działają setki szkół polskich. Należy pokazywać ten fenomen jako splendor, żeby Polacy mieszkający za granicą chcieli się identyfikować z rodzinami, które posyłają dzieci do szkoły sobotniej. Na razie większości nie wydaje się to konieczne, tak jak przekazywanie i rozwijanie języka polskiego za granicą. Niestety, 7 na 10 dzieci o polskich korzeniach nie chodzi w Belgii do szkoły sobotniej/uzupełniającej.

Czy w swojej pracy wykorzystują przygotowane przez Ministerstwo Edukacji e-podręczniki? Jeśli tak, to jakie ma Pani/Pan uwagi krytyczne/pozytywne

Nauczyciele w badanych szkołach w większości nie korzystają z e-podręczników. Niektórzy nie wiedzą skąd je wziąć (Wielka Brytania). Pani dyrektor szkoły z Białorusi podała, że korzysta nie tylko z podręczników MEN, ale także tych, które są dostępne do nauczania języka polskiego jako obcego. Dyrektor z Belgii powiedziała, że podczas prowadzenia e-nauczania ich szkoła korzystała z e-podręczników, a teraz już nie.

Dodatkowo jedna z dyrektorek napisała kilka słów od siebie:

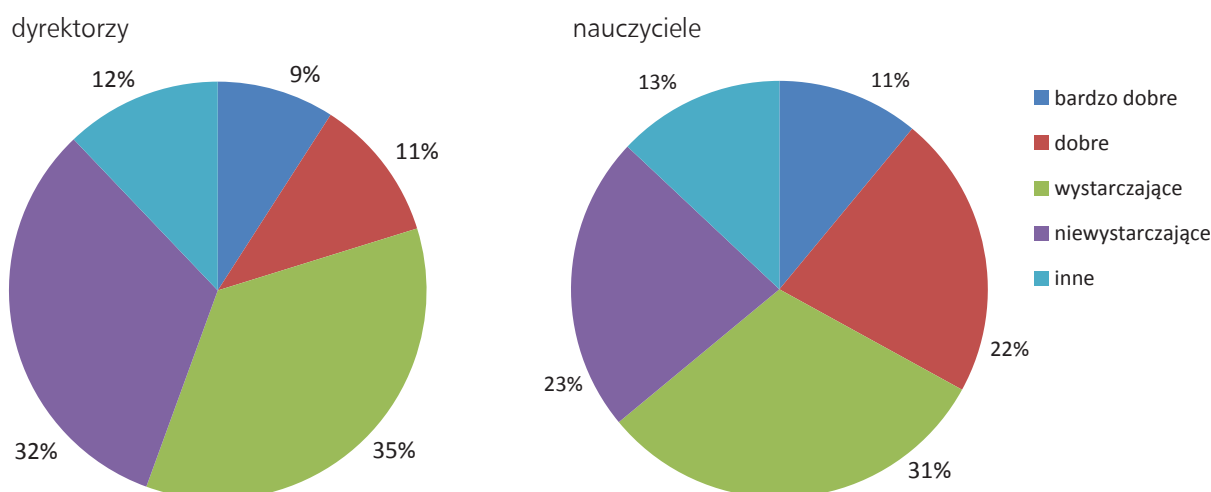
W Polsce brak rozeznania na temat potrzeb edukacji polonijnej. Bardzo się różnimy. Polonia jest inna, dzieci/uczniowie również, kraje, w których przyszło nam żyć i ich systemy prawne jeszcze bardziej. Mam przykład chociażby propozycji MEiN studiów dla nauczycieli polonijnych, gdzie nie zostały wzięte pod uwagę potrzeby nauczycieli. Wiem to nie tylko z naszego, włoskiego gruntu, ale również mam informacje od koleżanek z innych krajów. Przykre jest również to, że KPRM nie współpracuje z innymi ministerstwami [...] Mamy sprzeczne informacje jako organizacje polonijne. Większość zapomina również, że działamy ku chwale Ojczyzny. Chcemy to robić, ale stosunek wielu instytucji do nas nie jest dobry.

5. Analiza badań

5.1. W jaki sposób środowiska polonijne i polskie poza krajem radzą sobie z finansowaniem działalności szkół?

Jak respondenci oceniają aktualne zabezpieczenie finansowe w zakresie wynajmu lokalu?

Wykres 5.1.1. Ocena aktualnego zabezpieczenia finansowego w zakresie wynajmu lokalu

Zabezpieczenie finansowe jako bardzo dobre i dobre ocenili przede wszystkim dyrektorzy szkół prowadzonych przez Ministra Edukacji i Nauki oraz dyrektorzy 3 szkół społecznych.

Jako niewystarczające zabezpieczenie finansowe (32% respondentów) oceniło 23 dyrektorów szkół społecznych oraz 1 dyrektor szkoły prowadzonej przez Ministra Edukacji i Nauki (Paryż). Za bardzo dobre i dobre zabezpieczenie finansowe w zakresie wynajmu lokalu uważają dyrektorzy z Francji, Chin, Szwajcarii, Islandii, Ukrainy, Szkocji, Anglii, Stanów Zjednoczonych, Włoch i Szkocji.

Jako niewystarczający poziom zabezpieczenia finansowego wskazali dyrektorzy z Anglii, Francji, Kanady, Stanów Zjednoczonych, Kuwejtu, Ukrainy.

Porównanie ocen dyrektorów i nauczycieli wskazuje na rozbieżną ocenę w analizowanym zakresie.

Tabela 5.1.1. Zestawienie odpowiedzi dyrektorów i nauczycieli ze szkół w Anglii

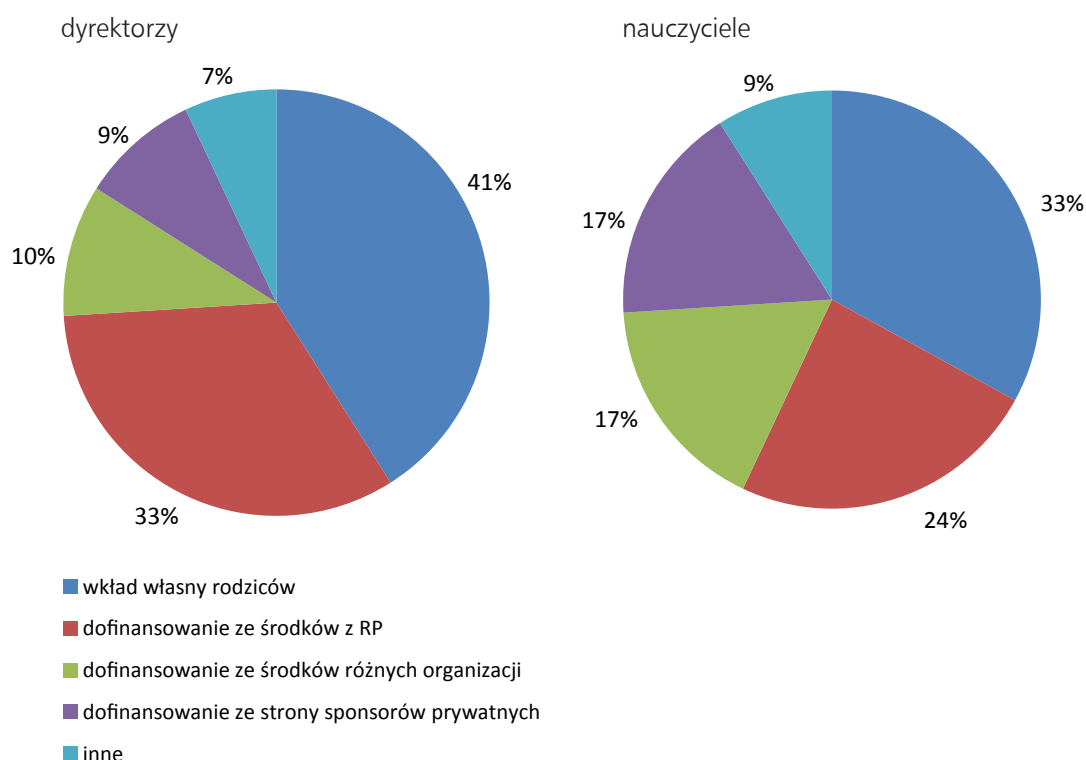
Respondenci	Stopień zabezpieczenia finansowego			
	Bardzo dobry	Dobry	Wystarczający	Niewystarczający
Dyrektorzy	0%	7%	38%	54%
Nauczyciele	21%	7%	50%	21%

Różnica w ocenie sytuacji finansowej może wynikać w przypadku nauczycieli z braku wiedzy na temat finansów szkoły, a w części może też być efektem asekuracyjnej postawy dyrektorów, która wiąże się z odpowiedzialnością za sprawne funkcjonowanie szkoły.

W kontekście pytania o przeznaczenie dodatkowych środków, jeśli szkoła otrzymałaby je (pyt. 16), dyrektorzy jako priorytetowe wskazują wsparcie finansowe nauczycieli (42%), a na drugim miejscu wymieniają dofinansowanie do opłaty za wynajem pomieszczeń szkolnych (24%).

Nauczyciele zaś wskazują, w pierwszym wyborze, także dofinansowanie kadry pedagogicznej (45%), natomiast na trzecim miejscu dopłaty do wynajmu pomieszczeń (11%).

Czy respondenci korzystają z dofinansowania na działalność szkoły?

Wykres 5.1.2. Rodzaj dofinansowania na działalność szkoły

Zdaniem dyrektorów w 41% dofinansowanie działalności szkół pochodzi z wpłat rodziców. Kolejnymi donatorami są Państwo Polskie (33%) i różne organizacje społeczne.

Ze względu na status i związany z tym sposób finansowania w badanej grupie celowa jest analiza przede wszystkim donatorów szkół społecznych. Dyrektorzy szkół społecznych jako podstawowe źródło finansowania wskazali przede wszystkim „wkład własny rodziców” (100% z próby szkół społecznych), następnie 79% wskazało na wkład własny rodziców oraz na dofinansowanie ze środków RP. Dla 68% badanych szkół społecznych wśród źródeł finansowania wymieniane są także „różne organizacje”.

Ponadto respondenci ze szkół społecznych przywołują sponsorów prywatnych (10%).

Nauczyciele ze wszystkich badanych szkół, podobnie jak dyrektorzy, podają jako źródła finansowania działalności szkół przede wszystkim: wkład własny rodziców, dofinansowanie ze środków RP (24%) oraz na równi: dofinansowanie ze środków różnych organizacji (17%) i dofinansowanie przez prywatnych sponsorów (17%).

Różnice procentowe są wynikiem różnicy w reprezentacji liczebnej poszczególnych szkół, z uwzględnieniem ich statusu właścicielskiego.

Kolejne pytanie dotyczyło uściślenia: Jeśli wybrała Pani/Pan odpowiedź „dofinansowanie ze środków z RP”, proszę wpisać, z jakich?

Dyrektorzy szkół społecznych wskazali przede wszystkim: KPRM (45%) oraz ambasady/konsulaty (20%). Szkoły prowadzone przez MEiN (należy dodać, że w pełni finansowana jest działalność szkoły bezpłatnej dla uczniów) identyfikowały źródło finansowania jako ORPEG. Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą jest instytucją prowadzoną przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, w związku z tym donatorem dla szkół jest właśnie ta jednostka rządowa, co nie ma wyraźnego odzwierciedlenia we wskazaniach respondentów.

W odpowiedziach znajdują się także zapisy: „fundacje” (bez naw własnych). Do sprecyzowanych odpowiedzi należy zaliczyć frazy: „KPRM przez Fundację Wolność i Demokracja” lub „ze środków pochodzących z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów realizowanych w ramach projektu „Biało-Czerwone ABC. Wsparcie bieżącego funkcjonowania polskich szkółek sobotnio-niedzielnich na Ukrainie” przez Fundację WiD” (przytoczenia w oryginale). Charakterystyczne, że tego typu komentarze odnoszą się do jednej fundacji (WiD) spośród wielu organizacji pełniących rolę dystrybutora środków Państwa Polskiego, przekazywanych w ramach różnych konkursów.

Często dofinansowanie ze środków RP utożsamiane jest z przekazującą środki instytucją (np. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”), mimo że w kolejnym punkcie pytano o dofinansowanie z różnych organizacji. W odpowiedzi na przywołany problem respondenci wymieniali zarówno organizacje funkcjonujące w kraju ich działania (np. Fundusz Wieczysty Polonii Australijskiej, Fundacja Bluma w Melbourne; samorząd miasta na Łotwie; Pomoc Polakom na Wschodzie, Dziedzictwo Kresowe), jak i lokalne fundacje wspierające szkoły polonijne w zakresie zakupu książek i publikacji (*The Community Languages Schools Program*; HSK Bazylea; Stowarzyszenie Polskiego Domu Ludowego), i organizacje pozarządowe działające w Polsce (Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Fundacja Pomocy Polakom na Wschodzie, Fundacja Wolność i Demokracja).

Nauczyciele w odpowiedzi na pytanie o identyfikację źródeł w większości nie udzielali odpowiedzi (67%), co można rozumieć zgodnie z sugestią jednego z respondentów („jestem nauczycielem i nie muszę się w tym orientować”) jako brak zainteresowania pozyskaniem tej wiedzy, ale też jako efekt braku działań motywujących wszystkie podmioty beneficjenta do popularyzacji instytucji państwowych jako podmiotów wspierających finansowo funkcjonowanie szkół. Należy dodać, że nauczyciele nie wskazali także nazw organizacji, od których szkoły otrzymywały wsparcie.

W kontekście tworzenia marki Państwa Polskiego jest to stan, który może wpływać na brak upowszechnienia informacji o rzeczywistym zaangażowaniu RP we wspieranie szkolnictwa polskiego poza granicami Polski. Optymalne byłoby, aby informacja o wsparciu

była powszechna i znana zarówno podmiotom szkolnym, jak i środowisku polonijnemu czy polskiemu w danym regionie. Wydaje się, że jest to ważne nie tylko dla Państwa Polskiego, ale także dla środowisk poza krajem, które w ten sposób mogą zyskiwać poczucie, że Polska jest otwarta na kontakt z nimi oraz na ich wspieranie w różnych formach.

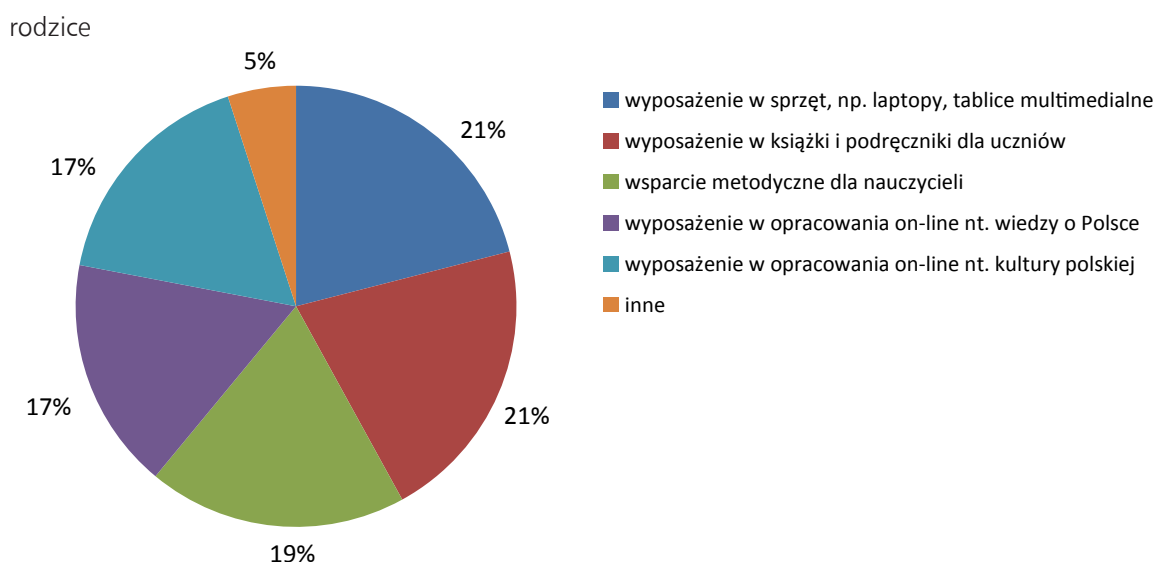
5.2. Jakiego rodzaju i w jakich obszarach organizacyjnych szkoły polonijne i polskie poza krajem potrzebują wsparcia Rzeczypospolitej Polskiej?

Na co respondenci przeznacziliby dodatkowe środki finansowe?

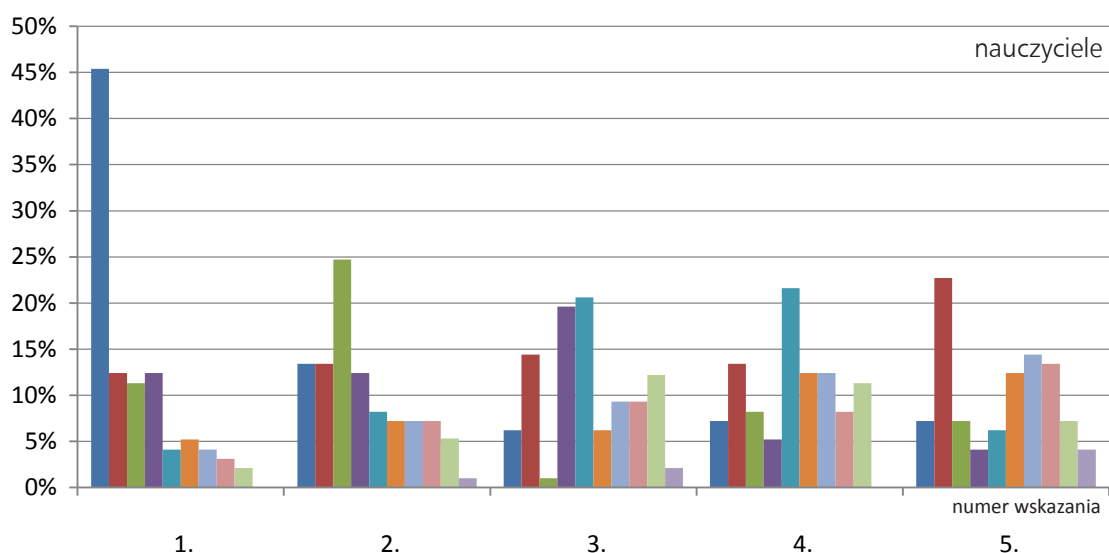
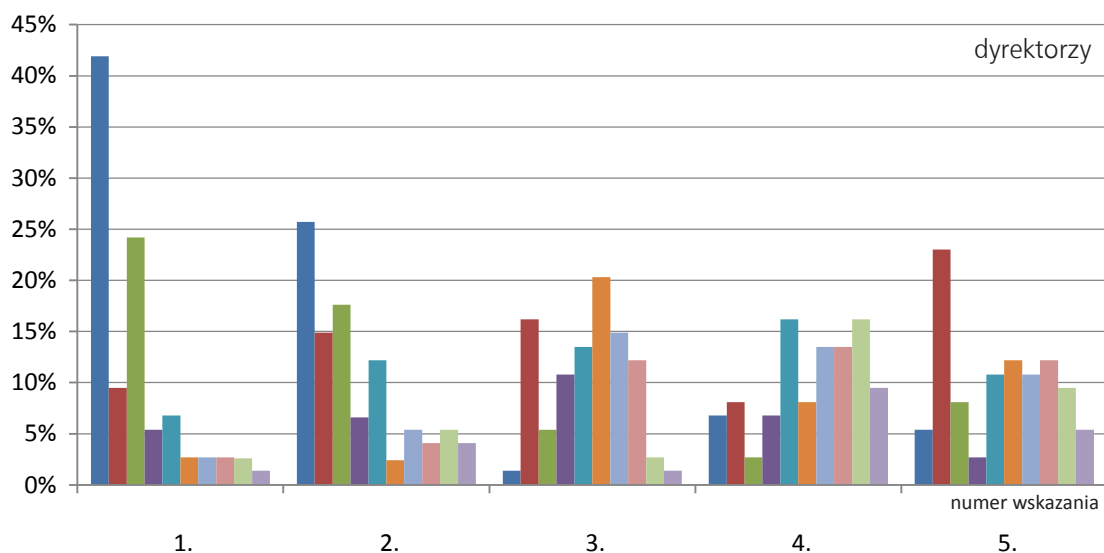
Odpowiedzi na pytanie o przeznaczenie dodatkowych środków są wskazaniem priorytetów środowiska szkolnego. Zarówno dyrektorzy, jak i nauczyciele za priorytetowe uważają wsparcie finansowe dla nauczycieli.

Należy zaznaczyć, że wskazania te formułują respondenci ze szkół społecznych i prywatnych, którzy, bez względu na kraj zamieszkania, nie są wynagradzani za swoją pracę.

W aktualnym stanie prawnym, oprócz ewentualnych wynagrodzeń ze środków własnych szkoły (np. czesne), dodatkowe świadczenia na wynagrodzenia dla nauczycieli można pozyskać w ramach konkursu KPRM „Polonia i Polacy za Granicą 2022”.

Wykres 5.2.1. Wsparcie potrzebne szkole polskiej, do której uczęszcza dziecko (w opinii rodziców)

- wsparcie finansowe nauczycieli
- wyjazdy edukacyjne uczniów do Polski
- dofinansowanie do opłaty za wynajem pomieszczeń szkolnych
- remont lub modernizacja pomieszczeń edukacyjnych
- wyposażenie w komputery i opłata za internet
- sfinansowanie zajęć dodatkowych dla uczniów
- szkolenia dla nauczycieli
- zakup podręczników
- opłata za materiały edukacyjne zamieszczone na płatnych portalach internetowych
- szkolenia dla dyrektorów

Wykres 5.2.2. Przeznaczenie dodatkowych środków, gdyby szkoła je otrzymała

Ważnym oczekiwaniem jest finansowanie ze środków RP wyjazdów edukacyjnych do Polski. W ramach środków przeznaczonych na wsparcie dla Polonii i Polaków za granicą aktualnie są takie możliwości, jednak ich zasięg jest wciąż niedostateczny. Z wypowiedzi rodziców (pytanie otwarte o działania, które mogłyby pomóc w motywowaniu ich dzieci do uczenia się języka polskiego) wynika, że także oni uważają za ważne wycieczki do Polski oraz wymianę pomiędzy młodzieżą polonijną czy polską poza krajem a rówieśnikami w Polsce.

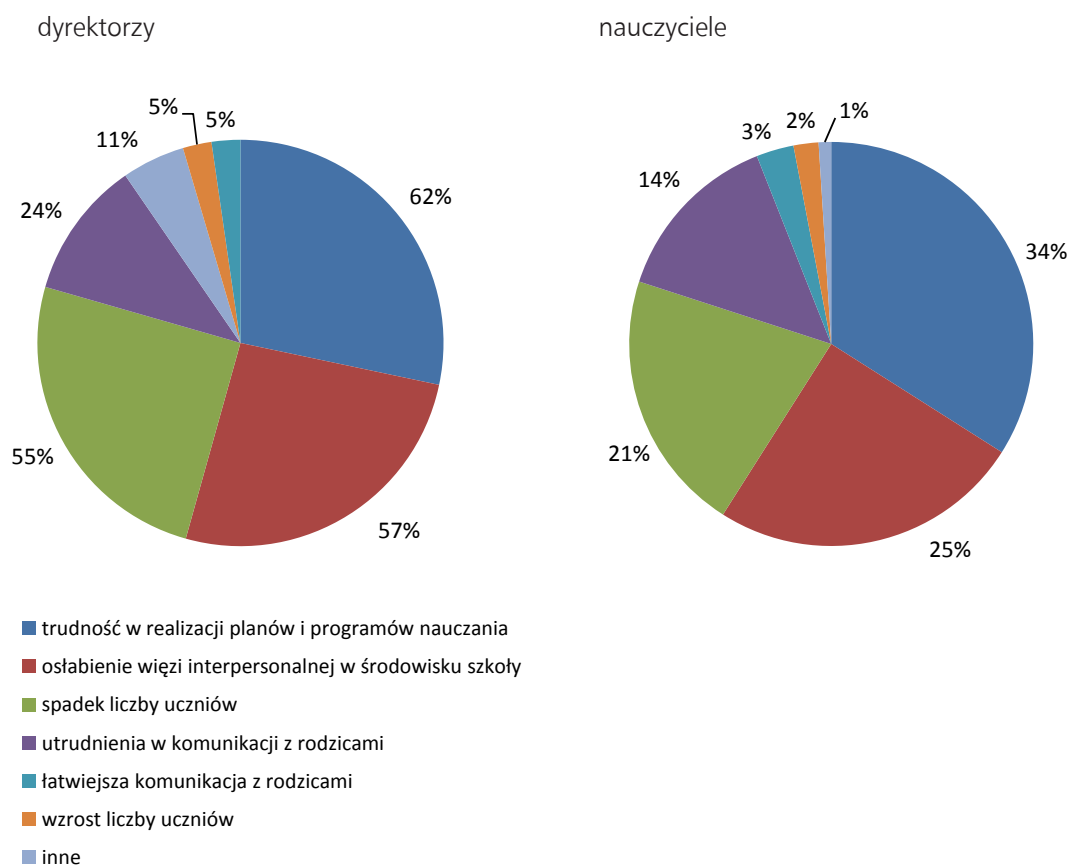
Koncepcje te wpisują się w program Ministerstwa Edukacji i Nauki „Poznaj Polskę”, kierowany także do szkół polskich za granicą, choć w bieżącym roku szkolnym (2022/2023) realizowany przede wszystkim dla uczniów szkół w systemie polskim. Rozszerzenie tej idei na wiele szkół polonijnych i polskich poza krajem stworzyłoby możliwość zainteresowania aktualną i historyczną Polską w profesjonalnym przekazie, byłoby okazją do zrodzenia więzi rówieśniczych oraz mogłoby otworzyć młodzież polonijną na zacieśnienie więzów z krajem. „Obszary polskości” poznawane przez młodzież powinny dotyczyć kultury i historii Polski, ale też nauki (spotkania na uniwersytetach) oraz współczesnego życia w Polsce (w tym życia młodzieży).

Kolejny obszar wsparcia to wyposażenie w komputery i opłata z internet – dyrektorzy i nauczyciele wskazują go na trzecim miejscu w sytuacji wyboru (jako trzeci wybór: dyrektorzy 20,3%; nauczyciele 20,6%). Rodzice także podkreślają brak sprzętu w zasobach szkoły (20,6%) oraz brak w domu sprzętu i oprogramowania do dyspozycji dziecka (20,2%) jako negatywne aspekty edukacji w warunkach pandemii. Rodzice za priorytetowe w odpowiedzi na pytanie „Jakie konkretne wsparcie jest według Pani/Pana potrzebne szkole polskiej, do której uczęszcza Państwa dziecko?” uznali wyposażenie w sprzęt, np. laptopy, tablice multimedialne (21%) oraz wyposażenie w książki i podręczniki dla uczniów (21%).

Zakup podręczników na pierwszym miejscu umieściło 2,7% dyrektorów i 3,1% nauczycieli. Dyrektorzy najczęściej wymieniali zakup podręczników na czwartym miejscu (13,5%), a nauczyciele na piątym (13,4%).

5.3. Jak szkoły reagują na sytuacje niestandardowe, np. pandemię? Jak to doświadczenie zmieniło ich pracę?

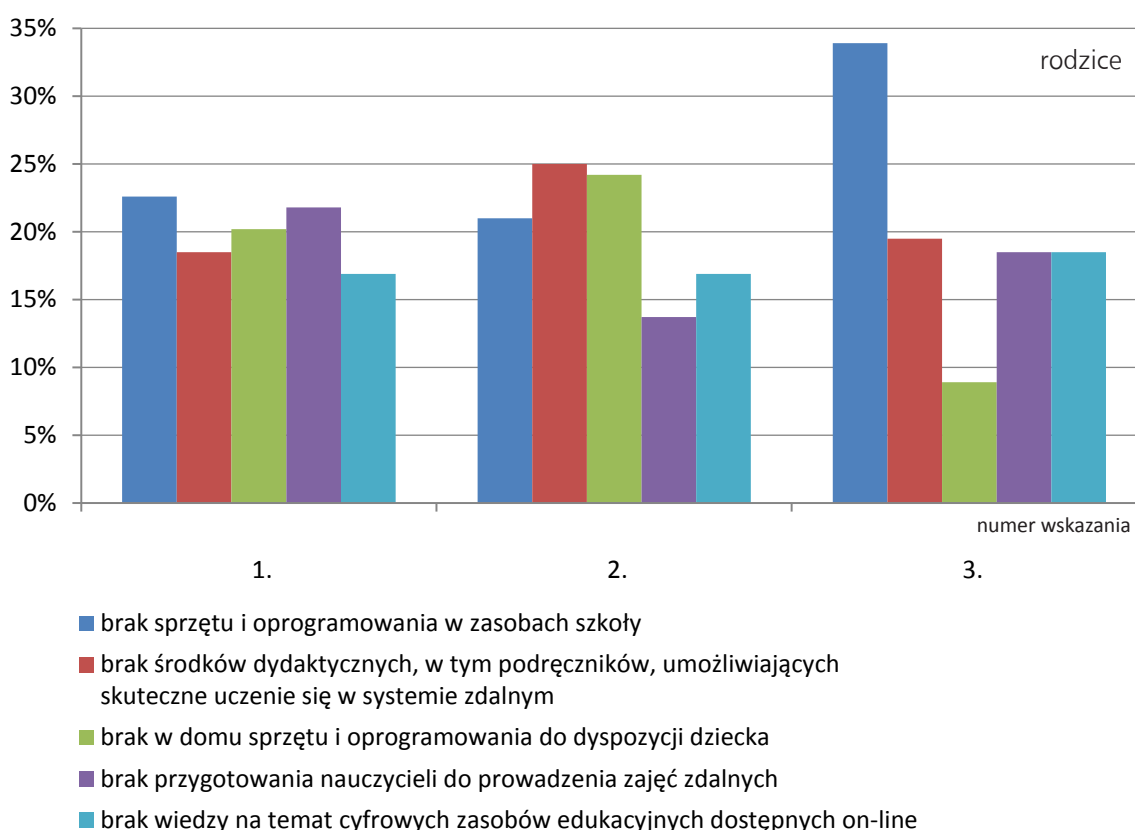
W jakich obszarach ograniczenia okresu pandemii wpłynęły na pracę szkoły?

Wykres 5.3.1. Obszary, w których ograniczenia okresu pandemii wpłynęły na pracę szkoły

Pandemia COVID-19, o zasięgu globalnym, w znaczący sposób odbiła się na życiu szkoły niezależnie od kontekstu geograficznego, typu prowadzonej placówki czy źródeł jej finansowania. Potwierdzają to wszyscy respondenci: sytuacja izolacji (lockdownu) oraz brak stabilności wpływały zarówno na proces dydaktyczny, jak i na jakość relacji generowanych w środowisku związanym z placówką edukacyjną. I tak na pojawiające się trudności w realizacji programów nauczania wskazało 62% zapytanych dyrektorów szkół oraz 34% kadry pedagogicznej. Jak się wydaje, dyrektorzy z większym niepokojem odnosili się do realizacji kompleksowych zadań stawianych przed placówką niż nauczyciele, odpowiadający za realizację konkretnych celów. Z niepokojem odnotowywano też osłabienie więzi interpersonalnych w środowisku szkoły (57% dyrektorów oraz 25% nauczycieli). Dysproporcję w skali zjawiska znów można objaśnić tym, iż nauczyciele mają bardziej bezpośredni

kontakt z uczniami i rodzicami niż kadra kierownicza, więc komplikacje wywołane przez pandemię były minimalizowane w bieżących kontaktach. Na utrudnienia w kontaktach z rodzicami wskazało 24% dyrektorów i 14% nauczycieli. Godne podkreślenia jest to, iż obydwa zjawiska przekładały się na obserwowany spadek liczny uczniów w placówkach, co bardzo istotne było dla dyrektorów (55%) oraz istotne nauczycieli (21%). Wartości procentowe jak się wydaje powiązane są z odpowiedzialnością za funkcjonowanie całego zespołu (środowiska szkolnego). Nowe/dodatkowe formy komunikowania z rodzicami pozytywnie oceniło 5% dyrektorów oraz 3% nauczycieli – co ukazuje przewagę tradycyjnych, osobistych relacji nad wirtualnymi. Bardzo ostrożny optymizm towarzyszył też rozwojowi szkół (5% dyrektorów, 2% nauczycieli).

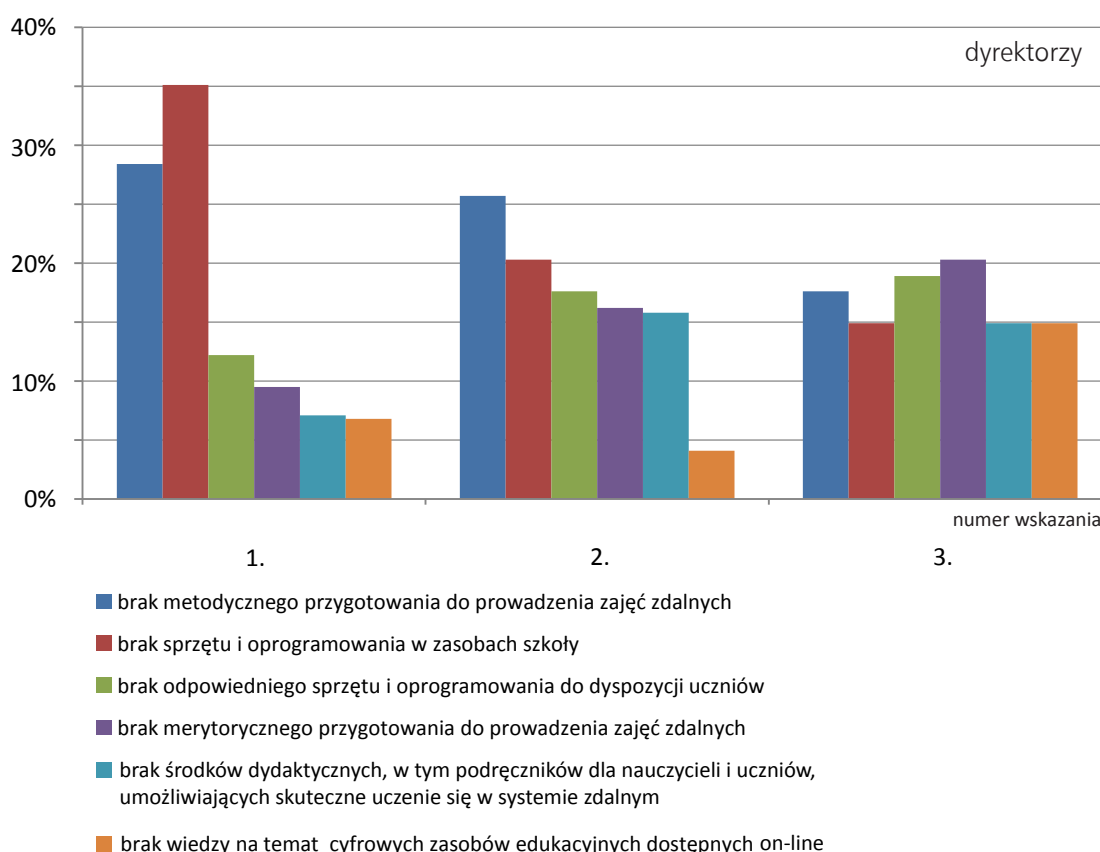
Wykres 5.3.2. Trudności w pracy szkoły będące największymi wyzwaniami w okresie pandemii (w opinii rodziców)

Z perspektywy rodziców najtrudniejszą stroną pandemii był brak sprzętu i oprogramowania, które umożliwiłoby efektywne korzystanie z zajęć w trybie on-line (22,6% wskazało ten czynnik w odniesieniu do zasobów szkoły i 20,2% w odniesieniu do sprzętu własnego uczniów). Naturalną i zrozumiałą obawą rodziców (21,8%) był spodziewany brak przygotowania nauczycieli do nowego, radykalnie odmiennego sposobu prowadzenia zajęć. Pandemia była dla wielu środowisk wyzwaniem i zaskoczeniem, gdyż wymagała modyfikacji w modelu relacji (w przypadku szkoły – w modelu edukacji), np. objawiających się wzrostem znaczenia czynników pozapersonalnych. Część rodziców żywiła też obawy

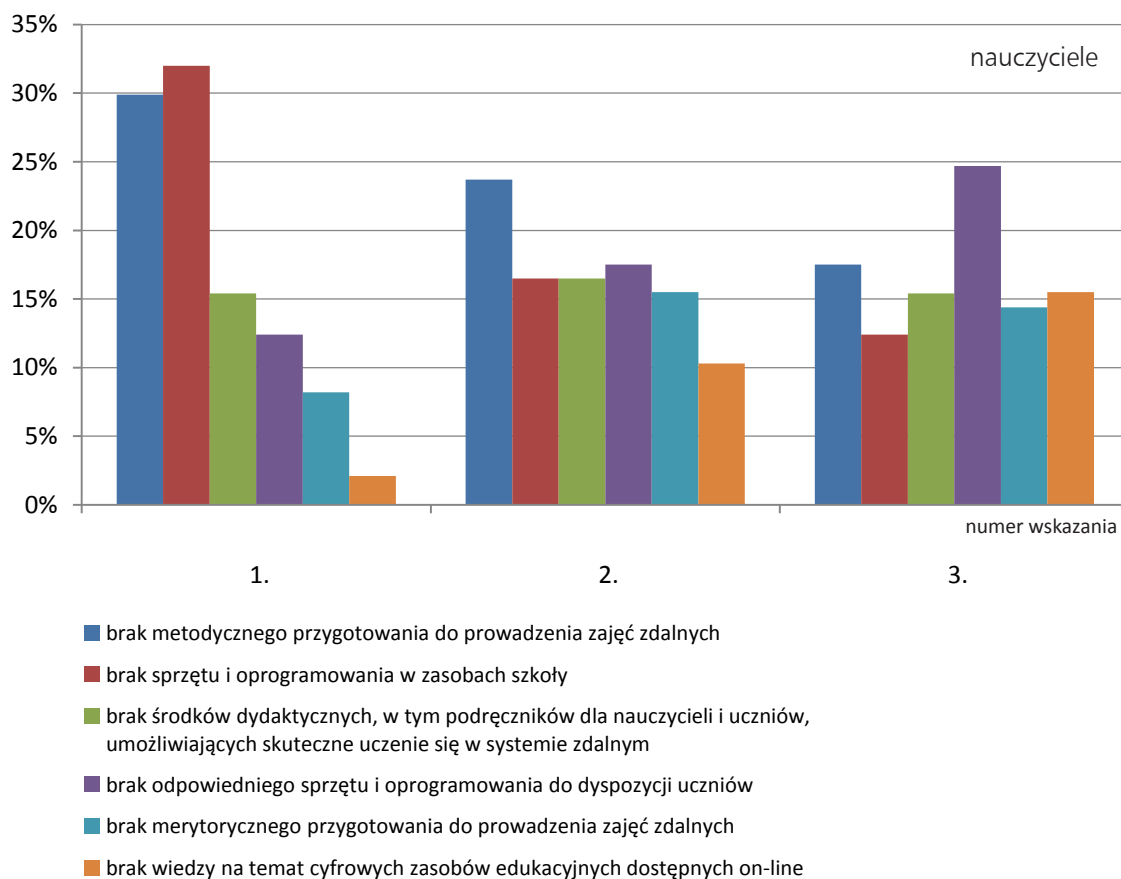
związane z zapewnieniem dzieciom i młodzieży odpowiedniej opieki psychologicznej, co związane jest z obserwowanymi i suponowanymi długofalowymi skutkami społecznymi wywołanymi przez wielomiesięczną pandemię.

Jeśli chodzi o oczekiwania środowiska szkolnego generowane przez pandemię, na pierwszym miejscu wskazywane jest zapewnienie optymalnego wsparcia metodycznego, niwelującego (jak się wydaje) negatywne skutki nauczania zdalnego oraz kreatywne wykorzystanie pozytywnych stron nowej sytuacji edukacyjnej (38%). Wskazuje to na duże oczekiwania co do odkrycia i wykorzystania potencjału tkwiącego w nauczycielach, uczniach i kadrze kierowniczej placówek, wbrew powodowanym przez pandemię ograniczeniom. Ważną potrzebą jest sukcesywne wyposażanie szkół i uczniów w niezbędny sprzęt cyfrowy umożliwiający proces edukacyjny (32%). Wiele mówiący jest też aspekt ludzki – tzn. zatroszczenie się o kondycję psychiczną (psychologiczną) wszystkich stron edukacyjnego dialogu. Na konieczność zwrócenia o wiele baczniejszej uwagi na stan ducha młodego pokolenia i zorganizowanie profesjonalnego wsparcia dla uczniów wskazuje aż 20% respondentów.

Jakie trudności w pracy szkoły okazały się największymi wyzwaniami w okresie pandemii?

Wykres 5.3.3. Trudności w pracy szkoły, które okazały się największymi wyzwaniami w okresie pandemii (opinie dyrektorów)

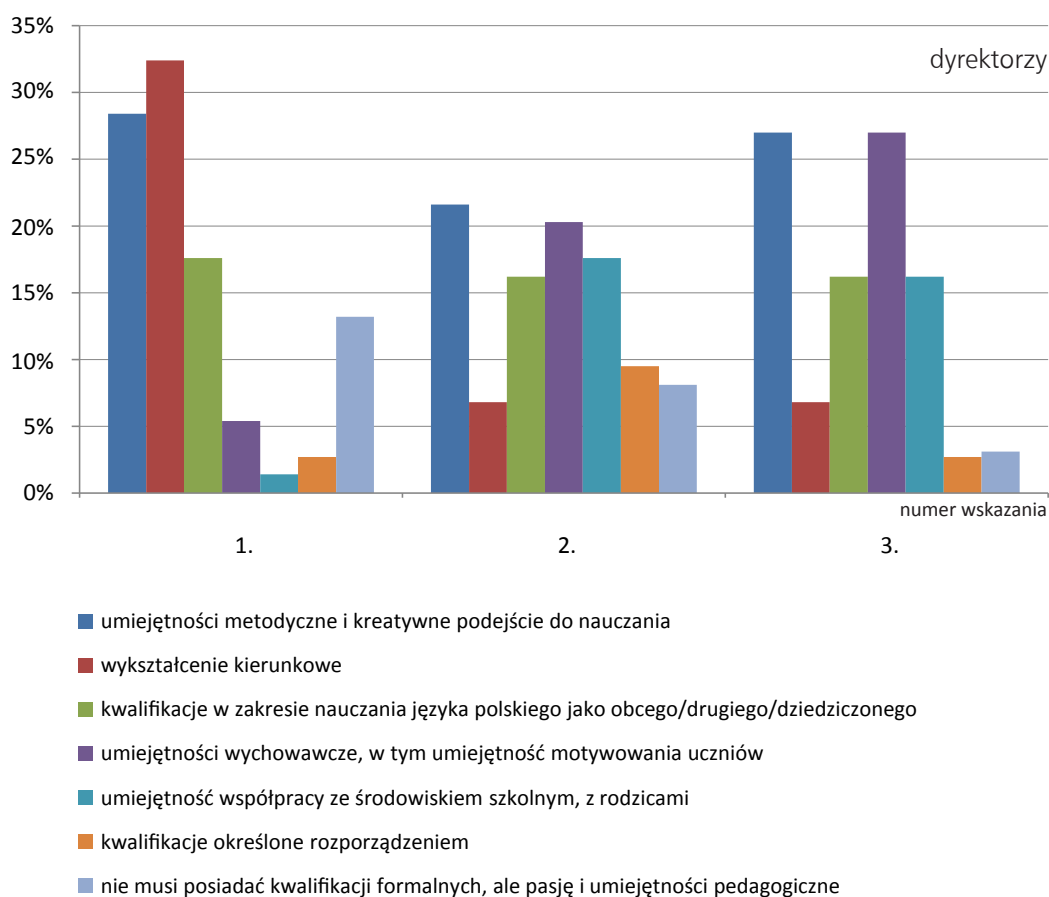
Wykres 5.3.4. Trudności w pracy szkoły, które okazały się największymi wyzwaniami w okresie pandemii (opinie nauczycieli)

Największymi wyzwaniami w czasie pandemii COVID-19 dla dyrektorów szkół okazał się brak sprzętu komputerowego i oprogramowania w zasobach szkoły, warunkujący realne funkcjonowanie placówki w warunkach nauczania zdalnego lub hybrydowego (35,1%). To samo odnosi się do kadry pedagogicznej (32%).

Następną kategorią w przypadku dyrektorów (28,4%) był niepokój o brak metodycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych. Wskazuje to na dużą odpowiedzialność prowadzących placówki za jakość oferowanej w nich edukacji. Dla nauczycieli konkretnych przedmiotów nie był to brak tak dotkliwy (15,5%). Zarówno nauczyciele (24,7%), jak i dyrektorzy (23%) wykazali troskę o dostęp do mediów i podręczników umożliwiających naukę uczniom.

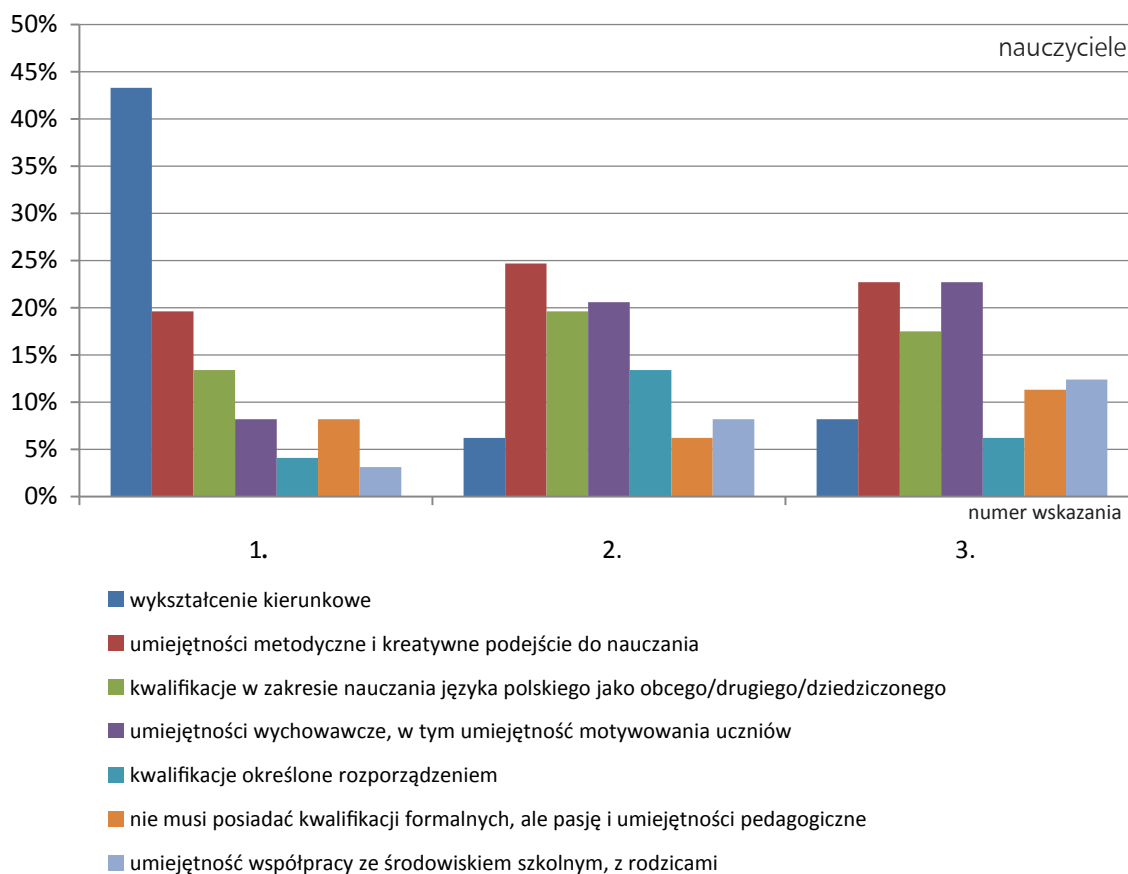
5.4. Jakość kształcenia w szkołach polonijnych i polskich poza granicami Polski

Jakie mają aspiracje jako nauczyciele/dyrektorzy i jakiego potrzebują wsparcia w zakresie ich zaspokajania? Jakie kompetencje zawodowe powinna mieć kadra pedagogiczna, aby zapewnić dobrą jakość pracy szkoły?

Wykres 5.4.1. Kompetencje i umiejętności kadry pedagogicznej, od których zależy jakość pracy szkoły (opinie dyrektorów)

W pierwszym wskazaniu jako najistotniejsze w zapewnieniu jakości pracy szkoły dyrektorzy wskazują wykształcenie kierunkowe (32,4%) oraz umiejętności metodyczne i kreatywne podejście do nauczania (28,4%). Taki sam wybór został zaprezentowany przez nauczycieli (wykształcenie kierunkowe 43,3%; umiejętności metodyczne i kreatywne podejście do nauczania (19,6%)). Takie same opinie wyrażali rodzice zarówno w pytaniu otwartym, jak i w odpowiedziach na pytanie o potrzeby szkoły. Należy zauważyć, że rodzice zwracali też uwagę na efektywność realizacji kształcenia uzupełniającego w formie lekcji przedmiotowych. Kwestię tę poruszali np. nauczyciele z Włoch oraz z Ukrainy, wskazując na potrzebę szukania sposobów motywowania uczniów do uczenia się języka polskiego w sytuacji,

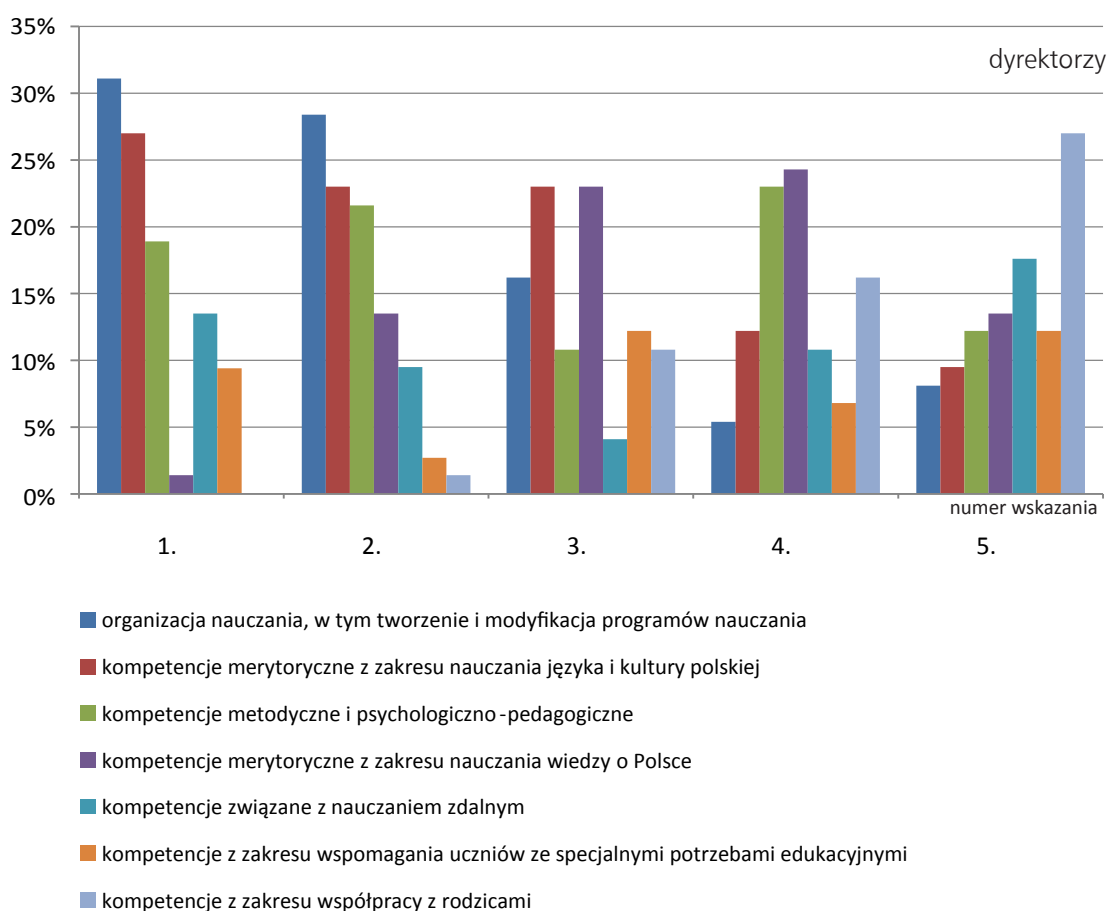
Wykres 5.4.2. Kompetencje i umiejętności kadry pedagogicznej, od których zależy jakość pracy szkoły (opinie nauczycieli)

gdy są oni permanentnie przemęczeni nauką przez pięć dni w tygodniu w szkołach kraju zamieszkania. O zmęczeniu i zniechęceniu ze względu na konieczność „siedzenia w ławkach” oraz o mało atrakcyjnych formach uczenia pisali także rodzice. Z pogłębionych wywiadów z nauczycielami (w czasie kursów) wynika potrzeba szukania nowych rozwiązań obejmujących organizację zajęć/edukacji. Rozwiązania przyjęte w szkole systemowej, 5-dniowej, nie są adekwatne w odniesieniu do szkoły, do której uczniowie uczęszczają w wolnym czasie, z woli swojej i rodziców.

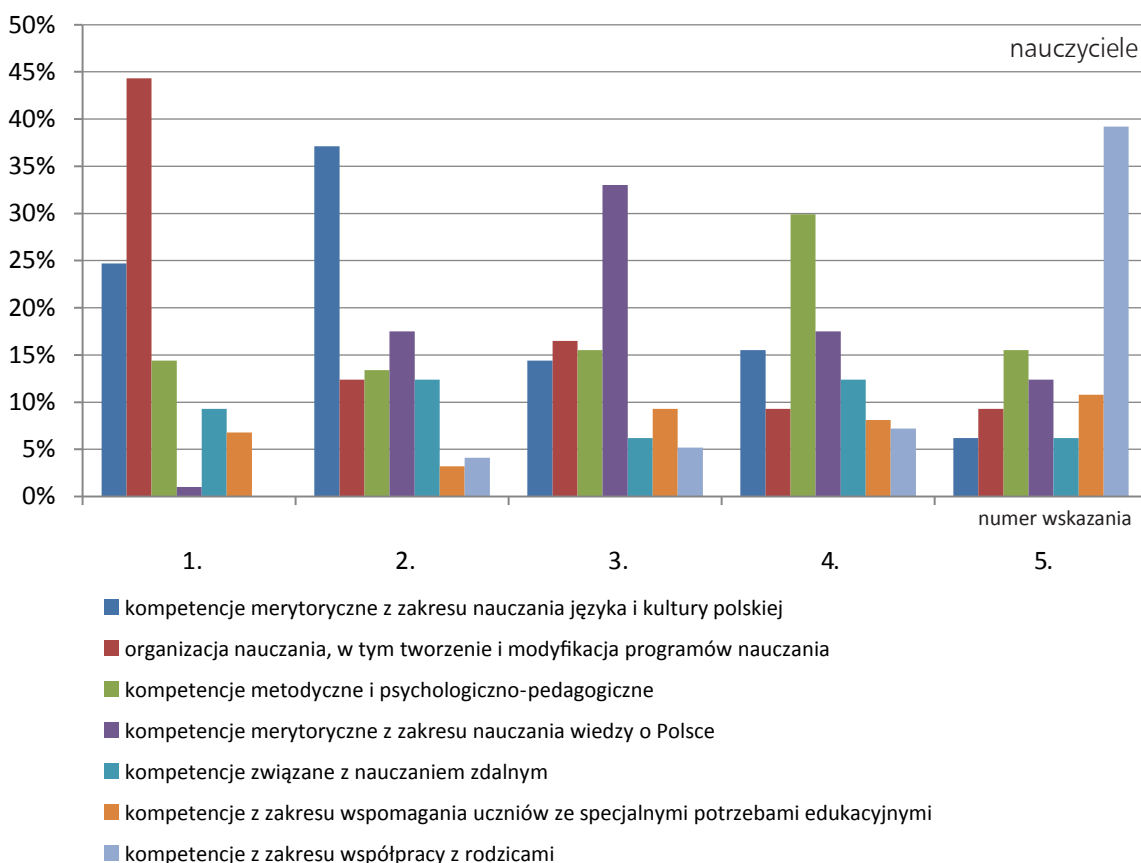
Z analizy dokumentów (*Podstawa programowa dla uczniów polskich uczących się za granicą* – wersja z 2020 roku, podręczników proponowanych uczniom szkół polonijnych i polskich poza Polską, materiałów edukacyjnych) wynika, że w praktyce szkolnej mieszają się podejścia glottodydaktyczne z nauczaniem języka ojczystego (pierwszego). Przywołana podstawa programowa jest dokumentem, który powinien m.in. stanowić zapewnienie możliwości przejścia ucznia migrującego do szkoły w systemie polskim. Zadanie to implikuje konieczność skorelowania dokumentu z *Podstawą kształcenia ogólnego dla szkół w polskim systemie oświatowym*. Wydaje się, że wersja *Podstawy* tzw. polonijnej w tym punkcie nie jest spójna. We wprowadzeniu do *Podstawy* bowiem czytamy: „Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym”, natomiast w dalszej czę-

ści zapisy nie odnoszą się do wymienionych sfer rozwojowych, ale do efektów uczenia się (czyli sfery intelektualnej) ujętych w poszczególne sprawności językowe oraz wiedzę o Polsce. Zgodnie z założeniami projektowania dydaktycznego szkoły powinny tworzyć swoje programy nauczania z uwzględnieniem właściwej podstawy programowej. Wydaje się, że należy przeprowadzić rzetelną analizę, jakie programy nauczania mogą powstać w oparciu o aktualną *Podstawę*. Należy podjąć krytyczny namysł, czy oprócz inwentarza wiedzy i umiejętności, można na jej podstawie stworzyć „program rozwoju ucznia”, czy szkoły polonijne mają mieć zadania wychowawcze, formacyjne. To są jedynie sugestie do podjęcia rozmowy na ten temat, która powinna doprowadzić do określenia zadań szkoły polonijnej (zakresu, który jest w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół w polskim systemie oświatowym*, a którego brak w *Podstawie polonijnej*).

Jakie obszary uważają respondenci za priorytetowe w zakresie doskonalenia nauczycieli?

Wykres 5.4.3. Obszary priorytetowe w zakresie doskonalenia nauczycieli (opinie dyrektorów)

Wykres 5.4.4. Obszary priorytetowe w zakresie doskonalenia nauczycieli (opinie nauczycieli)

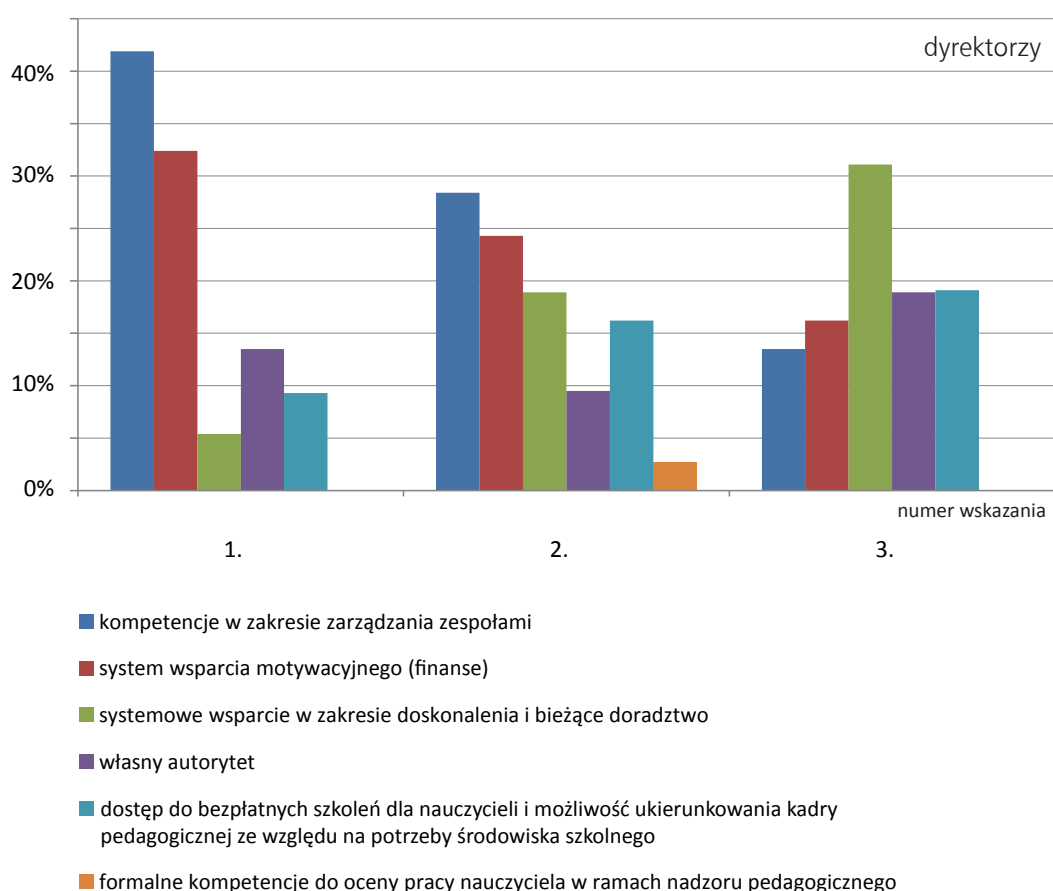
W zakresie doskonalenia zawodowego zarówno nauczyciele, jak i dyrektorzy wskazują jako priorytetowe szkolenia z zakresu organizacji nauczania, w tym tworzenia i modyfikacji programów nauczania. Dotychczas zarówno w treściach kursów kwalifikacyjnych dla nauczycieli kształcenia uzupełniającego (ORPEG), jak i w ramach projektów realizowanych dla Polonii, tematyka ta była obecna. Wciąż jednak okazuje się ona zakresem uświadomionej potrzeby, a nie posiadanej kompetencji. Na ten stan wpływa zapewne fluktuacja grona nauczycieli, jak też charakter kompetencji konstruowania programów nauczania.

Zasób programów nauczania został opracowany w ramach projektu „Włącz Polskę”. Dokumenty te zostały dostosowane do *Podstawy programowej* z roku 2010. Także w ramach projektów MEN (MEiN) oraz KPRM zostały stworzone we współpracy z nauczycielami programy nauczania. W tej sytuacji można przypuszczać, że jest zasób, który umożliwia samodzielne tworzenie przez nauczycieli programów lub modyfikację i dostosowanie już istniejących dokumentów do konkretnych warunków.

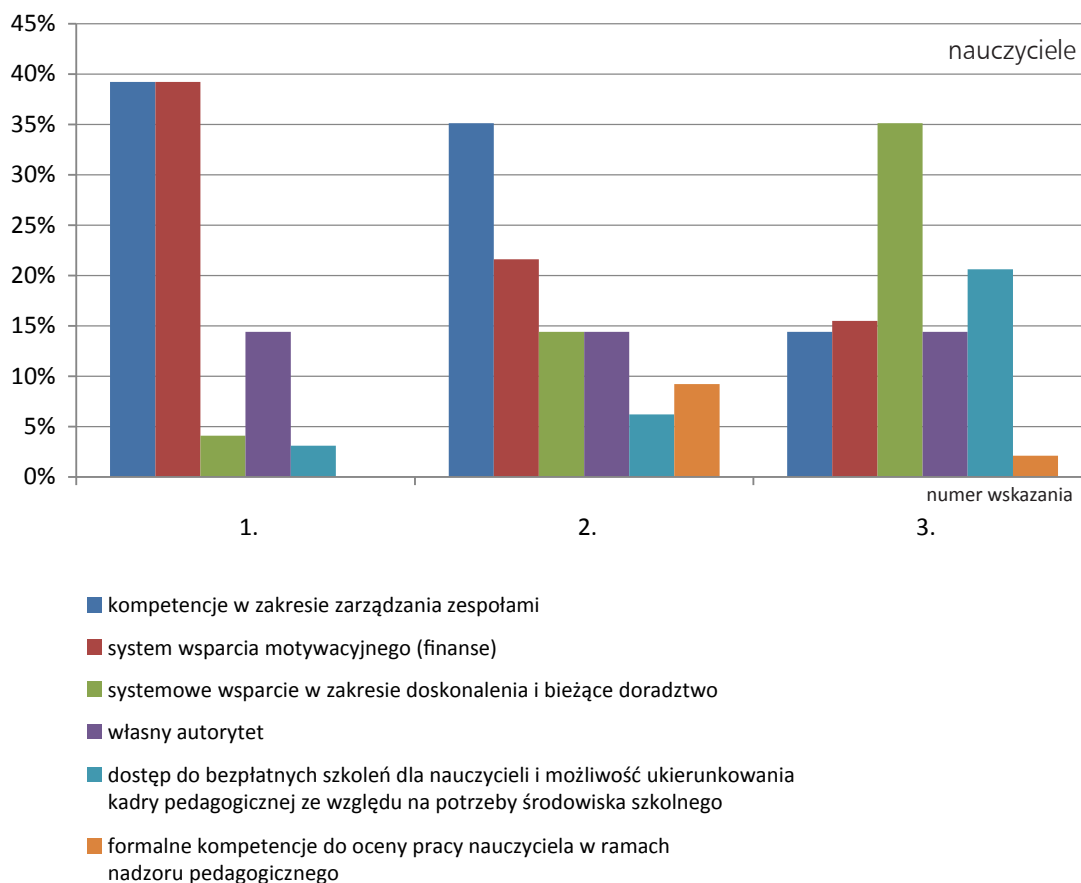
Sam proces opracowywania programów nauczania wymaga wiedzy i umiejętności z pomiaru dydaktycznego i jest bardzo czasochłonny. Dlatego w przypadku nauczycieli, którzy uczą nieodpłatnie lub wynagradzani są w minimalnym zakresie, być może optymalnym wyjściem jest modyfikacja programów nauczania, co powinno znaleźć się w programach kursów doskonalących.

Respondenci wskazali też potrzebę szkoleń w zakresie merytorycznym, czyli języka polskiego, kultury polskiej, a także wiedzy o Polsce (co wynika z wywiadów oraz odpowiedzi na pytania otwarte rodziców). Ze względu na różny poziom wykształcenia nauczycieli oraz z powodu braku systematycznego kontaktu z krajem, jego życiem kulturalnym, ten zakres szkoleń jest szczególnie ważny. Na ten aspekt zwracają uwagę rodzice z krajów tzw. starej emigracji, odległych geograficznie od Polski: USA, Kanady.

Jakimi kompetencjami oraz zasobami powinien dysponować dyrektor szkoły, aby efektywnie wspierać pracę nauczycieli?

Wykres 5.4.5. Kompetencje oraz zasoby potrzebne dyrektorowi szkoły do efektywnego wspierania pracy nauczycieli (opinie dyrektorów)

Wykres 5.4.6. Kompetencje oraz zasoby potrzebne dyrektorowi szkoły do efektywnego wspierania pracy nauczycieli (opinie nauczycieli)

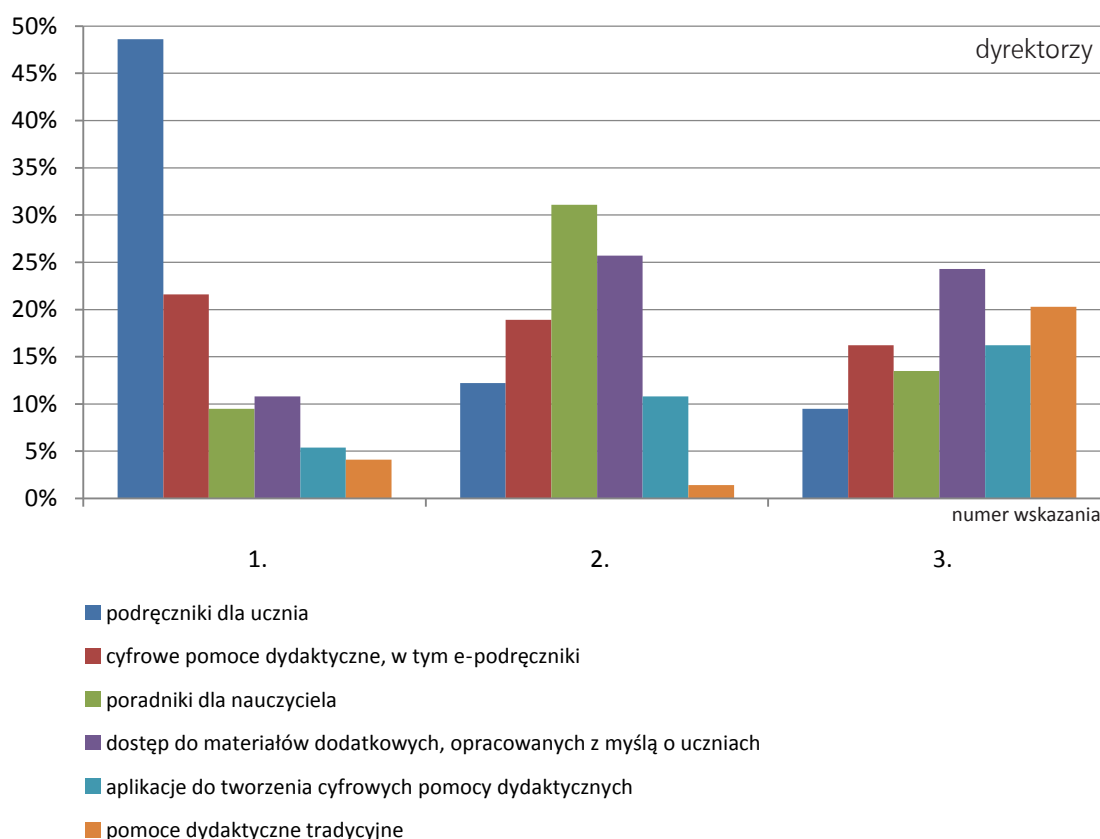
Nauczyciele i dyrektorzy uważają, że dyrektor szkoły powinien przede wszystkim posiadać kompetencje w zakresie zarządzania zespołami. Należy zauważyć, że dyrektorzy w większym zakresie uznają je za pożądane niż czynią to nauczyciele, co może sugerować, iż zarządzający są świadomi procesów zachodzących w ich placówce.

Jednocześnie respondenci niemalże jednogłośnie postrzegają jako mało istotny aspekt autorytetu osobistego (własnego) dyrektora. Czy można więc zakładać, że praca w specyficznych warunkach szkoły realizującej kształcenie uzupełniające oparta jest przede wszystkim o dobrą współpracę pedagogów? Wydaje się, że zasadne jest zbadanie tego obszaru przez podmioty, które oferują szkolenia dla szkół polonijnych i polskich poza Polską, aby pozytywnie odpowiedzieć na tę potencjalną potrzebę.

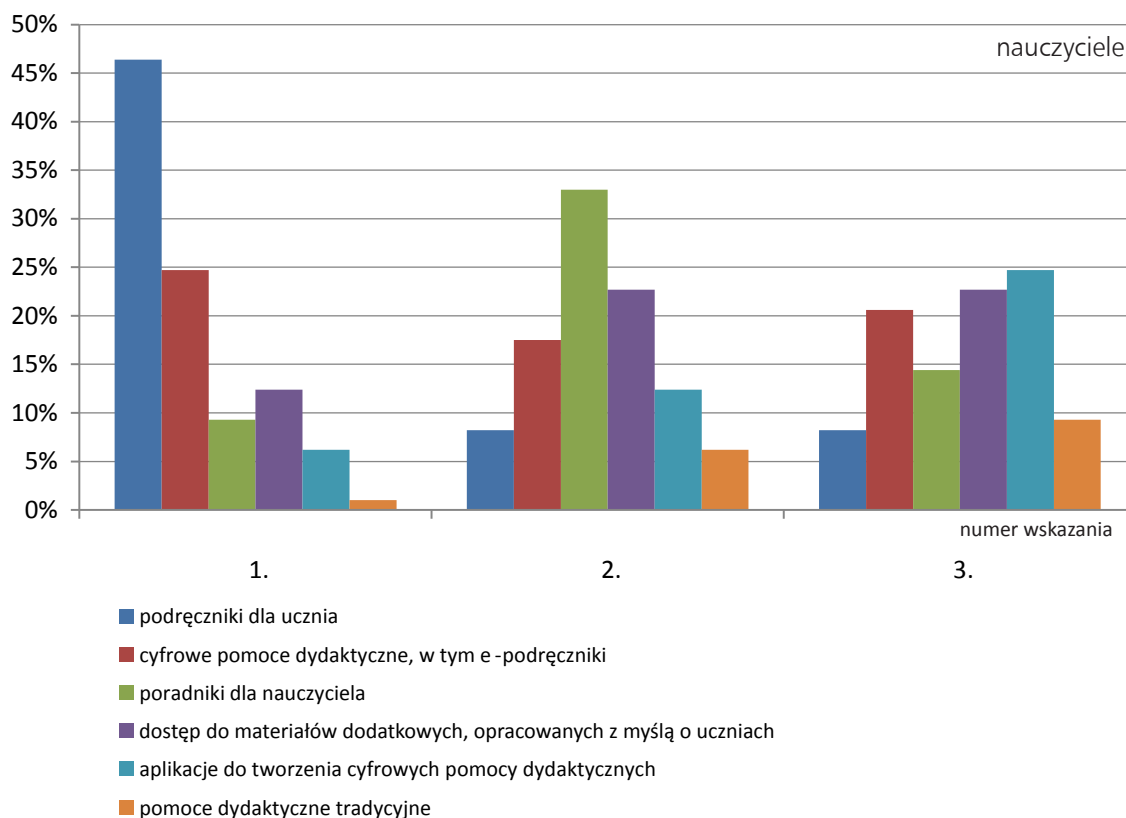
Nauczyciele za skuteczne narzędzie efektywnego wsparcia pracy nauczycieli uważają system wsparcia motywacyjnego (finanse). Realizacja tej potrzeby byłaby możliwa w procedurze systemowego wsparcia szkół polonijnych ze środków Państwa Polskiego, co wymagałoby stworzenia kryteriów oceny szkół.

W trzecim wyborze wysokie miejsce zajmuje systemowe wsparcie w zakresie doskonalenia i bieżące doradztwo. Jest ono wyżej cenione niż dostęp do bezpłatnych szkoleń. Potrzeby te wymagają dokładnej analizy przez placówki zajmujące się doskonaleniem nauczycieli szkół poza Polską, w tym przez Polonijne Centrum Nauczycielskie. Należy zaznaczyć, że PCN przed rokiem 2010 oferowało bieżące doradztwo, co cieszyło się dużym uznaniem wśród nauczycieli.

Co respondenci uważają za niezbędne w procesie nauczania polonijnego?

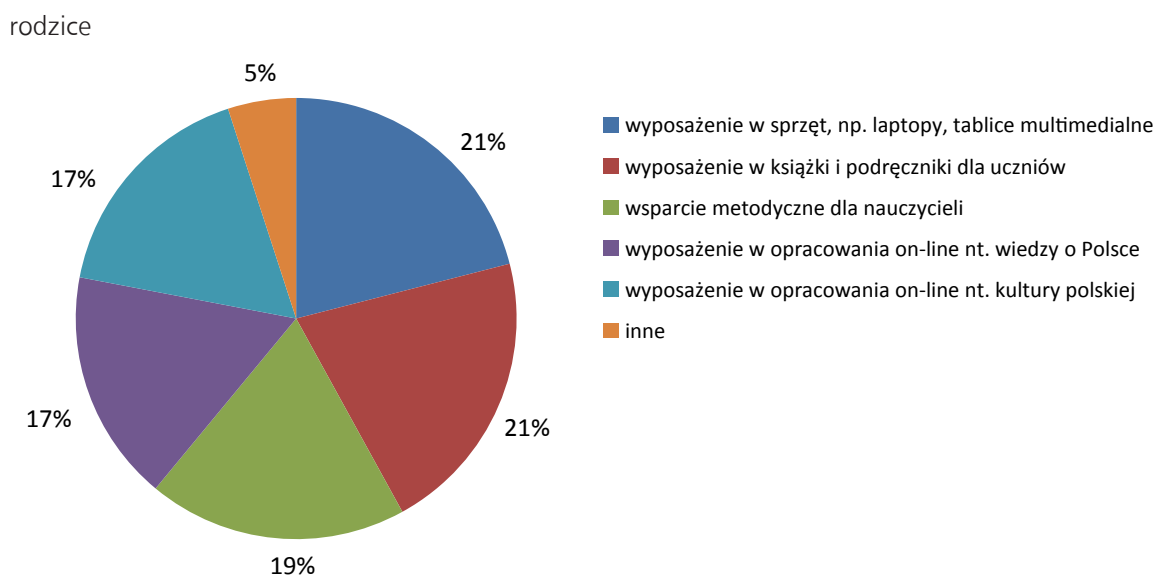

Wykres 5.4.7. Zasoby niezbędne w procesie nauczania polonijnego prowadzonego w różnych formach (opinie dyrektorów)

Wykres 5.4.8. Zasoby niezbędne w procesie nauczania polonijnego prowadzonego w różnych formach (opinie nauczycieli)

Jakie wsparcie potrzebne jest szkole w opinii rodziców?

Wykres 5.4.9. Wsparcie potrzebne szkole (opinie rodziców)

Respondenci za priorytetowe w procesie nauczania, realizowanego w różnych formach, uważają podręczniki dla uczniów i poradniki metodyczne dla nauczycieli. Należy zauważyć, że oferta podręcznikowa jest bardzo szeroka. Często w komentarzach zarówno rodzice, jak i nauczyciele wskazują na potrzebę opracowania podręczników ukierunkowanych czy dostosowanych do uwarunkowań danej strefy językowej. Takie podręczniki powstały np. dla Ameryki, Anglii, Irlandii. Rodzice z Australii pisali o braku podręczników uwzględniających ich strefę czasową i w związku z tym odmienny kalendarz szkolny. Dla uściślenia należy dodać, że potrzeba podręczników odnosi się do podręczników drukowanych, do indywidualnej dyspozycji ucznia. Wyposażenie w takie podręczniki możliwe jest m.in. przez ORPEG; wówczas są one bezpłatne dla uczniów.

Rodzice jako równie potrzebne jak podręczniki wskazują wyposażenie szkoły w sprzęt i pomoce multimedialne.

Respondenci uznali także za potrzebne cyfrowe pomoce dydaktyczne, w tym e-podręczniki (jednak w zakresie mniejszym niż podręczniki papierowe). Dostępność takich materiałów jest duża. Wciąż one powstają w ramach kolejnych projektów finansowanych ze środków KPRM i MEiN. Ministerstwo Edukacji i Nauki opracowało także zintegrowaną platformę, na której znajdują się podręczniki zarówno dla uczniów w szkołach w Polsce, jak i dla uczniów uczących się języka polskiego poza granicami Polski. Ich zaletą jest duża dostępność, a także możliwość aktualizacji, wyboru treści, indywidualizacji. Utrudnieniem – konieczność druku, co obarcza kosztami rodziców lub szkołę.

W trzecim wyborze dużą liczbę wskazań miały aplikacje do tworzenia cyfrowych pomocy dydaktycznych. Warto nadmienić, że sporo z nich ma podstawowe wersje bezpłatne, natomiast odpłatne są wersje rozszerzone. W okresie pandemii, dzięki szkoleniom, wielu nauczycieli nabyło umiejętność tworzenia pomocy dydaktycznych z wykorzystaniem różnorodnych narzędzi.

Najmniejszą liczbę wskazań miały tradycyjne pomoce dydaktyczne.

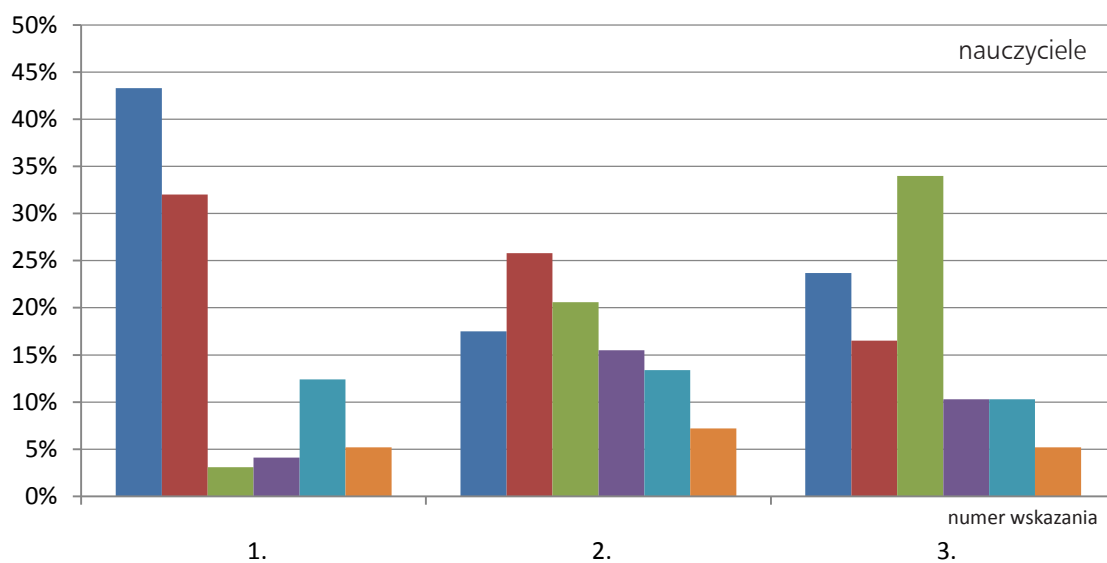
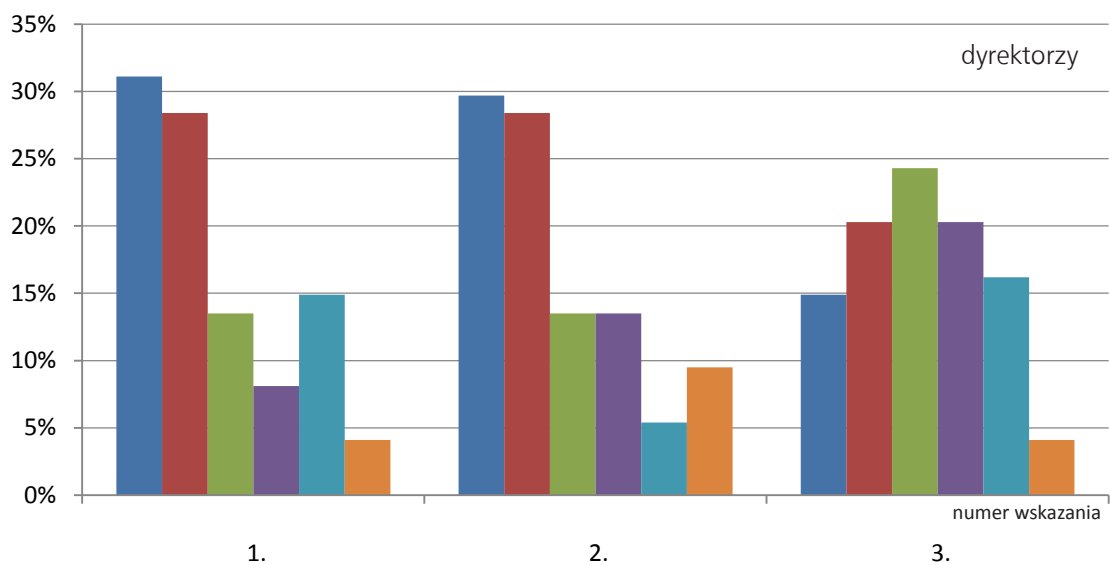
**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

Jakich opracowań brakuje w pracy nauczyciela polonijnego?

- kompedium wiedzy z zakresu kultury polskiej
- kompedium wiedzy z zakresu języka polskiego
- kompedium wiedzy z zakresu literatury polskiej
- kompedium wiedzy z zakresu historii Polski
- kompedium „Polacy w dziejach świata”
- kompedium wiedzy o emigracji

Wykres 5.4.10. Opracowania, których brakuje w pracy nauczyciela polonijnego

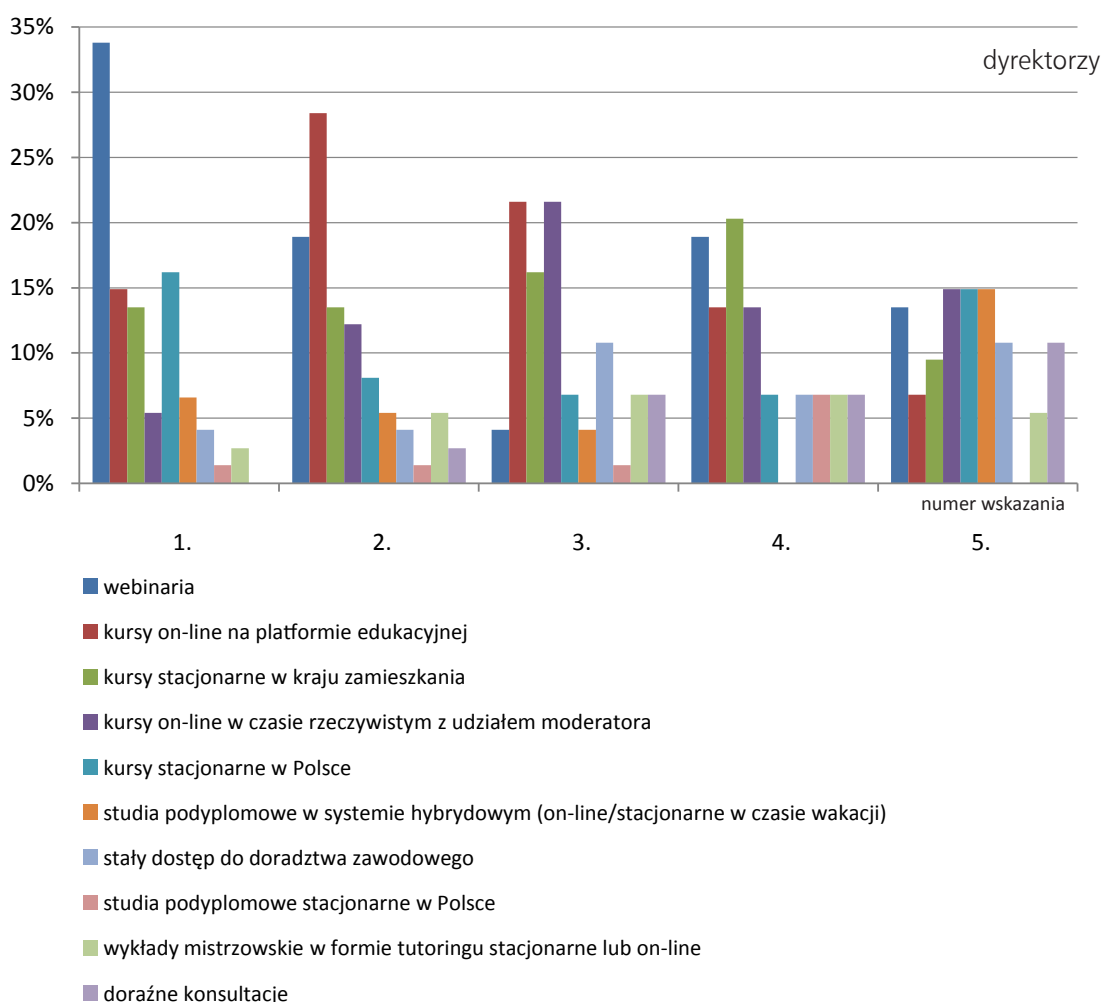
Zarówno dyrektorzy, jak i nauczyciele na pierwszym miejscu najczęściej wymieniali kompendium wiedzy z zakresu kultury polskiej oraz kompendium z zakresu języka polskiego.

W jakich formach doskonalenia zawodowego respondenci wzięliby udział, gdyby była taka możliwość?

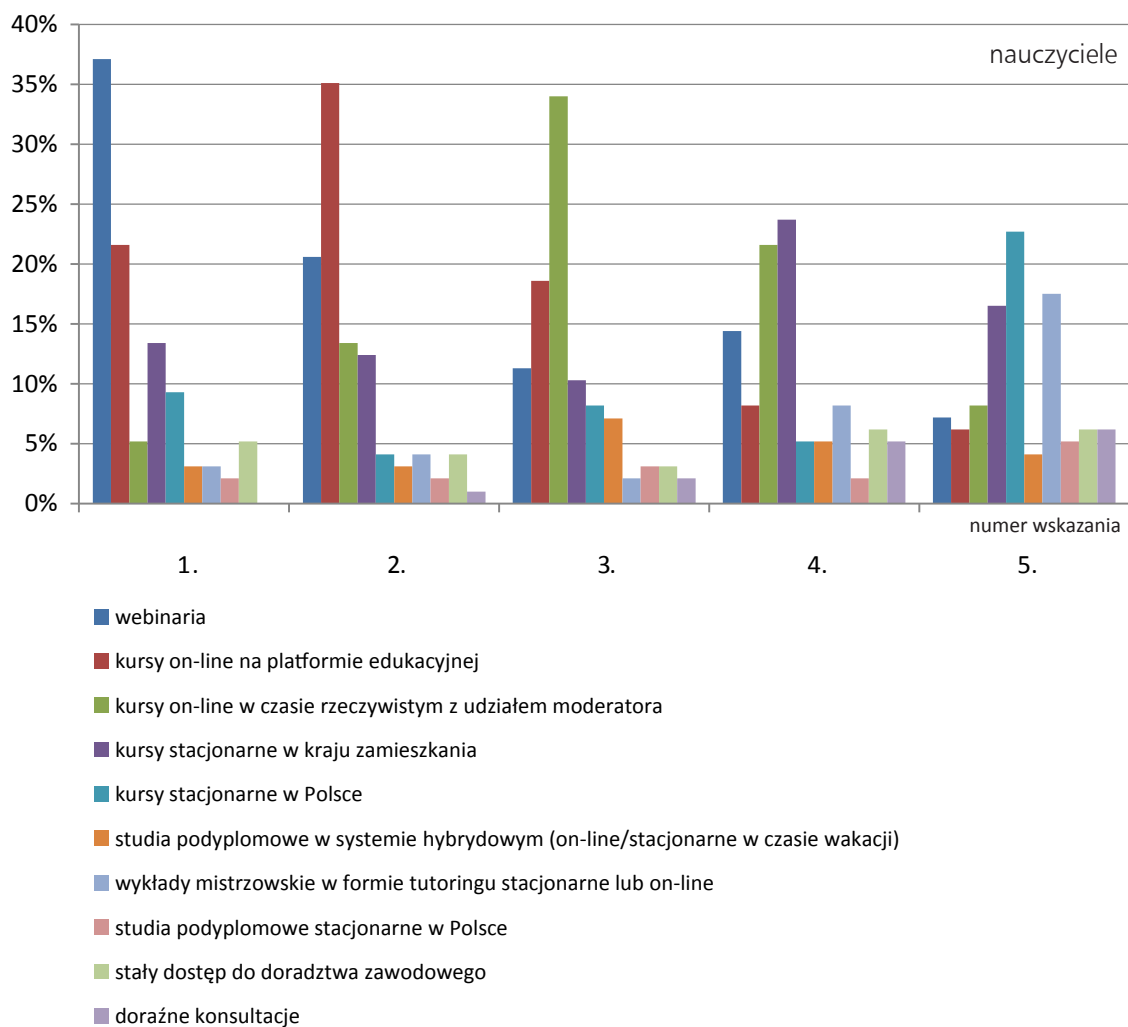
Wybierając preferowane formy realizacji szkoleń, respondenci najczęściej wskazywali webinaria. Tego typu szkolenia są już powszechne. Ich zaletą jest skuteczność prezentacji oraz wirtualna obecność eksperta oraz brak ograniczenia czasowego. Tego typu zaletę mogą mieć też kursy on-line na platformie. Ich skuteczność zależy od przygotowania i wyboru materiałów, zakresu interaktywności.

Za bardziej potrzebne uznano kursy stacjonarne odbywające się w miejscu zamieszkania uczestników od kursów stacjonarnych w Polsce.

Zastanawia niska liczba wskazań na potrzebę doradztwa zawodowego oraz doraźne konsultacje.

Wykres 5.4.11. Preferowane formy doskonalenia zawodowego (opinie dyrektorów)

Wykres 5.4.12. Preferowane formy doskonalenia zawodowego (opinie nauczycieli)

5.5. Jak postrzegane są działania Państwa Polskiego w zakresie budowania statusu i autorytetu nauczyciela polonijnego?

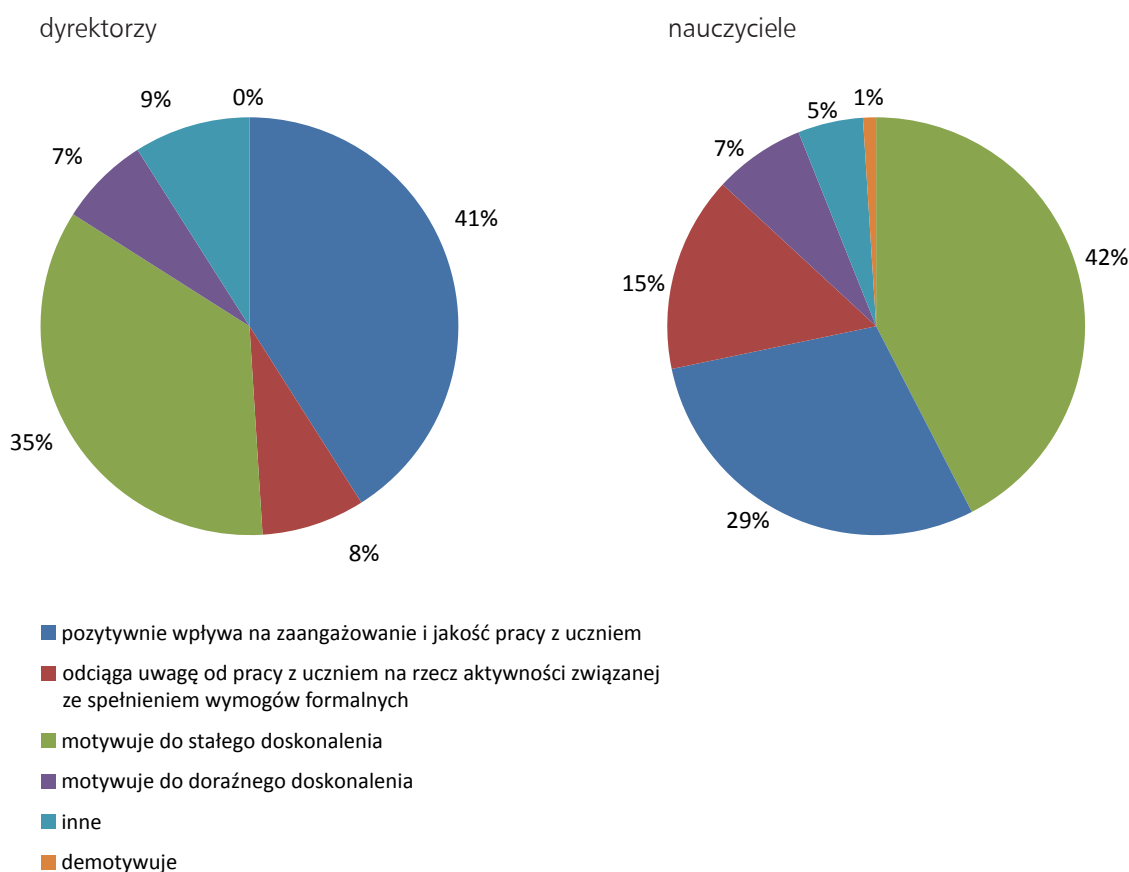
Jak na pracę nauczycieli wpływa możliwość awansu zawodowego?

Badana kadra pedagogiczna dostrzega pozytywny aspekt awansu zawodowego w kontekście pracy nauczyciela. Możliwość awansu, w opinii respondentów, pozytywnie wpływa na zaangażowanie nauczycieli i jakość pracy z uczniem, a także motywuje do dalszego doskonalenia.

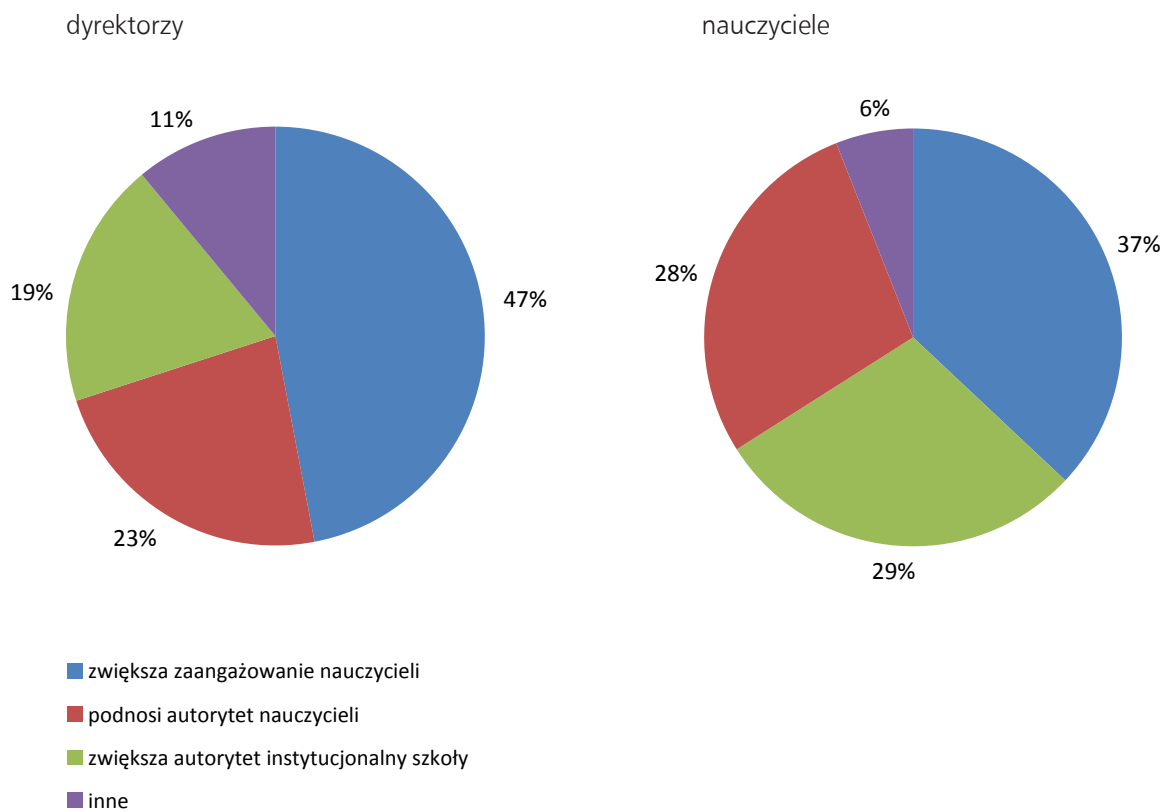
Ze względu na konieczność spełnienia określonych wymagań, 15% respondentów wskazuje na negatywny aspekt awansu, którym jest ograniczenie czasu poświęconego uczniom.

Jakie korzyści dla szkoły niesie możliwość uzyskania stopnia awansu zawodowego przez nauczycieli uczących poza Polską?

Awans zawodowy, w opinii badanych pedagogów, przynosi także korzyści dla szkoły, w tym zwiększa zaangażowanie nauczycieli oraz podnosi ich autorytet. Większy odsetek nauczycieli niż dyrektorów dostrzega wpływ awansu zawodowego na wzrost autorytetu szkoły jako instytucji.

Wykres 5.5.1. Wpływ możliwości awansu zawodowego na pracę nauczycieli

Wykres 5.5.2. Korzyści dla szkoły związane z możliwością uzyskania awansu zawodowego przez nauczycieli

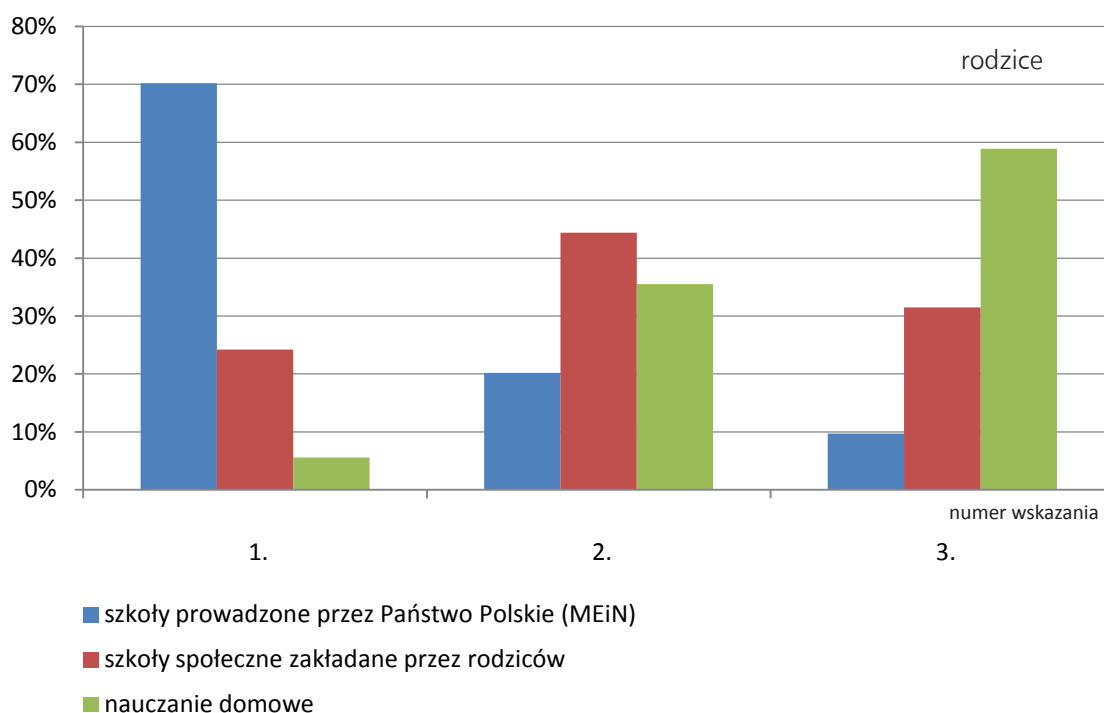
5.6. Optymalne nauczanie w opinii rodziców

Optymalna forma organizacyjna nauczania języka polskiego i kultury polskiej w odbiorze rodziców

Rodzice jako najbardziej korzystną organizację nauczania wskazują szkołę prowadzoną przez Ministra Edukacji i Nauki (przez pośrednictwo ORPEG).

Najmniej rodziców za korzystne uznaje nauczanie domowe (5,6%). Wynik ten może być zaburzony poprzez fakt, iż respondenci mają doświadczenie ze szkolną formą nauczania; struktura badanej grupy obejmowała rodziców dzieci uczęszczających do szkół.

Druga pozycja szkół społecznych prawdopodobnie wynika z faktu, że są one odpłatne, co istotnie obciąża rodziców przede wszystkim rodzin wielodzietnych.

Wykres 5.6.1. Optymalna forma organizacji nauczania języka polskiego i kultury polskiej poza granicami kraju

6. Wnioski i rekomendacje

6.1. Wzmacnianie marki Państwa Polskiego

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych zobowiązuje beneficjentów do oznakowania działań, produktów finansowanych ze środków budżetu Rzeczypospolitej Polskiej, a pozyskanych w drodze konkursów, grantów etc.

W odniesieniu do oświaty polonijnej należy wzmocnić proces kształtowania marki Państwa Polskiego oraz szkoły, która jest częścią polskiego życia społecznego. Należy zatem obligatoryjnie podawać informacje o pozyskanych przez szkołę dotacjach ze strony RP poprzez umieszczanie określonych w rozporządzeniu tablic informacyjnych na stronach www, informowanie rodziców i nauczycieli o źródłach finansowania przedsięwzięć placówki edukacyjnej. Szkoła powinna te znaki (dane) konsekwentnie eksponować przy swoim logo. Dla precyzji i jasności należałoby wykorzystać formułę: „sfinansowano ze środków budżetu Rzeczypospolitej Polskiej”, nie poprzestając na dotychczasowym wskazaniu: „z budżetu państwa”.

Należy ponadto rozważyć wprowadzenie osobnego, czytelnego „logo edukacyjnego/oświatowego” dla subsydiów z budżetu RP na cel oświatowy, szybko i jednoznacznie wizualnie identyfikującego Donatora.

6.2. Stabilizacja rozwoju placówek edukacyjnych

Obecnie dotacje na zabezpieczenie finansowe szkół przekazywane są w konkursach, takich jak np.

- projekt KPRM *Podobszar 1.1. Utrzymanie i funkcjonowanie szkół i przedszkoli polonijnych i polskich za granicą*. W jego ramach mogą być finansowane m.in. wynagrodzenia dla nauczycieli, stypendia dla nauczycieli, remonty sal, wyżywienie uczniów;
- program MEiN *Aktywna tablica*, obejmujący zakup laptopów wraz ze sprzętem umożliwiającym przetwarzanie wizerunku i głosu udostępnianego przez ucznia lub nauczyciela w czasie rzeczywistym za pośrednictwem transmisji audiowizualnej, w którym uwzględniono także szkoły zagraniczne.

Finanse pozyskiwane w formule konkursowej są „etapowe” i nie zapewniają poczucia stabilności, niezbędnego do realizacji długofalowych przedsięwzięć, dlatego w sytuacji braku rozwiązań systemowych rekomendujemy zwiększenie okresu dotacji w ramach jednego konkursu do 3 lat.

Należy dążyć do wprowadzenia systemowych rozwiązań, w których wielkość dotacji dla polonijnej szkoły społecznej wiązałaby się ze spełnieniem określonych kryteriów, w tym wymiernych standardów jakościowych kształcenia.

KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW

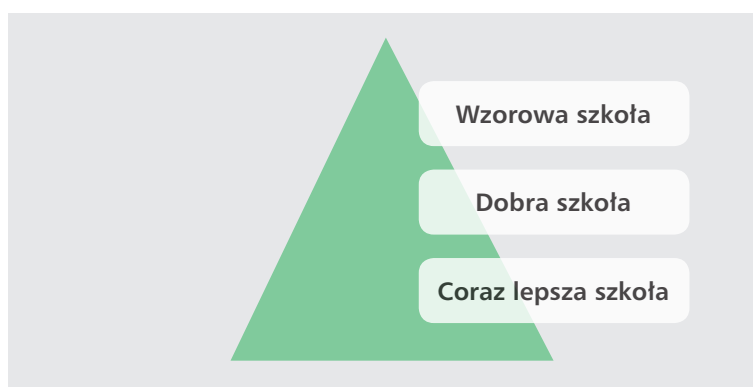
Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

Należy opracować prosty system kryteriów ewaluacji, który doprowadzi do wskazania wyróżniających się (wzorowych) placówek – tym należy się tytuł np. „wzorowej szkoły” oraz priorytetowe finansowanie.

Szkołom „dobrym” oraz „coraz lepszym” należy udzielać inspirującej pomocy i motywować je także poprzez subsydia finansowe do dalszego rozwoju. Ważne jest docenienie konkretnych oddolnych inicjatyw oraz inwestowanie w przedsięwzięcia zaplanowane jako innowacyjne, długofalowe działania naukowe i prospołeczne, zakończone konkretnym dobrem społeczności szkolnej i środowiska polonijnego.

Rycina 6.2.1. Proponowane kategorie szkół polonijnych

Programy nauczania szkół finansowanych (współfinansowanych) z budżetu RP powinny zawierać treści i cele polonijnej (ponownie opracowanej) podstawy programowej z zachowaniem obszarów indywidualizacji. Czynnikiem dodatkowo promowanym powinna stać się podejmowana i systematycznie prowadzona współpraca z organizacjami i instytucjami w Polsce i z polonijnymi na świecie. Dyrektorzy i grono pedagogiczne najlepiej znają uwarunkowania społeczno-prawne w krajach (miejscach) swojej działalności, więc ich działania integrujące szkołę z polskimi instytucjami życia społeczno-kulturalnego poza Polską i w Polsce powinny być szczególnie doceniane i premiuowane jako tworzące autentyczne więzi wspólnotowe, budujące dobry wizerunek Państwa Polskiego.

Powinien powstać w MEiN oficjalny rejestr polonijnych placówek edukacyjnych (szkół) prowadzonych poza Polską. Obecny otwarty rejestr (prowadzony przez ORPEG) jest do niego naturalnym przygotowaniem, ale nie może go zastąpić. Wpis do rejestru MEiN powinien uwzględniać status szkoły, wyznaczony między innymi kryterium ilościowym (liczba uczniów w stosunku do populacji Polonii/Polaków na danym terenie), ale też jakościowym (kontynuacja nauki przez uczniów na kolejnych etapach edukacyjnych, tradycja placówki, prestiż w środowisku lokalnym, dynamika rozwoju w określonych przedziałach czasowych). Należy dbać o to, by stabilizować rozwój placówek dobrze działających, a promować i motywować nowe, ambitne i prężnie działające. Wprowadzenie – po konsultacjach ze środowiskami nauczycieli polonijnych – jasnych i prostych kryteriów określających warunki niezbędne do wpisu do rejestru MEiN pozwoli na uzyskanie klarownego obrazu wartościowych szkół polonijnych w świecie. To te szkoły należy otoczyć szczególną, także finansową, opieką RP.

Rycina 6.2.2. Etapy zmiany statusu szkoły

6.3. Standaryzacja procesu edukacyjnego

Kwestią ważną i pilną jest opracowanie strategii nauczania i uczenia się dostosowanej do rzeczywistych potrzeb uczniów podejmujących kształcenie uzupełniające w polonijnych placówkach oświatowych. Służyć temu będzie opracowanie nowej podstawy programowej, ponieważ obecnie obowiązująca (powstała w roku 2010, zaktualizowana w 2020 roku) nie jest kompatybilna z aktualnymi podstawami kształcenia w Polsce oraz nie uwzględnia specyfiki nauczania w szkołach polonijnych. W swej formie stanowią inwentarz programowy, który nie jest już użyteczny w tworzeniu nowej strategii nauczania. Przywołana podstawa programowa jest dokumentem, który powinien m.in. stanowić zapewnienie możliwości przejścia ucznia migrującego do szkoły w systemie polskim. Zadanie to implikuje konieczność skorelowania dokumentu z *Podstawą kształcenia ogólnego dla szkół w polskim systemie oświatowym*. Wydaje się, że wersja *Podstawy* tzw. polonijnej w tym punkcie nie jest spójna. We wprowadzeniu do *Podstawy* bowiem czytamy: „Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym”, natomiast w dalszej części zapisy nie odnoszą się do wymienionych sfer rozwojowych, ale do efektów uczenia się (czyli sfery intelektualnej) ujętych w poszczególne sprawności językowe oraz wiedzę o Polsce. Zgodnie z założeniami projektowania dydaktycznego, szkoły powinny tworzyć swoje programy nauczania z uwzględnieniem właściwej podstawy programowej. Wydaje się, że należy przeprowadzić rzetelną analizę, jakie programy nauczania mogą powstać w oparciu o aktualną *Podstawę*. Należy podjąć krytyczny namysł, czy oprócz inwentarza wiedzy i umiejętności, można na jej podstawie stworzyć „program rozwoju ucznia”; czy

szkoły polonijne mają mieć zadania wychowawcze, formacyjne. To są jedynie sugestie do podjęcia rozmowy na ten temat, która powinna doprowadzić do określenia zadań szkoły polonijnej (zakresu, który jest w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół w polskim systemie oświatowym*, a którego brak w dokumencie polonijnym).

Nowa podstawa programowa powinna wskazywać cele i treści ważne dla promocji Polski we współczesnym świecie, bazować na wartościach kulturotwórczych i kształtujących tożsamość Polaków. Powinna wzmacniać ideową więź z szeroko pojętą wspólnotą Polaków, poczuwających się do łączących ich korzeni wspólnych dziejów i odpowiedzialności za trwanie owej wspólnoty w przyszłości. Zakres ilościowy treści zawartych w podstawie powinien jednak wzmacniać poczucie podmiotowości i samostanowienia jednostek edukacyjnych, czyli uwzględniać na własne koncepcje szkoły, z uwagi na rozpoznanie konkretnej sytuacji, potencjał, motywację i aspiracje danego środowiska szkolnego.

6.4. Zintegrowanie zasobów dydaktycznych, wypracowanych przez różne środowiska

Optymalizując proces edukacyjny, należy skoordynować i zintegrować zasoby (podręczniki, pomoce metodyczne i merytoryczne etc. dostępne w formie druków zwartych oraz udostępniane on-line, ofertę konsultacji i poradni etc.) opracowane w ramach środków publicznych i wypromować je wśród nauczycieli i w środowiskach polskich oraz polonijnych poza Polską. W tym celu trzeba podjąć kroki mające na celu zmodyfikowanie zasobów i kształtu Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (<https://zpe.gov.pl/>): uzupełnić ją o linki do powstałych podręczników osadzonych na stronach www różnych podmiotów, wyeksponować zasoby polonijne (hiperłącza), umieszczając je zaraz po informacjach odnoszących się do kształcenia ogólnego.

6.5. Programy stypendialne oraz współpraca z uczelniami w Polsce

Należy wzmocnić wdrażany poprzez konkursy KPRM system stypendialny dla uczniów polonijnych placówek edukacyjnych. Stypendia motywujące do podejmowania wszechstronnego osobistego rozwoju powinny być przyznawane przede wszystkim uczniom wyróżniającym się osiągnięciami w nauce i inicjatywami w środowisku szkolnym (społecznym), a także tym, którzy pochodzą z rodzin wymagających solidarnego subsydiowania (np. rodzin wielodzietnych).

Warto rozważyć wprowadzenie dodatkowego programu finansowania dla polskich uczelni wyższych, które prowadziłyby projekty naukowe dedykowane młodzieży polonijnej. Zwiększyłoby to poczucie związku utalentowanej młodzieży polonijnej z Polską, umożliwiłoby rozpoznanie rzeczywistego obrazu Polski (np. weryfikację *in situ* stereotypowego obrazu kultury, nauki, stosunków w życiu społeczno-ekonomicznym etc.), inicjowało i podtrzymywało relacje rówieńnicze oraz zachęciło do studiowania w Polsce.

Osobną kwestią pozostaje wprowadzenie rocznych zajęć z kultury polskiej dla studentów obcokrajowców podejmujących edukację w polskich placówkach szkolnictwa wyższe-

go. Można myśleć o powiązaniu tych zajęć w Polsce z jakąś formą spotkania studentów z polską/polonijną placówką edukacyjną za granicą (np. w ramach zajęć z kultury polskiej w szkołach ponadpodstawowych).

6.6. Nauczanie zdalne

Wprowadzenie systematycznych zajęć on-line i powroty do zajęć stacjonarnych (uwarunkowane sytuacją epidemiczną) sprzyjają wznowieniu systematycznych zajęć edukacyjnych w placówkach polonijnych na całym świecie. Sytuacja ta jednak powinna być monitorowana (np. zostać ponownie zbadana po zakończeniu roku szkolnego 2021/2022), gdyż w świetle obecnych rozpoznań epidemia stała się przewidywalnym elementem naszego życia, a szkoły mają świadomość konieczności sprawnego modyfikowania form organizacji nauczania. W ramach konkursów szkoły powinny być systemowo wyposażane lub doposażane w technologie umożliwiające prowadzenie zajęć w trybie hybrydowym (np. w platformy edukacyjne), zaś nauczyciele objęci systemem szkoleń w zakresie kompetencji cyfrowych i metodyki nauczania zdalnego.

6.7. Opracowanie kompendiów

Potrzebne jest opracowanie serii wydawniczej poświęconej postaciom wielkich Polaków ważnych w kulturze światowej. Seria taka stanowiłaby uzupełnienie (niekiedy wstęp) do lekcji kultury polskiej (język polski, historia, elementy krajoznawstwa). Publikacje z tej serii powinny charakteryzować się dużą ilością materiału ilustracyjnego – obrazy, ikonografia, mapy etc., atrakcyjnego dla młodego odbiorcy, oraz krótkimi biogramami postaci i cytata z ich prac (wypowiedzi). Druga seria, opracowana w analogiczny sposób od strony formalnej, powinna ukazywać obecność Polaków w różnych obszarach sztuki i nauki (np. literatura, film, muzyka, medycyna, odkrycia geograficzne). Seria ta powinna mieć wersję anglojęzyczną oraz w którymś z języków słowiańskich (najpewniej ukraińskim).

Powinny być to edycje obszerne, ale rozsądnie przygotowane z myślą o procesie edukacyjnym. Ważne, by uwzględniały obecność Polaków na wszystkich kontynentach i wkład w rozwój jak najszerzej pojętego dziedzictwa kulturowego ludzkości. Przygotowanie takiej publikacji należy poprzedzić konsultacjami ze środowiskami nauczycieli polonijnych, by uwzględnić ich wiedzę na temat lokalnych tradycji i ich oczekiwania wynikające z praktyki dydaktycznej.

Należy rozważyć przygotowanie krótkiej antologii tekstów polskich (szczególnie ważnych dla literatury i kultury polskiej), opracowanej w różnych językach (przede wszystkim tzw. konferencyjnych) z myślą o upowszechnianiu ich tam, gdzie nauczyciele szkół polskich wchodzi w naturalne relacje z systemami oświaty krajów zamieszkania. Teksty polskie powinny być wyposażone w krótkie informacje historycznoliterackie, problemy do interpretacji oraz propozycje analizy dla nauczyciela (m.in. odniesienia do literatury narodowej danego kraju, umożliwiające zajęcia komparatystyczne). Taka antologia promować będzie wiedzę o kulturze polskiej oraz umożliwiać lepsze relacje pomiędzy polskim środowiskiem edukacyjnym a analogicznym środowiskiem kraju zamieszkania.

Należy – we współpracy z TVP i PISF – przygotować serię arcydzieł polskiej kinematografii (zwłaszcza ekranizacji polskich dzieł literackich) z dobrymi wersjami językowymi (*subtitles*) w językach tzw. konferencyjnych. Powinny być one wykorzystywane na zajęciach z kultury polskiej, języka polskiego oraz na zajęciach dodatkowych w szkołach polskich. Można rozważyć przygotowanie serii programów edukacyjnych poświęconych polskiej sztuce filmowej (z angielską wersją językową – tłumaczenie) na wzór np. niektórych audycji prezentowanych na kanale YouTube.

6.8. Podsumowanie

Sporządzona na podstawie badań ekspertyza służyć ma dialogowi środowisk odpowiedzialnych za stan edukacji polonijnej i polskiej poza granicami kraju nad kierunkami rozwoju szkolnictwa we współczesnym, dynamicznie zmieniającym się świecie.

Niezwykle ważne jest zaangażowanie w ów dialog bezpośrednio zainteresowanych procesem edukacyjnym (dyrektorów, nauczycieli, rodziców i uczniów) oraz działaczy środowisk polonijnych, dobrze znających miejscowe realia i konkretne potrzeby.

Wnioski z takiej dyskusji powinny znaleźć aplikację w programach i strategiach MEiN i KPRM.

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

7. Aneks

7.1. Kwestionariusz ankiety dla dyrektorów

Szanowni Państwo,

zapraszamy do wypełnienia ankiety na temat potrzeb środowisk polonijnych w zakresie podejmowania i kontynuacji edukacji w języku polskim poza Polską.

Środowiska polonijne są tą częścią społeczeństwa i narodu polskiego, która ma istotny wpływ na wzmacnianie i utrzymywanie tożsamości polskiej, a jednocześnie jest w najtrudniejszej sytuacji, aby ten cel realizować.

Pozyskane informacje posłużą agendom rządowym odpowiedzialnym za wspieranie szkolnictwa polskiego za granicą do przygotowania właściwego wsparcia oświatowych środowisk polonijnych.

Pytania:

1. Jak, według Pani/Pana, dysponowanie miejscem nauczania wpłynęło na decyzję o założeniu szkoły?

Proszę wybrać jedną odpowiedź.

- a) było niezbędne
- b) było ważne, ale nie decydujące
- c) nie miało to wpływu na decyzję
- d) inne (jakie?)

2. Jak Pani/Pan ocenia aktualne zabezpieczenie finansowe w zakresie wynajmu lokalu?

Proszę wybrać jedną odpowiedź.

- a) bardzo dobre
- b) dobre
- c) wystarczające
- d) niewystarczające
- e) inne (jakie?)

3. Czy korzystają Państwo z dofinansowania na działalność szkoły? Jeśli tak, to z jakiego/ jakich?

Proszę wybrać właściwe odpowiedzi.

- a) dofinansowania ze środków z RP (jakich?)
- b) dofinansowania ze środków różnych organizacji (jakich?)
- c) dofinansowania ze strony sponsorów prywatnych
- d) wkład własny rodziców
- e) inne (jakie?)

4. Gdyby szkoła otrzymała dodatkowe środki, przeznaczono by je na:

Wybierz 5 według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 5 najniższy.

- a) wsparcie finansowe nauczycieli
- b) dofinansowanie do opłaty za wynajem pomieszczeń szkolnych
- c) remont lub modernizację pomieszczeń edukacyjnych
- d) wyposażenie w komputery i opłatę za internet
- e) dopłatę do czesnego dla uczniów
- f) sfinansowanie zajęć dodatkowych dla uczniów
- g) zakup podręczników
- h) szkolenia dla nauczycieli
- i) szkolenia dla rodziców
- j) szkolenia dla dyrektorów
- k) opłatę za materiały edukacyjne zamieszczone na płatnych portalach internetowych
- l) wyjazdy edukacyjne uczniów do Polski
- m) inne (jakie?)

5. W jakich obszarach ograniczenia okresu pandemii wpłynęły na pracę szkoły?

Proszę wskazać wybrane odpowiedzi.

- a) spadek liczby uczniów (proszę podać w % jak duży?)
- b) wzrost liczby uczniów (proszę podać w % jak duży?)
- c) utrudnienia w komunikacji z rodzicami
- d) łatwiejsza komunikacja z rodzicami
- e) trudność w realizacji planów i programów nauczania
- f) osłabienie więzi interpersonalnej w środowisku szkoły
- g) inne (jakie?)

6. Dla zabezpieczenia najwyższej jakości pracy szkoły kadra pedagogiczna powinna, wg Pani/Pana, posiadać:

Proszę wybrać 3 najważniejsze odpowiedzi.

- a) wykształcenie kierunkowe
- b) kwalifikacje określone (rozporządzeniem)
- c) kwalifikacje w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego/drugiego/dziedziczonego
- d) nie musi posiadać kwalifikacji formalnych, ale pasję i umiejętności pedagogiczne
- e) umiejętności wychowawcze, w tym umiejętność motywowania uczniów
- f) umiejętność współpracy ze środowiskiem szkolnym, z rodzicami
- g) umiejętności metodyczne i kreatywne podejście do nauczania
- h) inne (jakie?)

7. Jaki obszar uważa Pani/Pan za priorytetowy w zakresie doskonalenia nauczycieli?

Proszę wybrać 5 obszarów według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 5 najniższy.

- a) organizacji nauczania, w tym tworzenia i modyfikacji programów nauczania
- b) kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania języka i kultury polskiej
- c) kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania wiedzy o Polsce
- d) kompetencji psychologiczno-pedagogicznych

- e) kompetencji z zakresu współpracy z rodzicami
- f) kompetencji z zakresu wspomagania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- g) kompetencji z zakresu prowadzenia dodatkowych zajęć dla uczniów (jakich?)
- h) kompetencji związanych z nauczaniem zdalnym
- i) inny obszar, który nie został wymieniony

8. Jakimi kompetencjami oraz zasobami powinien dysponować dyrektor szkoły, aby efektywnie wspierać pracę nauczycieli?

Proszę wybrać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy.

- a) system wsparcia motywacyjnego (finanse)
- b) kompetencje w zakresie zarządzania zespołami
- c) systemowe wsparcie w zakresie doskonalenia i bieżące doradztwo
- d) własny autorytet
- e) dostęp do bezpłatnych szkoleń dla nauczycieli i możliwość ukierunkowywania kadry pedagogicznej ze względu na potrzeby środowiska szkolnego
- f) formalne kompetencje do oceny pracy nauczyciela w ramach nadzoru pedagogicznego
- g) inne (jakie?)

9. Jakie trudności w pracy szkoły polonijnej okazały się największymi wyzwaniami w sytuacji kryzysowej, wywołanej na przykład pandemią?

Wybierz 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy.

- a) brak sprzętu i oprogramowania w zasobach szkoły
- b) brak odpowiedniego sprzętu i oprogramowania do dyspozycji uczniów
- c) brak metodycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych
- d) brak merytorycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych
- e) brak środków dydaktycznych, w tym podręczników dla nauczycieli i uczniów, umożliwiających skuteczne uczenie się w systemie zdalnym
- f) brak wiedzy na temat cyfrowych zasobów edukacyjnych dostępnych on-line
- g) inne (jakie?)

10. Jeśli korzystali Państwo z dostępnych edukacyjnych zasobów cyfrowych, to które z nich są Pani/Pana zdaniem:

- a) najbardziej użyteczne
.....
- najbardziej atrakcyjne dla uczniów
.....
- najlepiej opracowane merytorycznie
.....
- najbardziej sprzyjające kreatywnemu nauczaniu i uczeniu się
.....
- najciekawiej opracowane graficznie
.....

11. Co uważa Pani/Pan za niezbędne w procesie nauczania polonijnego w różnych formach

Proszę wskazać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 jako najniższy.

- a) podręczniki dla ucznia
- b) poradniki dla nauczyciela
- c) pomoce dydaktyczne tradycyjne
- d) cyfrowe pomoce dydaktyczne, w tym e-podręczniki
- e) dostępność do materiałów dodatkowych, opracowanych z myślą o uczniach
- f) aplikacje do tworzenia cyfrowych pomocy dydaktycznych
- g) inne (jakie?)

12. Jakich opracowań brakuje Pani/Panu w pracy nauczyciela polonijnego?

Proszę wskazać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 jako najniższy.

- a) kompendium wiedzy z zakresu kultury polskiej
- b) kompendium wiedzy z zakresu języka polskiego
- c) kompendium wiedzy z zakresu literatury polskiej
- d) kompendium wiedzy z zakresu historii Polski
- e) kompendium wiedzy o emigracji
- f) kompendium „Polacy w dziejach świata”
- g) inne (jakie?)

13. Jak Pani/Pana zdaniem na pracę nauczycieli wpływa możliwość awansu zawodowego?

- a) motywuje do stałego doskonalenia
- b) motywuje do doraźnego doskonalenia
- c) pozytywnie wpływa na zaangażowanie i jakość pracy z uczniem
- d) odciąga uwagę od pracy z uczniem na rzecz aktywności związanej ze spełnianiem wymogów formalnych
- e) demotywuje
- f) inne (jakie?)

14. Jakie korzyści dla szkoły dostrzega Pani/Pan z możliwości awansu zawodowego nauczycieli uczących poza Polską?

- a) zwiększa zaangażowanie nauczycieli
- b) podnosi autorytet nauczycieli
- c) zwiększa autorytet instytucjonalny szkoły
- d) inne (jakie?)

15. Jak Pani/Pan ocenia aktualną formę awansu zawodowego nauczycieli?

- a) pozytywnie
- b) negatywnie
- c) mam zastrzeżenia (jakie?)
- d) mam sugestie (jakie?)

16. W jakich formach doskonalenia zawodowego wzięłaby Pani/ wzięłby Pan udział, gdyby była taka możliwość?

Wybierz 5 według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 5 najniższy.

- a) webinaria w czasie synchronicznym
- b) webinaria w czasie asynchronicznym
- c) kursy on-line na platformie edukacyjnej
- d) kursy on-line w czasie rzeczywistym z udziałem moderatora
- e) kurs stacjonarny w kraju zamieszkania
- f) kurs stacjonarny w Polsce
- g) studia podyplomowe stacjonarne (w Polsce)
- h) studia podyplomowe w systemie hybrydowym (stacjonarne w czasie wakacji/on-line)
- i) wykłady mistrzowskie w formie tutoringu stacjonarne
- j) wykłady mistrzowskie w formie tutoringu on-line
- k) stały dostęp do doradztwa zawodowego
- l) doraźne konsultacje
- m) inne (jakie?)

17. Jakiego konkretnego wsparcia oczekuje Pani/Pan w związku z pracą na rzecz edukacyjnego środowiska polonijnego?

.....

18. Jakie organizacje polonijne, wspierające oświatę polonijną, działają w Pani/Pana kraju zamieszkania?

.....

19. Czy w kraju, w którym znajduje się szkoła, uczniowie mają możliwość zdawania egzaminów końcowych uznawanych przez system kraju zamieszkania?

- Nie
- Tak (jaki to egzamin, co on daje uczniom?)

20. Jeśli tak, to jakiego wsparcia potrzebują

- a) uczniowie polskiej szkoły
- b) nauczyciele uczący w tej szkole
- c) dyrekcja szkoły
- d) szkoła jako instytucja

Metryczka

Pan/Pani | Wiek (przedział wiekowy) 20–30 lat; 30–40 lat; 40–50 lat; 50+ | Kraj | Miejscowość |
Wykształcenie | Pełniona funkcja w szkole | Rodzaj szkoły | Wielkość szkoły (l. nauczycieli) przedział 1–10; 11–30; 31–50; 51–100; powyżej 100 | Wielkość szkoły (l. uczniów) przedział 1–10; 11–30; 31–50; 51–100; powyżej 100

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

7.2. Kwestionariusz ankiety dla nauczycieli

Szanowni Państwo,

zapraszamy do wypełnienia ankiety na temat potrzeb środowisk polonijnych w zakresie podejmowania i kontynuacji edukacji w języku polskim poza Polską.

Środowiska polonijne są tą częścią społeczeństwa i narodu polskiego, która ma istotny wpływ na wzmacnianie i utrzymywanie tożsamości polskiej, a jednocześnie jest w najtrudniejszej sytuacji, aby ten cel realizować.

Pozyskane informacje posłużą agendum rządowym odpowiedzialnym za wspieranie szkolnictwa polskiego za granicą do przygotowania właściwego wsparcia oświatowych środowisk polonijnych.

Pytania:

1. Jak, według Pani/Pana, dysponowanie miejscem nauczania wpłynęło na decyzję o założeniu Waszej szkoły?

Proszę wybrać jedną odpowiedź.

- a) było niezbędne
- b) było ważne, ale nie decydujące
- c) nie miało to wpływu na decyzję
- d) inne (jakie?)

2. Jak Pani/Pan ocenia aktualne zabezpieczenie finansowe w zakresie wynajmu lokalu?

- a) *bardzo dobre*
- b) dobre
- c) wystarczające
- d) niewystarczające
- e) inne (jakie?)

3. Czy korzystają Państwo z dofinansowania na działalność Waszej szkoły? Jeśli tak, to z jakiego/jakich?

Proszę wybrać właściwe odpowiedzi.

- a) dofinansowania ze środków z RP (jakich?)
- b) dofinansowania ze środków różnych organizacji (jakich?)
- c) dofinansowania ze strony sponsorów prywatnych
- d) wkładu własnego rodziców
- e) innych (jakich?)

4. Gdyby Wasza szkoła otrzymała dodatkowe środki, przeznaczono by je na:

Wybierz 5 według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 5 najniższy.

- a) wsparcie finansowe nauczycieli
- b) dofinansowanie do opłaty za wynajem pomieszczeń szkolnych
- c) remont lub modernizację pomieszczeń edukacyjnych
- d) wyposażenie w komputery i opłatę za internet

- e) dopłatę do czesnego dla uczniów
- f) sfinansowanie zajęć dodatkowych dla uczniów
- g) zakup podręczników
- h) szkolenia dla nauczycieli
- i) szkolenia dla rodziców
- j) szkolenia dla dyrektorów
- k) opłatę za materiały edukacyjne zamieszczone na płatnych portalach internetowych
- l) wyjazdy edukacyjne uczniów do Polski
- m) inne (jakie?)

5. W jakich obszarach ograniczenia okresu pandemii wpłynęły na pracę szkoły?

Proszę wskazać wybrane odpowiedzi.

- a) spadek liczby uczniów (podaj w % jak duży?)
- b) wzrost liczby uczniów (podaj w % jak duży?)
- c) utrudnienia w komunikacji z rodzicami
- d) łatwiejsza komunikacja z rodzicami
- e) trudność w realizacji planów i programów nauczania
- f) osłabienie więzi interpersonalnej w środowisku szkoły
- g) inne (jakie?)

6. Dla zabezpieczenia najwyższej jakości pracy szkoły kadra pedagogiczna powinna, wg Pani/Pana, posiadać:

Proszę wybrać 3 najważniejsze odpowiedzi.

- a) wykształcenie kierunkowe
- b) kwalifikacje określone (konkretnym rozporządzeniem)
- c) kwalifikacje w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego/drugiego/dziedzicznego
- d) nie musi posiadać kwalifikacji formalnych, ale pasję i umiejętności pedagogiczne
- e) umiejętności wychowawcze, w tym umiejętność motywowania uczniów
- f) umiejętność współpracy ze środowiskiem szkolnym, z rodzicami
- g) umiejętności metodyczne i kreatywne podejście do nauczania
- h) inne (jakie?)

7. Jaki obszar uważa Pani/Pan za priorytetowy w zakresie doskonalenia nauczycieli?

Proszę wybrać 5 obszarów według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 5 najniższy.

- a) organizacji nauczania, w tym tworzenia i modyfikacji programów nauczania
 - b) kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania języka i kultury polskiej
 - c) kompetencji merytorycznych z zakresu nauczania wiedzy o Polsce
 - d) kompetencji psychologiczno-pedagogicznych
 - e) kompetencji z zakresu współpracy z rodzicami
 - f) kompetencji z zakresu wspomagania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
 - g) kompetencji z zakresu prowadzenia dodatkowych zajęć dla uczniów (jakich?)
 - h) kompetencji związanych z nauczaniem zdalnym
 - i) inny obszar, który nie został wymieniony
-

8. Jakimi kompetencjami oraz zasobami powinien dysponować dyrektor szkoły, aby efektywnie wspierać pracę nauczycieli?

Proszę wybrać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 jako najniższy.

- a) system wsparcia motywacyjnego (finanse)
- b) kompetencje w zakresie zarządzania zespołami
- c) systemowe wsparcie w zakresie doskonalenia i bieżące doradztwo
- d) własny autorytet
- e) dostęp do bezpłatnych szkoleń dla nauczycieli i możliwość ukierunkowywania kadry pedagogicznej ze względu na potrzeby środowiska szkolnego
- f) formalne kompetencje do oceny pracy nauczyciela w ramach nadzoru pedagogicznego
- g) inne (jakie?)

9. Jakie trudności w pracy szkoły polonijnej okazały się największymi wyzwaniami w sytuacji kryzysowej, wywołanej na przykład pandemią?

Wybierz 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy

- a) brak sprzętu i oprogramowania w zasobach szkoły
- b) brak odpowiedniego sprzętu i oprogramowania do dyspozycji uczniów
- c) brak metodycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych
- d) brak merytorycznego przygotowania do prowadzenia zajęć zdalnych
- e) brak środków dydaktycznych, w tym podręczników dla nauczycieli i uczniów, umożliwiających skuteczne uczenie się w systemie zdalnym
- f) brak wiedzy na temat cyfrowych zasobów edukacyjnych dostępnych on-line
- g) inne (jakie?)

10. Jeśli korzystali Państwo z dostępnych edukacyjnych zasobów cyfrowych, to które z nich są Pani/Pana zdaniem:

- najbardziej użyteczne
.....
- najbardziej atrakcyjne dla uczniów
.....
- najlepiej opracowane merytorycznie
.....
- najbardziej sprzyjające kreatywnemu nauczaniu i uczeniu się
.....
- najciekawiej opracowane graficznie
.....

11. Co uważa Pani/Pan za niezbędne w procesie nauczania polonijnego w różnych formach

Proszę wskazać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy

- a) podręczniki dla ucznia
- b) poradniki dla nauczyciela
- c) pomoce dydaktyczne tradycyjne
- d) cyfrowe pomoce dydaktyczne, w tym e-podręczniki
- e) dostępność do materiałów dodatkowych, opracowanych z myślą o uczniach

- f) aplikacje do tworzenia cyfrowych pomocy dydaktycznych
- g) inne (jakie?)

12. Jakich opracowań brakuje Pani/Panu w pracy nauczyciela polonijnego?

Proszę wskazać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy

- a) kompendium wiedzy z zakresu kultury polskiej
- b) kompendium wiedzy z zakresu języka polskiego
- c) kompendium wiedzy z zakresu literatury polskiej
- d) kompendium wiedzy z zakresu historii Polski
- e) kompendium wiedzy o emigracji
- f) kompendium „Polacy w dziejach świata”
- g) inne (jakie?)

13. Jak na pracę nauczycieli wpływa możliwość awansu zawodowego?

- a) motywuje do stałego doskonalenia
- b) motywuje do doraźnego doskonalenia
- c) pozytywnie wpływa na zaangażowanie i jakość pracy z uczniem
- d) odciąga uwagę od pracy z uczniem na rzecz aktywności związanej ze spełnianiem wymogów formalnych
- e) demotywuje
- f) inne (jakie?)

14. Jakie korzyści dostrzega Pani/Pan z możliwości awansu zawodowego nauczycieli uczących poza Polską?

- a) zwiększa moje zaangażowanie
- b) pozwala mi zbudować autorytet wśród uczniów i w środowisku
- c) daje mi równe szanse na rynku pracy w polskim systemie oświatowym
- d) zwiększa autorytet instytucjonalny szkoły
- e) inne (jakie?)

15. Jak Pani/Pan ocenia aktualną formę awansu zawodowego nauczycieli?

- a) pozytywnie
- b) negatywnie
- c) mam zastrzeżenia (jakie?).....
- d) mam sugestie (jakie?)

16. W jakich formach doskonalenia zawodowego wzięłaby Pani/ wzięłby Pan udział, gdyby była taka możliwość?

Wybierz 5 według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 5 najniższy.

- a) webinaria w czasie synchronicznym
- b) webinaria w czasie asynchronicznym
- c) kursy on-line na platformie edukacyjnej
- d) kursy on-line w czasie rzeczywistym z udziałem moderatora
- e) kurs stacjonarny w kraju zamieszkania

- f) kurs stacjonarny w Polsce
- g) studia podyplomowe stacjonarne (w Polsce)
- h) studia podyplomowe w systemie hybrydowym (stacjonarne w czasie wakacji/on-line)
- i) wykłady mistrzowskie w formie tutoringu stacjonarne
- j) wykłady mistrzowskie w formie tutoringu on-line
- k) stały dostęp do doradztwa zawodowego
- l) doraźne konsultacje
- m) inne (jakie?)

17. Jakiego konkretnego wsparcia oczekuje Pani/Pan w związku z pracą na rzecz edukacyjnego środowiska polonijnego?

.....

18. Jakie organizacje polonijne, wspierające oświatę polonijną, działają w Pani/Pana kraju zamieszkania?

.....

19. Czy w kraju, w którym znajduje się Wasza szkoła, uczniowie mają możliwość zdawania egzaminów końcowych uznawanych przez system edukacyjny kraju zamieszkania?

- Nie
- Tak (jaki to egzamin, co on daje uczniom?)

20. Jeśli tak, to jakiego wsparcia potrzebują

- a) uczniowie polskiej szkoły
- b) nauczyciele uczący w tej szkole
- c) dyrekcja szkoły
- d) szkoła jako instytucja

Metryczka

Pan/Pani | Wiek (przedział wiekowy) 20–30 lat; 30–40 lat; 40–50 lat; 50+ | Kraj | Miejscowość |
 Wykształcenie | Pełniona funkcja w szkole | Rodzaj szkoły | Wielkość szkoły (l. nauczycieli) przedział 1–10; 11–30; 31–50; 51–100; powyżej 100 | Wielkość szkoły (l. uczniów) przedział 1–10; 11–30; 31–50; 51–100; powyżej 100

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

7.3. Kwestionariusz ankiety dla rodziców

Szanowni Państwo,

zapraszamy do wypełnienia ankiety na temat potrzeb środowisk polonijnych w zakresie podejmowania i kontynuacji edukacji w języku polskim poza Polską.

Środowiska polonijne są tą częścią społeczeństwa i narodu polskiego, która ma istotny wpływ na wzmacnianie i utrzymywanie tożsamości polskiej, a jednocześnie jest w najtrudniejszej sytuacji, aby ten cel realizować.

Pozyskane informacje posłużą agendum rządowym odpowiedzialnym za wspieranie szkolnictwa polskiego za granicą do przygotowania właściwego wsparcia oświatowych środowisk polonijnych.

Pytania:

1. **Czy w Pana/Pani miejscu zamieszkania działają organizacje polonijne? Jeśli tak, to które z nich wspierają oświatę polonijną?**

.....

2. **Jakie wsparcie potrzebne jest Rodzicom, aby mogli zapewnić optymalne warunki swojemu dziecku do uczenia się języka polskiego i kultury polskiej poza granicami Polski?**

.....

3. **Jakie konkretne wsparcie uważa Pani/Pan za potrzebne szkole polskiej, do której uczęszcza Państwa dziecko?**

- a) wyposażenie w sprzęt, np. laptopy, tablice multimedialne
- b) wsparcie metodyczne dla nauczycieli
- c) wyposażenie w książki i podręczniki dla uczniów
- d) wyposażenie w opracowania on-line nt. wiedzy o Polsce
- e) wyposażenie w opracowania on-line nt. kultury polskiej
- f) inne, jakie?

4. **Jakie trudności w pracy Szkoły Państwa dziecka okazały się największymi wyzwaniem w sytuacji kryzysowej, wywołanej na przykład pandemią?**

Proszę wybrać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy

- a) brak sprzętu i oprogramowania w zasobach szkoły
- b) brak w domu sprzętu i oprogramowania do dyspozycji dziecka
- c) brak przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć zdalnych
- d) brak środków dydaktycznych, w tym podręczników, umożliwiających skuteczne uczenie się w systemie zdalnym
- e) brak wiedzy na temat cyfrowych zasobów edukacyjnych dostępnych on-line
- f) inne (jakie?)

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

5. W związku z pytaniem 4 , jakiego Pani/Pana zdaniem wsparcia wymaga Szkoła:

- a) metodycznego
 - b) merytorycznego – szkolenia z zakresu narzędzi informatycznych w edukacji zdalnej
 - c) psychologicznego dla uczniów
 - d) wyposażenie w sprzęt; jeśli tak, to jaki:
-

6. Które z zasobów internetowych uważa Pani/Pan za przydatne w pracy z dzieckiem w domu?

Proszę wybrać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy

- a) e-podręczniki (MEiN)
- b) kompendia opracowane w ramach konkursów MEiN
- c) zasoby komercyjne
- d) zasoby wydawnictw edukacyjnych

7. Jeśli korzystała Pani/Pan z dostępnych edukacyjnych zasobów cyfrowych, to które z nich są Pani/Pana zdaniem:

- a) najbardziej użyteczne
- b) najchętniej wykorzystywane przez dziecko
- c) najlepiej opracowane merytorycznie
- d) odpowiadają Pani/Pana oczekiwaniom jako rodzica uczącego się dziecka

8. Czy uważa Pan/Pani za potrzebne wsparcie dla Rodziców w zakresie:

Konsultacji i porad psychologicznych TAK NIE

Konsultacji i porad metodycznych, np. jak wspierać uczenie się dziecka w domu TAK NIE

Materiałów interaktywnych do nauki z dzieckiem TAK NIE

Cyfrowych zasobów nt. rozwijania sprawności językowych i wiedzy o Polsce TAK NIE

Książek na temat rozwijania sprawności językowych i wiedzy o Polsce TAK NIE

9. Czy w Pani/Pana środowisku istnieje potrzeba rozbudzania zainteresowania nauką języka polskiego?

TAK NIE

10. Jakie, według Pani/Pana, działania mogłyby pomóc w zainteresowaniu dzieci, młodzieży, dorosłych językiem polskim?

- a) inicjatywy polskich instytucji kultury, np. jakie?
-

- b) inicjatywy polskich instytucji edukacyjnych i naukowych, np. jakie?
-

- c) inne (jakie?)

11. Czy w kraju, w którym istnieje szkoła uczniowie mają możliwość zdawania egzaminów końcowych uznawanych przez system kraju zamieszkania?

- a) Nie
- b) Tak (jaki to egzamin, co on daje uczniom?)

12. Jeśli tak, to jakiego wsparcia potrzebują:

- a) uczniowie polskiej szkoły, w tym Państwa dziecko
- b) nauczyciele uczący w tej szkole
- c) dyrekcja szkoły
- d) szkoła jako instytucja

13. Która z form organizacji nauczania języka polskiego i kultury polskiej poza granicami kraju, według Pani/Pana, jest optymalna:

Proszę wybrać 3 odpowiedzi, według priorytetów, zaznaczając cyfrą 1 najwyższy, a 3 najniższy

- a) szkoły prowadzone przez państwo Polskie (MEiN)
- b) nauczanie domowe
- c) szkoły społeczne zakładane przez rodziców
- d) inne, jakie?

Metryczka

Pan/Pani | Wiek (przedział wiekowy) 20–30 lat; 30–40 lat; 40–50 lat; 50+ | Kraj | Miejscowość |
Wykształcenie

**KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*

7.4. Kwestionariusz pytań do wywiadu

1. Jak można wspierać i wzmacniać różnego typu egzaminy z języka polskiego w krajach zamieszkania?

Język polski jako obcy; język polski jako ojczysty

Wykaz egzaminów i dodatkowych punktów w Anglii, Australii, USA, Kanadzie

Wskazanie ich w naszych ankietach; wskazania, jak wzmocnić te egzaminy jako aspekt motywujący do uczenia się języka polskiego

2. Powiązanie programów nauczania/podręczników języka polskiego z programami w macierzystych szkołach?

W jakich zakresach jest to możliwe?

2. Wpływ pandemii na realizację zadań przez szkołę.

Co się zmieniło w stosunku do ubiegłego roku?

Czy są obszary nauczania zdalnego, w których szkoła potrzebuje dalej wsparcia.

Czy w nauczania stacjonarnym korzystają z zasobów zgromadzonych w czasie nauczania zdalnego?

Czy w odniesieniu do roku 2020 i pierwszej dekady 2021 nastąpiła zmiana liczby uczniów?

3. Zbadać opłaty za internet.

Opłata za internet i inne komunikatory?

Czy szkoła radzi sobie z opłatami za internet itp., jeśli takie opłaty występują?

Jakiej wielkości są te opłaty?

4. Czy szkoła dysponuje zasobami kadrowymi; czy aktualna liczba nauczycieli jest wystarczająca?

Jak ewentualnie Państwo Polskie mogłoby wesprzeć szkoły polonijne w pozyskiwaniu kadry nauczycielskiej?

5. Jakie działania Państwa Polskiego pomogłyby we wzmocnieniu wagi języka polskiego w Pani/Pana środowisku, co miałyby też wpływ na motywację do nauki języka polskiego?

Zapytać, czy np. taką rolę miałyby zajęcia metodyczne także dla nauczycieli innych języków ojczystych w środowisku?

Czy pomogłoby np. włączenie dzieł literatury polskiej do kanonu szkoły w systemie danego kraju?

Czy może w tym kanonie są już jakieś utwory polskie; jeśli tak, to jakie?

Czy Polska powinna prowadzić lobbng w tym zakresie?

6. Czy w swojej pracy wykorzystują przygotowane przez Ministerstwo Edukacji e-podręczniki?

Jeśli tak, to jakie mają uwagi – krytyczne, pozytywne.

KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą

Zadanie realizowane przez
Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
w ramach konkursu *Polonia i Polacy za Granicą 2021*